

STUDIEGEBIED

ALGEMENE VORMING

**Modulaire opleiding
Humane Wetenschappen
ASO2 AO AV 003
Protocol**

Datum: 25 juli 2006

Inhoud

1	Deel 1 Opleiding	5
2	Deel 2 Modules.....	6
1.1	Module ASO2-B Aardrijkskunde 1 (001)	6
1.1.1	Situering van de module in de opleiding	6
1.1.2	Instapvereisten.....	6
1.1.3	Gewenste voorkennis.....	6
1.1.4	Studieduur.....	6
1.1.5	Basiscompetenties	6
2.2	Module ASO2-B Aardrijkskunde 2 (002)	7
2.2.1	Situering van de module in de opleiding	7
2.2.2	Instapvereisten.....	7
2.2.3	Studieduur.....	7
2.2.4	Basiscompetenties	7
2.3	Module ASO2-B Aardrijkskunde 3 (003)	9
2.3.1	Situering van de module in de opleiding	9
2.3.2	Instapvereisten.....	9
2.3.3	Studieduur.....	9
2.3.4	Basiscompetenties	9
2.4	Module ASO2-B Engels 1 (004).....	11
2.4.1	Situering van de module in de opleiding	11
2.4.2	Instapvereisten.....	11
2.4.3	Studieduur.....	11
2.4.4	Basiscompetenties	11
2.5	Module ASO2-B Engels 2 (005).....	18
2.5.1	Situering van de module in de opleiding	18
2.5.2	Instapvereisten.....	18
2.5.3	Studieduur.....	18
2.5.4	Basiscompetenties	18
2.6	Module ASO2-B Engels 3 (006).....	25
2.6.1	Situering van de module in de opleiding	25
2.6.2	Instapvereisten.....	25
2.6.3	Studieduur.....	25
2.6.4	Basiscompetenties	25
2.7	Module ASO2-B Frans 1 (007)	32
2.7.1	Situering van de module in de opleiding	32
2.7.2	Instapvereisten.....	32
2.7.3	Studieduur.....	32
2.7.4	Basiscompetenties	32
2.8	Module ASO2-B Frans 2 (008)	40
2.8.1	Situering van de module in de opleiding	40
2.8.2	Instapvereisten.....	40
2.8.3	Studieduur.....	40
2.8.4	Basiscompetenties	40
2.9	Module ASO2-B Frans 3 (009)	48
2.9.1	Situering van de module in de opleiding	48
2.9.2	Instapvereisten.....	48
2.9.3	Studieduur.....	48
2.9.4	Basiscompetenties	48
2.10	Module ASO2-B Geschiedenis 1 (010)	55
2.10.1	Situering van de module in de opleiding	55
2.10.2	Instapvereisten.....	55
2.10.3	Studieduur.....	55
2.10.4	Basiscompetenties	55

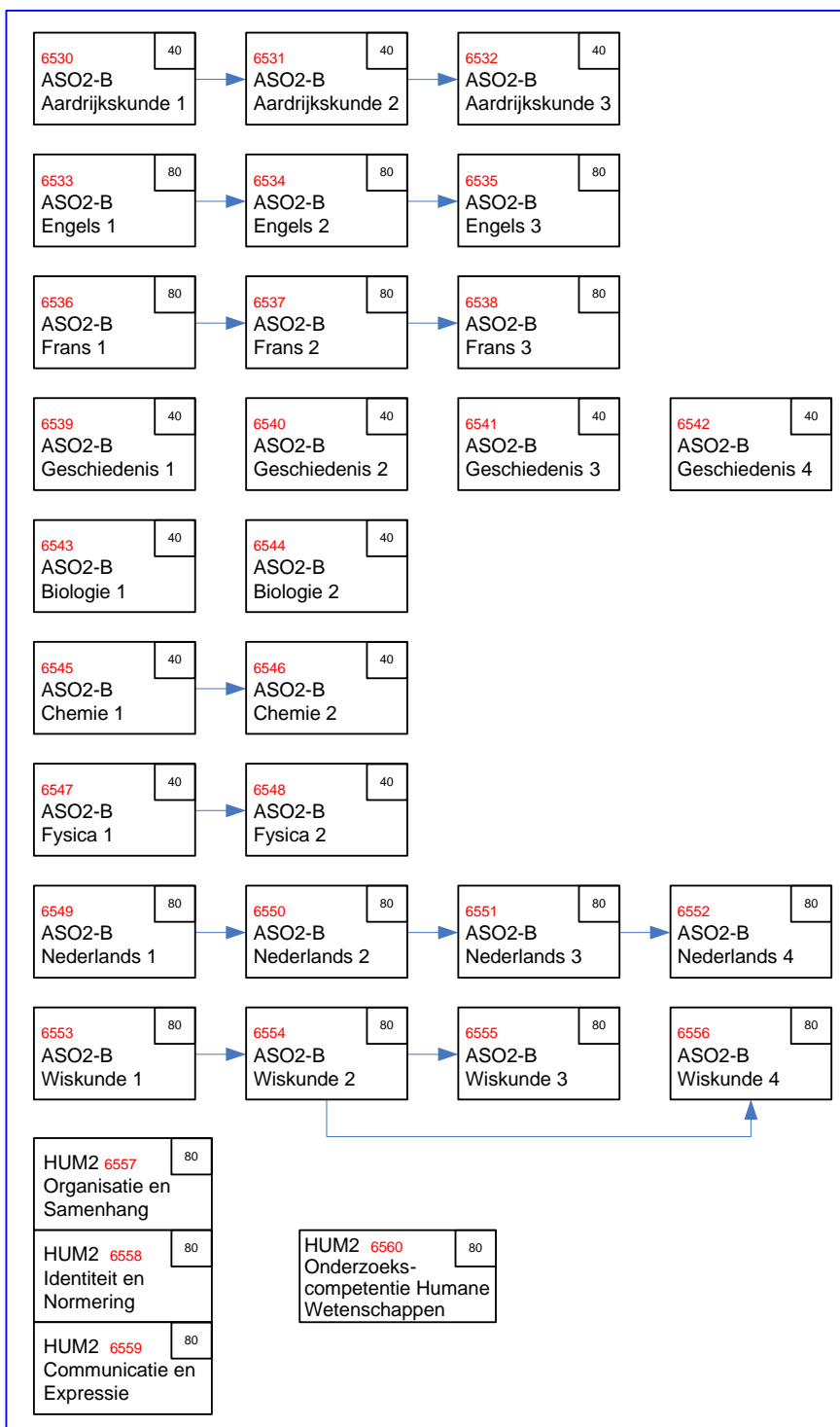

2.11	Module ASO2-B Geschiedenis 2 (011)	59
2.11.1	Situering van de module in de opleiding	59
2.11.2	Instapvereisten	59
2.11.3	Gewenste voorkennis	59
2.11.4	Studieduur	59
2.11.5	Basiscompetenties	59
2.12	Module ASO2-B Geschiedenis 3 (012)	62
2.12.1	Situering van de module in de opleiding	62
2.12.2	Instapvereisten	62
2.12.3	Studieduur	62
2.12.4	Basiscompetenties	62
2.13	Module ASO2-B Geschiedenis 4 (013)	65
2.13.1	Situering van de module in de opleiding	65
2.13.2	Instapvereisten	65
2.13.3	Gewenste voorkennis	65
2.13.4	Studieduur	65
2.13.5	Basiscompetenties	65
2.14	Module ASO2-B Biologie 1 (014)	68
2.14.1	Situering van de module in de opleiding	68
2.14.2	Instapvereisten	68
2.14.3	Studieduur	68
2.14.4	Basiscompetenties	68
2.15	Module ASO2-B Biologie 2 (015)	69
2.15.1	Situering van de module in de opleiding	69
2.15.2	Instapvereisten	69
2.15.3	Studieduur	69
2.15.4	Basiscompetenties	69
2.16	Module ASO2-B Chemie 1 (016)	70
2.16.1	Situering van de module in de opleiding	70
2.16.2	Instapvereisten	70
2.16.3	Studieduur	70
2.16.4	Basiscompetenties	70
2.17	Module ASO2-B Chemie 2 (017)	72
2.17.1	Situering van de module in de opleiding	72
2.17.2	Instapvereisten	72
2.17.3	Studieduur	72
2.17.4	Basiscompetenties	72
2.18	Module ASO2-B Fysica 1 (018)	74
2.18.1	Situering van de module in de opleiding	74
2.18.2	Instapvereisten	74
2.18.3	Studieduur	74
2.18.4	Basiscompetenties	74
2.19	Module ASO2-B Fysica 2 (019)	75
2.19.1	Situering van de module in de opleiding	75
2.19.2	Instapvereisten	75
2.19.3	Studieduur	75
2.19.4	Basiscompetenties	75
2.20	Module ASO2-B Nederlands 1 (020)	76
2.20.1	Situering van de module in de opleiding	76
2.20.1	Instapvereisten	76
2.20.2	Studieduur	76
2.20.3	Basiscompetenties	77
2.21	Module ASO2-B Nederlands 2 (021)	80
2.21.1	Situering van de module in de opleiding	80
2.21.2	Instapvereisten	80
2.21.3	Studieduur	80
2.21.4	Basiscompetenties	81
2.22	Module ASO2-B Nederlands 3 (022)	85
2.22.1	Situering van de module in de opleiding	85

2.22.2	Instapvereisten.....	85
2.22.3	Studieduur.....	85
2.22.4	Basiscompetenties	86
2.23	Module ASO2-B Nederlands 4 (023).....	90
2.23.1	Situering van de module in de opleiding	90
2.23.2	Instapvereisten.....	90
2.23.3	Studieduur.....	90
2.23.4	Basiscompetenties	90
2.24	Module ASO2-B Wiskunde 1 (024).....	95
2.24.1	Situering van de module in de opleiding	95
2.24.2	Instapvereisten.....	95
2.24.3	Gewenste voorkennis.....	95
2.24.4	Studieduur.....	95
2.24.5	Basiscompetenties	95
2.25	Module ASO2-B Wiskunde 2 (025).....	96
2.25.1	Situering van de module in de opleiding	96
2.25.2	Instapvereisten.....	96
2.25.3	Studieduur.....	96
2.25.4	Basiscompetenties	96
2.26	Module ASO2-B Wiskunde 3 (026).....	97
2.26.1	Situering van de module in de opleiding	97
2.26.2	Instapvereisten.....	97
2.26.3	Studieduur.....	97
2.26.4	Basiscompetenties	97
2.27	Module ASO2-B Wiskunde 4 (027).....	98
2.27.1	Situering van de module in de opleiding	98
2.27.2	Instapvereisten.....	98
2.27.3	Studieduur.....	98
2.27.4	Basiscompetenties	98
2.28	Module HUM2 Organisatie en Samenhang (032)	99
2.28.1	Situering van de module in de opleiding	99
2.28.2	Instapvereisten.....	99
2.28.3	Studieduur.....	99
2.28.4	Basiscompetenties	99
2.29	Module HUM2 Identiteit en Normering (033).....	100
2.29.1	Situering van de module in de opleiding	100
2.29.2	Instapvereisten.....	100
2.29.3	Studieduur.....	100
2.29.4	Basiscompetenties	100
2.30	Module HUM2 Communicatie en Expressie (034)	102
2.30.1	Situering van de module in de opleiding	102
2.30.2	Instapvereisten.....	102
2.30.3	Studieduur.....	102
2.30.4	Basiscompetenties	102
2.31	Module HUM2 Onderzoekscompetentie Humane Wetenschappen (035).....	104
2.31.1	Situering van de module in de opleiding	104
2.31.2	Instapvereisten.....	104
2.31.3	Studieduur.....	104
2.31.4	Basiscompetenties	104
3	Deel 3 Vakoverschrijdende eindtermen.....	105
4	Deel 4 Bijlagen	110
4.1	Geschiedenis.....	110
4.2	Wetenschappen.....	112
4.2.1	Gemeenschappelijke eindtermen voor wetenschappen.....	112
4.3	Wiskunde.....	113

1 Deel 1 Opleiding

2 Deel 2 Modules

1.1 Module ASO2-B Aardrijkskunde 1 (001)

1.1.1 *Situering van de module in de opleiding*

Deze module laat cursisten toe zich belangrijke aardrijkskundige concepten, begrippen, kennis en vaardigheden eigen te maken om te functioneren in dagelijkse situaties waarbij een aardrijkskundige basisvorming vereist is. Twee thema's worden behandeld:

- landschappen en wereldkaart
- bevolking

1.1.2 *Instapvereisten*

Geen

1.1.3 *Gewenste voorkennis*

Grondig beheersen van inhoud, kennis en vaardigheden in verband met het werken met kaart en atlas, reliëf, bodem en ondergrond, klimaat en vegetatie.

1.1.4 *Studieduur*

40 Lt

1.1.5 *Basiscompetenties*

Module ASO2-B Aardrijkskunde 1	M AV G001
De cursisten kunnen	
<i>Landschappen en wereldkaart</i>	
<i>Op kaarten aanduiden en benoemen</i>	E1
<ul style="list-style-type: none"> ➤ continenten en oceanen ➤ belangrijkste reliëfeenheden en rivieren ➤ belangrijkste staten ➤ natuurlijke en menselijke aardrijkskundige entiteiten 	
<i>Regio's op eenvoudige thematische wereldkaarten situeren</i>	E2
<i>Aardrijkskundige entiteiten afbakenen op basis van verschillen en gelijkenissen van enkele natuurlijke of menselijke aardrijkskundige kenmerken</i>	E16
<i>Op een eenvoudige manier aardrijkskundige gegevens cartografisch voorstellen</i>	E17
<i>Bevolking</i>	
<i>De bestudeerde regio's op eenvoudige bevolkings- wereldkaarten situeren</i>	E2
<i>De eigenheid van regio's beschrijven aan de hand van menselijke kenmerken</i>	E4
<i>In verband met een economische activiteit in een regio het bestaan van stromen van personen illustreren</i>	E7
<i>Op basis van demografische kenmerken en hun evoluties enkele demografische situaties in de wereld beschrijven en enkele verklarende factoren aangeven</i>	E8
<i>De verstedelijking en haar evolutie in een regio in relatie brengen met de bevolking</i>	E9
<i>Op een eenvoudige manier de impact verklaren van politieke invloedsfactoren op kenmerken van de bevolking</i>	E11
<i>Aan de hand van verschillende informatiebronnen de belangrijkste demografische kenmerken van een gebied opzoeken en creatief verwerken</i>	E15

2.2 Module ASO2-B Aardrijkskunde 2 (002)

2.2.1 Situering van de module in de opleiding

Deze module laat cursisten toe zich belangrijke aardrijkskundige concepten, begrippen, kennis en vaardigheden eigen te maken om te functioneren in dagelijkse situaties waarbij een aardrijkskundige basisvorming vereist is. Twee thema's worden behandeld:

- landbouw
- industrie

2.2.2 Instapvereisten

De competenties van de modules "ASO2-B Aardrijkskunde 1"

2.2.3 Studieduur

40 Lt

2.2.4 Basiscompetenties

Module ASO2-B Aardrijkskunde 2	M AV G002
De cursist kan	
Landbouw	
<i>De bestudeerde agrarische regio's op eenvoudige thematische wereldkaarten situeren</i>	E2
<i>De eigenheid van regio's beschrijven aan de hand van agrarische kenmerken</i>	E4
<i>Op een eenvoudige manier enkele fysisch -aardrijkskundige kenmerken van een bestudeerde landbouwregio verklaren</i>	E5
<i>Aan de hand van regionale voorbeelden redenen opnoemen die de lokalisatie, de spreiding en de eventuele wijzigingen verklaren van landbouwactiviteiten</i>	E6
<i>In verband met de landbouw in een regio het bestaan van stromen van goederen illustreren</i>	E7
<i>Op een eenvoudige manier uitleggen hoe landbouwactiviteiten een mogelijke oorzaak kunnen zijn van milieuproblemen en de gevolgen voor mens, natuur en milieu hieruit afleiden</i>	E10
<i>Op een eenvoudige manier de impact verklaren van de technologische evolutie op de landbouw</i>	E11
<i>Verbanden leggen tussen levenswijze, cultuur en agrarische activiteiten</i>	E12
<i>De herkomst van een aantal landbouwproducten via diverse informatiebronnen opzoeken en lokaliseren</i>	E14
Industrie	
<i>De bestudeerde industriële regio's op eenvoudige thematische wereldkaarten situeren</i>	E2
<i>Aan de hand van voorbeelden horizontale ruimtelijke relaties binnen bestudeerde industriële regio's herkennen</i>	E3
<i>De eigenheid van regio's beschrijven aan de hand van natuurlijke en menselijke kenmerken die specifiek zijn voor een industrieel gebied</i>	E4
<i>Aan de hand van regionale voorbeelden redenen opnoemen die de lokalisatie, de spreiding en de eventuele wijzigingen verklaren van industriële activiteiten</i>	E6
<i>In verband met een industriële activiteit in een regio het bestaan van stromen van goederen en/of personen illustreren</i>	E7
<i>Op basis van demografische kenmerken en hun evoluties enkele demografische situaties in de wereld beschrijven en enkele verklarende factoren aangeven vanuit industriële activiteiten</i>	E8
<i>De verstedelijking en haar evolutie in een regio in relatie brengen met industrie</i>	E9
<i>Op een eenvoudige manier de impact verklaren van</i>	E11
<ul style="list-style-type: none"> ➤ politieke invloedsfactoren op de industrie ➤ de technologische evolutie op de industrie 	

De herkomst van grondstoffen, energiebronnen en afgewerkte producten via diverse informatiebronnen opzoeken en lokaliseren

E14

2.3 Module ASO2-B Aardrijkskunde 3 (003)

2.3.1 Situering van de module in de opleiding

Deze module laat cursisten toe zich belangrijke aardrijkskundige concepten, begrippen, kennis en vaardigheden eigen te maken om te functioneren in dagelijkse situaties waarbij een aardrijkskundige basisvorming vereist is. Twee thema's worden behandeld:

- toerisme
- mens, natuur en milieu

Tot slot worden de bestudeerde regio's en thema's samengebracht op thematische wereldkaarten met het oog op het verder construeren van een 'wereldbeeld' en het maken van een synthese tussen meerdere aardrijkskundige concepten en begrippen.

2.3.2 Instapvereisten

De competenties van de module "ASO2-B Aardrijkskunde 2"

2.3.3 Studieduur

40 Lt

2.3.4 Basiscompetenties

Module ASO2-B Aardrijkskunde 3	M AV G003
De cursist kan	
Toerisme	
<i>Bestudeerde toeristische regio's op eenvoudige thematische wereldkaarten situeren</i>	E2
<i>Aan de hand van regionale voorbeelden redenen opnoemen die de lokalisatie, de spreiding en de eventuele wijzigingen verklaren van tertiaire activiteiten</i>	E6
<i>In verband met het toerisme in een regio het bestaan van stromen van personen illustreren</i>	E7
<i>Op een eenvoudige manier de impact verklaren van politieke invloedsfactoren op het toerisme</i>	E11
<i>Zelfstandig de verschillende toeristische mogelijkheden van een streek onderzoeken met aandacht voor</i>	E18
<ul style="list-style-type: none"> ➤ analyse van een toeristisch verschijnsel ➤ zoeken en selecteren van relevante informatie ➤ een samenhangende presentatie van een aantal bevindingen ➤ formuleren van eigen standpunt rond mogelijke bevindingen 	
<i>Zijn bereid aardrijkskundige informatie te gebruiken bij het plannen van eigen activiteiten</i>	E20
Mens, Natuur en Milieu	
<i>Bestudeerde regio's met betrekking tot de relatie mens, natuur en milieu op eenvoudige wereldkaarten situeren</i>	E2
<i>De eigenheid van regio's beschrijven aan de hand van de interactie tussen mens, natuur en milieu</i>	E10
<i>Op een eenvoudige manier de impact verklaren van</i>	E11
<ul style="list-style-type: none"> ➤ politieke invloedsfactoren op natuur en milieu ➤ de technologische evolutie op mens, natuur en milieu 	
<i>Verbanden leggen tussen levenswijze, cultuur en leefmilieu</i>	E12
<i>Relevante gebeurtenissen in verband met de onderlinge interactie tussen mens, natuur en milieu uit de actualiteit opzoeken</i>	E13
<i>Nemen een kritische houding aan t.o.v. aardrijkskundige informatie in de media</i>	E19
<i>Brengen begrip op voor de wijze van zingeving in eigen en andere leefmilieus en culturen</i>	E21
<i>Houden in hun handelen rekening met duurzame ontwikkeling in tijd en ruimte</i>	E22
Synthese: De bestudeerde regio's en thema's samenbrengen op thematische wereldkaarten	

<i>Bestudeerde regio's en thema's op eenvoudige thematische wereldkaarten situeren</i>	E2
<i>De eigenheid van regio's beschrijven aan de hand van (natuurlijke en) menselijke kenmerken</i>	E4
<i>Aardrijkskundige entiteiten afbakenen op basis van verschillen en gelijkenissen van enkele natuurlijke en menselijke aardrijkskundige kenmerken</i>	E16
<i>Op een eenvoudige manier de overeenkomsten, de verschillen en de relaties tussen de behandelde regio's weergeven in woorden, cartografische en geografische voorstellingen</i>	E17
<i>Brengen aandacht op voor het fascinerende van de wereld</i>	E23

2.4 Module ASO2-B Engels 1 (004)

2.4.1 Situering van de module in de opleiding

In de eerste module leert de cursist voornamelijk de doeltaal hanteren op het beschrijvende niveau: hij moet de informatie kunnen begrijpen en weergeven zoals hij die ontmoet, voorlopig nog zonder veel persoonlijke verwerking of herstructurering. De cursist verwerkt en produceert eenvoudige informatieve teksten, en begrijpt prescriptieve teksten op het eenvoudigste verwerkingsniveau. De cursist leert ook al een mondelinge presentatie geven en een verslag schrijven, in deze module nog ondersteund door een aangeboden format of sjabloon. Hij leert reeds een eenvoudige (ook digitale) correspondentie voeren. Verder maakt de cursist vanaf de eerste module reeds kennis met de cultuur en de cultuuruitingen in de brede betekenis.

Zie ook: [uitgangspunten](#) bij de eindtermen moderne vreemde talen Frans-Engels van de 2e graad ASO.

2.4.2 Instapvereisten

Geen

2.4.3 Studieduur

80 Lt

2.4.4 Basiscompetenties

Module ASO2-B Engels 1	M AV G004
Luisteren	
In teksten met de volgende kenmerken	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderwerp <ul style="list-style-type: none"> ▪ vrij concreet ▪ eigen leefwereld en dagelijks leven ▪ ook onderwerpen van meer algemene aard, onder meer met betrekking tot de actualiteit ▪ Taalgebruikssituatie <ul style="list-style-type: none"> ▪ voor de cursisten relevante taalgebruikssituaties ▪ met en zonder achtergrondgeluiden ▪ met en zonder visuele ondersteuning ▪ met aandacht voor digitale media ▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte <ul style="list-style-type: none"> ▪ ook samengestelde zinnen met een beperkte mate van complexiteit ▪ tekststructuur met een beperkte mate van complexiteit ▪ af en toe iets langere teksten ▪ Uitspraak, articulatie, intonatie <ul style="list-style-type: none"> ▪ heldere uitspraak ▪ zorgvuldige articulatie ▪ duidelijke, natuurlijke intonatie ▪ standaardtaal ▪ Tempo en vlotheid <ul style="list-style-type: none"> ▪ normaal tempo ▪ Woordenschat en taalvariëteit <ul style="list-style-type: none"> ▪ frequente woorden ▪ overwegend eenduidig in de context ▪ ook met minimale afwijking van de standaardtaal ▪ informeel en formeel 	
kunnen de cursisten volgende taken beschrijvend uitvoeren	
➤ het onderwerp bepalen in informatieve en prescriptieve teksten	ET1
➤ de hoofdgedachte achterhalen in informatieve en prescriptieve teksten	ET2
➤ de gedachtegang volgen van informatieve en prescriptieve teksten	ET3

➤ relevante informatie selecteren uit informatieve en prescriptieve teksten	ET4
➤ cultuuruitingen herkennen die specifiek zijn voor een streek waar de doeltaal gesproken wordt	ET5
Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none"> ▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen; ▪ het luisterdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen; ▪ zeggen dat ze iets niet begrijpen en vragen wat iets betekent; ▪ gebruik maken van ondersteunende gegevens (talige en niet-talige) binnen en buiten de tekst; ▪ vragen om langzamer te spreken, iets te herhalen; ▪ hypothesen vormen over de inhoud van de tekst; ▪ de vermoedelijke betekenis van transparante woorden afleiden; ▪ de vermoedelijke betekenis van onbekende woorden afleiden uit de context; ▪ relevante informatie noteren.	ET8
Lezen	
In teksten met de volgende kenmerken	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderwerp<ul style="list-style-type: none"> ▪ vrij concreet ▪ eigen leefwereld en dagelijks leven ▪ ook onderwerpen van meer algemene aard, onder meer met betrekking tot de actualiteit ▪ Taalgebruikssituatie<ul style="list-style-type: none"> ▪ voor de cursisten relevante taalgebruikssituaties ▪ met en zonder visuele ondersteuning ▪ socioculturele verschillen tussen de Engelstalige wereld en de eigen wereld ▪ met aandacht voor digitale media ▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte<ul style="list-style-type: none"> ▪ ook samengestelde zinnen met een beperkte mate van complexiteit ▪ niet al te complex gestructureerde informatieve en prescriptieve teksten ▪ af en toe ietslangere teksten ▪ ook met redundante informatie ▪ Woordenschat en taalvariëteit<ul style="list-style-type: none"> ▪ frequente woorden ▪ overwegend eenduidig in de context ▪ ook met minimale afwijking van de standaardtaal ▪ informeel en formeel	
kunnen de cursisten volgende taken beschrijvend uitvoeren	
➤ het onderwerp bepalen in informatieve en prescriptieve teksten	ET9
➤ de hoofdgedachte achterhalen in informatieve en prescriptieve teksten	ET10
➤ de gedachtegang volgen van informatieve en prescriptieve teksten	ET11
➤ relevante informatie selecteren uit informatieve en prescriptieve teksten	ET12
➤ de tekststructuur en -samenhang herkennen van informatieve en prescriptieve teksten;	ET13
➤ cultuuruitingen herkennen die specifiek zijn voor een streek waar de doeltaal gesproken wordt	ET14

Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none"> ▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen; ▪ onduidelijke passages herlezen; ▪ het leesdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen; ▪ gebruik maken van ondersteunende gegevens (talige en niet-talige) binnen en buiten de tekst; ▪ digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen; ▪ hypothesen vormen over de inhoud en de bedoeling van de tekst; ▪ de vermoedelijke betekenis van transparante woorden afleiden; ▪ de vermoedelijke betekenis van onbekende woorden afleiden uit de context; ▪ relevante informatie aanduiden.	ET17
Spreken	
In teksten met de volgende kenmerken	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderwerp<ul style="list-style-type: none"> ▪ concreet ▪ eigen leefwereld en dagelijks leven ▪ af en toe ook onderwerpen van meer algemene aard ▪ Taalgebruikssituatie<ul style="list-style-type: none"> ▪ met en zonder achtergrondgeluiden ▪ met en zonder visuele ondersteuning ▪ met aandacht voor digitale media ▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte<ul style="list-style-type: none"> ▪ enkelvoudige en samengestelde zinnen ▪ duidelijke tekststructuur ▪ korte, eenvoudige elementen verbonden tot een samenhangend geheel ▪ vrij korte teksten ▪ Uitspraak, articulatie, intonatie<ul style="list-style-type: none"> ▪ heldere uitspraak ▪ zorgvuldige articulatie ▪ natuurlijke intonatie ▪ standaardtaal ▪ Tempo en vlotheid<ul style="list-style-type: none"> ▪ met eventuele herhalingen en onderbrekingen ▪ normaal tempo ▪ Woordenschat en taalvariëteit<ul style="list-style-type: none"> ▪ frequente woorden ▪ toereikend om, eventueel met behulp van omschrijvingen, over de eigen leefwereld te spreken ▪ standaardtaal ▪ informeel en formeel	
kunnen de cursisten volgende taken beschrijvend uitvoeren	
➤ informatie uit informatieve teksten meedelen	ET18
kunnen de cursisten volgende taken structurend uitvoeren	
➤ een presentatie geven aan de hand van een format.	ET22
Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none"> ▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles kunnen uitdrukken; ▪ het spreekdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen; ▪ een spreekplan opstellen; ▪ gebruik maken van non-verbaal gedrag; ▪ gebruik maken van ondersteunend visueel en auditief materiaal; ▪ ondanks moeilijkheden via omschrijvingen de correcte boodschap overbrengen; ▪ digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen en rekening houden met de consequenties ervan; ▪ bij een gemeenschappelijke spreektaak talige afspraken maken, elkaars inbreng in de tekst benutten, evalueren, corrigeren.	ET25

Mondelinge interactie	
In teksten met de volgende kenmerken <ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderwerp<ul style="list-style-type: none"> ▪ concreet ▪ af en toe eigen leefwereld en dagelijks leven ▪ onderwerpen van meer algemene aard ▪ Taalgebruikssituatie<ul style="list-style-type: none"> ▪ de gesprekspartners richten zich meestal direct tot elkaar ▪ voor de cursisten relevante taalgebruikssituaties ▪ met en zonder visuele ondersteuning, met inbegrip van non-verbale signalen ▪ met aandacht voor digitale media ▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte<ul style="list-style-type: none"> ▪ enkelvoudige en samengestelde zinnen ▪ duidelijke tekststructuur ▪ korte, eenvoudige elementen verbonden tot een samenhangend geheel ▪ vrij korte teksten ▪ Uitspraak, articulatie, intonatie<ul style="list-style-type: none"> ▪ heldere uitspraak ▪ zorgvuldige articulatie ▪ natuurlijke intonatie ▪ standaardtaal ▪ Tempo en vlotheid<ul style="list-style-type: none"> ▪ met eventuele herhalingen en onderbrekingen ▪ normaal tempo ▪ Woordenschat en taalvariëteit<ul style="list-style-type: none"> ▪ frequente woorden ▪ toereikend om eventueel met behulp van omschrijvingen over de eigen leefwereld te spreken ▪ standaardtaal ▪ informeel en formeel	
kunnen de cursisten volgende taken uitvoeren	
➤ de taaltaken gerangschikt onder “luisteren” en “spreken”, in een gesprekssituatie uitvoeren	ET26
➤ een eenvoudig gesprek beginnen, aan de gang houden en afsluiten.	ET27
Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none"> ▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen of kunnen uitdrukken; ▪ het doel van de interactie bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen; ▪ gebruik maken van non-verbaal gedrag; ▪ ondanks moeilijkheden via omschrijvingen de correcte boodschap overbrengen; ▪ vragen om langzamer te spreken, iets te herhalen; ▪ zelf iets herhalen of iets aanwijzen om na te gaan of zij de andere gesprekspartner begrepen hebben; ▪ eenvoudige technieken toepassen om een kort gesprek te beginnen, gaande te houden en af te sluiten. ▪ rekening houden met de belangrijkste conventies bij mondelinge interactie	ET28
Schrijven	

In teksten met de volgende kenmerken	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderwerp<ul style="list-style-type: none"> ▪ concreet ▪ eigen leefwereld en dagelijks leven ▪ Taalgebruikssituatie<ul style="list-style-type: none"> ▪ voor de cursisten relevante en vertrouwde taalgebruikssituaties ▪ met aandacht voor digitale media ▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte<ul style="list-style-type: none"> ▪ enkelvoudige zinnen en eenvoudige samengestelde zinnen ▪ eenvoudige en duidelijke tekststructuur ▪ vrij korte teksten ▪ Woordenschat en taalvariëteit<ul style="list-style-type: none"> ▪ toereikend om, eventueel met behulp van omschrijvingen, over de eigen leefwereld te schrijven; ▪ standaardtaal ▪ informeel en formeel	
kunnen de cursisten volgende taken beschrijvend uitvoeren	
➤ mededelingen schrijven;	ET30
➤ alledaagse omgangsvormen en beleefdheidsconventies voor sociale contacten gebruiken	ET32
kunnen de cursisten volgende taken structurerend uitvoeren	
➤ een verslag schrijven aan de hand van een format	ET35
➤ eenvoudige, ook digitale correspondentie voeren	ET36
Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe:	ET38
<ul style="list-style-type: none"> ▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles kunnen uitdrukken; ▪ het schrijfdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen; ▪ een schrijfplan opstellen; ▪ gebruik maken van een model of van een in de klas behandelde tekst; ▪ digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen en rekening houden met de consequenties ervan; ▪ de passende lay-out gebruiken; ▪ de eigen tekst nakijken; ▪ bij een gemeenschappelijke schrijftaak talige afspraken maken, elkaars inbreng in de tekst benutten, evalueren en corrigeren; ▪ rekening houden met de belangrijkste conventies van geschreven taal.	

Kennis en attitudes	
<p>Om bovenvermelde taaltaken uit te voeren kunnen de cursisten op hun niveau functionele beheersing van de volgende taalelementen inzetten:</p> <p>De grammaticale en complementaire lexicale kennis om ...</p> <p><u>Personen, dieren en zaken te benoemen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Te verwijzen naar personen, dieren en zaken</i><ul style="list-style-type: none"> • <i>Wat? / Wie?</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Zelfstandige naamwoorden: getal, telbaar en ontelbaar ◆ Lidwoorden: bepaald en onbepaald ◆ Voornaamwoorden: persoonlijk, bezittelijk en aanwijzend • <i>Hoeveel? De hoeveelste?</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Uitdrukken van hoeveelheden ▪ <i>Personen, dieren en zaken nader te bepalen en te omschrijven</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Bijvoeglijke naamwoorden ▪ <i>Gelijkenissen en verschillen</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Trappen van vergelijking ▪ <i>Relaties aan te duiden</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Betrekkelijke bijzinnen en betrekkelijke voornaamwoorden ◆ Genitiefvormen <p><u>Uitspraken te doen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Te bevestigen, te vragen en te ontkennen</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Bevestigende, ontkennende en vragende zinnen ◆ Overeenkomst tussen onderwerp en werkwoord ◆ Vragende woorden ◆ Gebruik van 'do' om iets te benadrukken ▪ <i>Te situeren in de ruimte</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Uitdrukken van ruimte, beweging, richting, afstand ... ▪ <i>Te situeren in de tijd</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Uitdrukken van tijd, duur, frequentie, herhaling ... ◆ Vorming en gebruik van de belangrijkste tijden van de werkwoorden voor de communicatie in de tegenwoordige, de verleden en de toekomstige tijd ▪ <i>Te argumenteren en logische verbanden te leggen</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Uitdrukken van reden, oorzaak en gevolg ◆ Uitdrukken van doel ◆ Uitdrukken van mogelijkheid en waarschijnlijkheid ◆ Uitdrukken van wil en gevoelens ▪ <i>Relatie en samenhang tussen tekstgedeelten aan te duiden</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Eenvoudige samengestelde zinnen met nevenschikking ▪ <i>Te rapporteren</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Indirecte rede	ET39
<p>De cursisten kunnen reflecteren over taal en taalgebruik binnen de vermelde taalgebruikssituaties en daarbij hun functionele kennis ter ondersteuning van hun taalbeheersing uitbreiden door naar aanleiding van zinvolle communicatieve situaties en taaltaken:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ reeds in de klas behandelde vormen en structuren te herkennen en ontleden; ▪ door te observeren hoe vormen en structuren functioneren, onder begeleiding regels te ontdekken en formuleren; ▪ gelijkenissen en verschillen tussen talen ontdekken en hun kennis van andere talen in te zetten.	ET40
<p>De cursisten kunnen verschillen en gelijkenissen onderscheiden in leefwijze tussen de eigen cultuur en de cultuur van een streek waar de doeltaal gesproken wordt.</p>	ET41
<p>De cursisten werken aan de volgende attitudes:</p>	

➤ tonen bereidheid en durf om te luisteren, te lezen, te spreken, gesprekken te voeren en te schrijven in het Engels;	ET42*
streven naar taalverzorging;	ET43*
➤ tonen belangstelling voor de aanwezigheid van moderne vreemde talen in hun leefwereld, ook buiten de school, en voor de socioculturele wereld van de taalgebruikers;	ET44*
➤ staan open voor verschillen en gelijkenissen in leefwijze tussen de eigen cultuur en de cultuur van een streek waar de doeltaal gesproken wordt;	ET45*
➤ stellen zich open voor de esthetische component van teksten.	ET46*

2.5 Module ASO2-B Engels 2 (005)

2.5.1 Situering van de module in de opleiding

In de tweede module wordt de cursist geconfronteerd met narratieve en artistiek-literaire teksten, die hij allereerst leert verwerken op het beschrijvende niveau: hij moet de informatie kunnen begrijpen en weergeven zoals hij die ontmoet, voorlopig nog zonder veel persoonlijke verwerking of herstructurering. De cursist verwerkt ook prescriptieve teksten, waaruit hij de begrepen informatie leert meedelen aan anderen. Daarnaast leert hij meer en meer structurerend omgaan met teksten: de cursist ordent informatie uit informatieve én uit narratieve teksten en leert geleidelijk aan teksten samenvatten. Hij ontwikkelt verder zijn vermogen tot corresponderen.

In module 2 komen zowel socioculturele aspecten als cultuur met een grote C aan bod. De cursist wordt geconfronteerd met gesproken en geschreven literaire teksten, die hij begrijpt op het eenvoudigste verwerkingsniveau. Daarnaast leert hij typerende cultuuruitingen herkennen. Ook in de attitudes wordt hij in deze module verder geprikkeld tot openheid voor andere culturen, en voor de esthetische dimensie van teksten. Tot slot leert de cursist in module 2 een eigen appreciatie toelichten, waarmee hij zich voor het eerst begeeft op het beoordelende verwerkingsniveau, dat in module 3 centraal zal staan.

Zie ook: [uitgangspunten](#) bij de eindtermen moderne vreemde talen Frans-Engels van de 2e graad ASO.

2.5.2 Instapvereisten

De basiscompetenties van de module "ASO2-B Engels 1".

2.5.3 Studieduur

80 Lt

2.5.4 Basiscompetenties

Module ASO2-B Engels 2	M AV G005
Luisteren	
In teksten met de volgende kenmerken	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderwerp <ul style="list-style-type: none"> ▪ vrij concreet ▪ eigen leefwereld en dagelijks leven ▪ ook onderwerpen van meer algemene aard, onder meer met betrekking tot de actualiteit ▪ Taalgebruikssituatie <ul style="list-style-type: none"> ▪ voor de cursisten relevante taalgebruikssituaties ▪ met en zonder achtergrondgeluiden ▪ met en zonder visuele ondersteuning ▪ met aandacht voor digitale media ▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte <ul style="list-style-type: none"> ▪ ook samengestelde zinnen met een beperkte mate van complexiteit ▪ tekststructuur met een beperkte mate van complexiteit ▪ af en toe iets langere teksten ▪ Uitspraak, articulatie, intonatie <ul style="list-style-type: none"> ▪ heldere uitspraak ▪ zorgvuldige articulatie ▪ duidelijke, natuurlijke intonatie ▪ standaardtaal 	

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tempo en vlotheid<ul style="list-style-type: none"> ▪ normaal tempo ▪ Woordenschat en taalvariëteit<ul style="list-style-type: none"> ▪ frequente woorden ▪ overwegend eenduidig in de context ▪ ook met minimale afwijking van de standaardtaal ▪ informeel en formeel	
kunnen de cursisten volgende taken beschrijvend uitvoeren	
➤ het onderwerp bepalen in narratieve en artistiek-literaire teksten	ET1
➤ de hoofdgedachte achterhalen in narratieve en artistiek-literaire teksten	ET2
➤ de gedachtegang volgen van narratieve en artistiek-literaire teksten	ET3
➤ relevante informatie selecteren uit narratieve en artistiek-literaire teksten	ET4
➤ cultuuruitingen herkennen die specifiek zijn voor een streek waar de doeltaal gesproken wordt	ET5
kunnen de cursisten volgende taken structurerend uitvoeren	
➤ de informatie van informatieve en narratieve teksten op overzichtelijke manier ordenen.	ET6
Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none"> ▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen; ▪ het luisterdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen; ▪ zeggen dat ze iets niet begrijpen en vragen wat iets betekent; ▪ gebruik maken van ondersteunende gegevens (talige en niet-talige) binnen en buiten de tekst; ▪ vragen om langzamer te spreken, iets te herhalen; ▪ hypothesen vormen over de inhoud van de tekst; ▪ de vermoedelijke betekenis van transparante woorden afleiden; ▪ de vermoedelijke betekenis van onbekende woorden afleiden uit de context; ▪ relevante informatie noteren.	ET8
Lezen	
In teksten met de volgende kenmerken	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderwerp<ul style="list-style-type: none"> ▪ vrij concreet ▪ eigen leefwereld en dagelijks leven ▪ ook onderwerpen van meer algemene aard, onder meer met betrekking tot de actualiteit ▪ Taalgebruikssituatie<ul style="list-style-type: none"> ▪ voor de cursisten relevante taalgebruikssituaties ▪ met en zonder visuele ondersteuning ▪ socioculturele verschillen tussen de Engelstalige wereld en de eigen wereld ▪ met aandacht voor digitale media ▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte<ul style="list-style-type: none"> ▪ ook samengestelde zinnen met een beperkte mate van complexiteit ▪ eenvoudig gestructureerde narratieve en artistiek-literaire teksten ▪ af en toe iets langere teksten ▪ ook met redundante informatie ▪ Woordenschat en taalvariëteit<ul style="list-style-type: none"> ▪ frequente woorden ▪ overwegend eenduidig in de context ▪ ook met minimale afwijking van de standaardtaal ▪ informeel en formeel	
kunnen de cursisten volgende taken beschrijvend uitvoeren	
➤ het onderwerp bepalen in narratieve en artistiek-literaire teksten;	ET9
➤ de hoofdgedachte achterhalen in narratieve en artistiek-literaire teksten;	ET10
➤ de gedachtegang volgen van narratieve en artistiek-literaire teksten;	ET11
➤ relevante informatie selecteren uit narratieve en artistiek-literaire teksten;	ET12

➤ de tekststructuur en -samenhang herkennen narratieve en artistiek-literaire teksten;	ET13
➤ cultuuruitingen herkennen die specifiek zijn voor een streek waar de doeltaal gesproken wordt	ET14
kunnen de cursisten volgende taken structurend uitvoeren	
➤ de informatie van narratieve teksten op overzichtelijke wijze ordenen	ET15
Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none"> ▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen; ▪ onduidelijke passages herlezen; ▪ het leesdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen; ▪ gebruik maken van ondersteunende gegevens (talige en niet-talige) binnen en buiten de tekst; ▪ digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen; ▪ hypothesen vormen over de inhoud en de bedoeling van de tekst; ▪ de vermoedelijke betekenis van transparante woorden afleiden; ▪ de vermoedelijke betekenis van onbekende woorden afleiden uit de context; ▪ relevante informatie aanduiden.	ET17
Sprek	
In teksten met de volgende kenmerken	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderwerp<ul style="list-style-type: none"> ▪ concreet ▪ eigen leefwereld en dagelijks leven ▪ af en toe ook onderwerpen van meer algemene aard ▪ Taalgebruikssituatie<ul style="list-style-type: none"> ▪ met en zonder achtergrondgeluiden ▪ met en zonder visuele ondersteuning ▪ met aandacht voor digitale media ▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte<ul style="list-style-type: none"> ▪ enkelvoudige en samengestelde zinnen ▪ duidelijke tekststructuur ▪ korte, eenvoudige elementen verbonden tot een samenhangend geheel ▪ vrij korte teksten ▪ Uitspraak, articulatie, intonatie<ul style="list-style-type: none"> ▪ heldere uitspraak ▪ zorgvuldige articulatie ▪ natuurlijke intonatie ▪ standaardtaal ▪ Tempo en vlotheid<ul style="list-style-type: none"> ▪ met eventuele herhalingen en onderbrekingen ▪ normaal tempo ▪ Woordenschat en taalvariëteit<ul style="list-style-type: none"> ▪ frequente woorden ▪ toereikend om, eventueel met behulp van omschrijvingen, over de eigen leefwereld te spreken ▪ standaardtaal ▪ informeel en formeel	
kunnen de cursisten volgende taken beschrijvend uitvoeren	
➤ informatie uit prescriptieve teksten meedelen;	ET18
kunnen de cursisten volgende taken structurend uitvoeren	
➤ gelezen informatieve teksten samenvatten.	ET20
➤ verslag uitbrengen over een ervaring, een situatie en een gebeurtenis.	ET21
kunnen de cursisten volgende taken beoordelend uitvoeren	
➤ een waardering kort toelichten	ET23

Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none"> ▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles kunnen uitdrukken; ▪ het spreekdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen; ▪ een spreekplan opstellen; ▪ gebruik maken van non-verbaal gedrag; ▪ gebruik maken van ondersteunend visueel en auditief materiaal; ▪ ondanks moeilijkheden via omschrijvingen de correcte boodschap overbrengen; ▪ digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen en rekening houden met de consequenties ervan; ▪ bij een gemeenschappelijke spreektaak talige afspraken maken, elkaars inbreng in de tekst benutten, evalueren, corrigeren.	ET25
Mondelinge interactie	
In teksten met de volgende kenmerken <ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderwerp<ul style="list-style-type: none"> ▪ concreet ▪ eigen leefwereld en dagelijks leven ▪ onderwerpen van meer algemene aard ▪ Taalgebruikssituatie<ul style="list-style-type: none"> ▪ de gesprekspartners richten zich meestal direct tot elkaar voor de cursisten relevante taalgebruikssituaties ▪ met en zonder visuele ondersteuning, met inbegrip van non-verbale signalen ▪ met aandacht voor digitale media ▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte<ul style="list-style-type: none"> ▪ enkelvoudige en samengestelde zinnenduidelijke tekststructuur ▪ korte, eenvoudige elementen verbonden tot een samenhangend geheel ▪ vrij korte teksten ▪ Uitspraak, articulatie, intonatie<ul style="list-style-type: none"> ▪ heldere uitspraak ▪ zorgvuldige articulatie ▪ natuurlijke intonatie ▪ standaardtaal ▪ Tempo en vlotheid<ul style="list-style-type: none"> ▪ met eventuele herhalingen en onderbrekingen ▪ normaal tempo ▪ Woordenschat en taalvariëteit<ul style="list-style-type: none"> ▪ frequente woorden ▪ toereikend om eventueel met behulp van omschrijvingen over de eigen leefwereld te spreken ▪ standaardtaal ▪ informeel en formeel	
kunnen de cursisten volgende taken uitvoeren	
➤ de taaltaken gerangschikt onder “luisteren” en “spreken”, in een gesprekssituatie uitvoeren	ET26
➤ een eenvoudig gesprek beginnen, aan de gang houden en afsluiten.	ET27

Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none"> ▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen of kunnen uitdrukken; ▪ het doel van de interactie bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen; ▪ gebruik maken van non-verbaal gedrag; ▪ ondanks moeilijkheden via omschrijvingen de correcte boodschap overbrengen; ▪ vragen om langzamer te spreken, iets te herhalen; ▪ zelf iets herhalen of iets aanwijzen om na te gaan of zij de andere gesprekspartner begrepen hebben; ▪ eenvoudige technieken toepassen om een kort gesprek te beginnen, gaande te houden en af te sluiten. ▪ rekening houden met de belangrijkste conventies bij mondelingen interactie	ET28
Schrijven	
In teksten met de volgende kenmerken <ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderwerp<ul style="list-style-type: none"> ▪ concreet ▪ eigen leefwereld en dagelijks leven ▪ Taalgebruikssituatie<ul style="list-style-type: none"> ▪ voor de cursisten relevante en vertrouwde taalgebruikssituaties ▪ met aandacht voor digitale media ▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte<ul style="list-style-type: none"> ▪ enkelvoudige zinnen en eenvoudige samengestelde zinnen ▪ eenvoudige en duidelijke tekststructuur ▪ vrij korte teksten ▪ Woordenschat en taalvariëteit<ul style="list-style-type: none"> ▪ toereikend om, eventueel met behulp van omschrijvingen, over de eigen leefwereld te schrijven; ▪ standaardtaal ▪ informeel en formeel	
kunnen de cursisten volgende taken beschrijvend uitvoeren	
➤ een situatie, een gebeurtenis, een ervaring beschrijven	ET31
➤ alledaagse omgangsvormen en beleefdheidsconventies voor sociale contacten gebruiken	ET32
➤ een spontane mening verwoorden over informatieve teksten.	ET33
kunnen de cursisten volgende taken structurerend uitvoeren	
➤ gelezen informatieve en narratieve teksten samenvatten	ET34
➤ eenvoudige, ook digitale correspondentie voeren	ET36
Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none"> ▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles kunnen uitdrukken; ▪ het schrijfdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen; ▪ een schrijfplan opstellen; ▪ gebruik maken van een model of van een in de klas behandelde tekst; ▪ digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen en rekening houden met de consequenties ervan; ▪ de passende lay-out gebruiken; ▪ de eigen tekst nakijken; ▪ bij een gemeenschappelijke schrijftaak talige afspraken maken, elkaars inbreng in de tekst benutten, evalueren en corrigeren; ▪ rekening houden met de belangrijkste conventies van geschreven taal.	ET38

Kennis en attitudes	
<p>Om bovenvermelde taaltaken uit te voeren kunnen de cursisten op hun niveau functionele beheersing van de volgende taalelementen inzetten:</p> <p>De grammaticale en complementaire lexicale kennis om ...</p> <p><u>Personen, dieren en zaken te benoemen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Te verwijzen naar personen, dieren en zaken</i><ul style="list-style-type: none"> • <i>Wat? / Wie?</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Zelfstandige naamwoorden: getal, telbaar en ontelbaar ◆ Lidwoorden: bepaald en onbepaald ◆ Voornaamwoorden: persoonlijk, bezittelijk en aanwijzend • <i>Hoeveel? De hoeveelste?</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Uitdrukken van hoeveelheden ▪ <i>Personen, dieren en zaken nader te bepalen en te omschrijven</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Bijvoeglijke naamwoorden ▪ <i>Gelijkenissen en verschillen</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Trappen van vergelijking ▪ <i>Relaties aan te duiden</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Betrekkelijke bijzinnen en betrekkelijke voornaamwoorden ◆ Genitiefvormen <p><u>Uitspraken te doen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Te bevestigen, te vragen en te ontkennen</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Bevestigende, ontkennende en vragende zinnen ◆ Overeenkomst tussen onderwerp en werkwoord ◆ Vragende woorden ◆ Gebruik van 'do' om iets te benadrukken ▪ <i>Te situeren in de ruimte</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Uitdrukken van ruimte, beweging, richting, afstand ... ▪ <i>Te situeren in de tijd</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Uitdrukken van tijd, duur, frequentie, herhaling ... ◆ Vorming en gebruik van de belangrijkste tijden van de werkwoorden voor de communicatie in de tegenwoordige, de verleden en de toekomstige tijd ▪ <i>Te argumenteren en logische verbanden te leggen</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Uitdrukken van reden, oorzaak en gevolg ◆ Uitdrukken van doel ◆ Uitdrukken van mogelijkheid en waarschijnlijkheid ◆ Uitdrukken van wil en gevoelens ▪ <i>Relatie en samenhang tussen tekstgedeelten aan te duiden</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Eenvoudige samengestelde zinnen met nevenschikking ▪ <i>Te rapporteren</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Indirecte rede	ET39
<p>De cursisten kunnen reflecteren over taal en taalgebruik binnen de vermelde taalgebruikssituaties en daarbij hun functionele kennis ter ondersteuning van hun taalbeheersing uitbreiden door naar aanleiding van zinvolle communicatieve situaties en taaltaken:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ reeds in de klas behandelde vormen en structuren te herkennen en ontleden; ▪ door te observeren hoe vormen en structuren functioneren, onder begeleiding regels te ontdekken en formuleren; ▪ gelijkenissen en verschillen tussen talen ontdekken en hun kennis van andere talen in te zetten.	ET40
<p>De cursisten kunnen verschillen en gelijkenissen onderscheiden in leefwijze tussen de eigen cultuur en de cultuur van een streek waar de doeltaal gesproken wordt.</p>	ET41
<p>De cursisten werken aan de volgende attitudes:</p>	

➤ tonen bereidheid en durf om te luisteren, te lezen, te spreken, gesprekken te voeren en te schrijven in het Engels;	ET42*
➤ streven naar taalverzorging;	ET43*
➤ tonen belangstelling voor de aanwezigheid van moderne vreemde talen in hun leefwereld, ook buiten de school, en voor de socioculturele wereld van de taalgebruikers;	ET44*
➤ staan open voor verschillen en gelijkenissen in leefwijze tussen de eigen cultuur en de cultuur van een streek waar de doeltaal gesproken wordt;	ET45*
➤ stellen zich open voor de esthetische component van teksten.	ET46*

2.6 Module ASO2-B Engels 3 (006)

2.6.1 Situering van de module in de opleiding

In de derde module blijft de cursist — op steeds hoger niveau — informatie meedelen in de doeltaal. Hij ordent informatie uit informatieve en narratieve teksten, en oefent zo verder het structurerend omgaan met tekstmateriaal in de doeltaal. Daarnaast vormt de cursist zich een oordeel over verschillende soorten teksten (van informatieve tot literaire teksten). Hij wordt in deze module geconfronteerd met argumentatieve en artistiek-literaire teksten, die hij eerst op het eenvoudigste niveau leert begrijpen, om ze nadien te leren structureren en becommentariëren. Ten slotte leert de cursist ook schriftelijk zijn standpunt verwoorden.

Zie ook: [uitgangspunten](#) bij de eindtermen moderne vreemde talen Frans-Engels van de 2e graad ASO.

2.6.2 Instapvereisten

De competenties van de module “ASO2-B Engels 2”.

2.6.3 Studieduur

80 Lt

2.6.4 Basiscompetenties

Module ASO2-B Engels 3	M AV G006
Luisteren	
In teksten met de volgende kenmerken	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderwerp <ul style="list-style-type: none"> ▪ vrij concreet ▪ eigen leefwereld en dagelijks leven ▪ ook onderwerpen van meer algemene aard, onder meer met betrekking tot de actualiteit ▪ Taalgebruikssituatie <ul style="list-style-type: none"> ▪ voor de cursisten relevante taalgebruikssituaties ▪ met en zonder achtergrondgeluiden ▪ met en zonder visuele ondersteuning ▪ met aandacht voor digitale media ▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte <ul style="list-style-type: none"> ▪ ook samengestelde zinnen met een beperkte mate van complexiteit ▪ tekststructuur met een beperkte mate van complexiteit ▪ af en toe iets langere teksten ▪ Uitspraak, articulatie, intonatie <ul style="list-style-type: none"> ▪ heldere uitspraak ▪ zorgvuldige articulatie ▪ duidelijke, natuurlijke intonatie ▪ standaardtaal ▪ Tempo en vlotheid <ul style="list-style-type: none"> ▪ normaal tempo ▪ Woordenschat en taalvariëteit <ul style="list-style-type: none"> ▪ frequente woorden ▪ overwegend eenduidig in de context ▪ ook met minimale afwijking van de standaardtaal ▪ informeel en formeel 	
kunnen de cursisten volgende taken beschrijvend uitvoeren	
➤ het onderwerp bepalen in argumentatieve en artistiek-literaire teksten	ET1
➤ de hoofdgedachte achterhalen in argumentatieve en artistiek-literaire teksten	ET2
➤ de gedachtegang volgen van argumentatieve en artistiek-literaire teksten	ET3
➤ relevante informatie selecteren uit argumentatieve en artistiek-literaire teksten	ET4

➤ cultuuruitingen herkennen die specifiek zijn voor een streek waar de doeltaal gesproken wordt	ET5
kunnen de cursisten volgende taken structurend uitvoeren	
➤ de informatie van informatieve en narratieve teksten op overzichtelijke manier ordenen.	ET6
kunnen de cursisten volgende taken beoordelend uitvoeren	
➤ een oordeel vormen over informatieve, prescriptieve, narratieve, argumentatieve en artistiek-literaire teksten	ET7
Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none"> ▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen; ▪ het luisterdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen; ▪ zeggen dat ze iets niet begrijpen en vragen wat iets betekent; ▪ gebruik maken van ondersteunende gegevens (talige en niet-talige) binnen en buiten de tekst; ▪ vragen om langzamer te spreken, iets te herhalen; ▪ hypothesen vormen over de inhoud van de tekst; ▪ de vermoedelijke betekenis van transparante woorden afleiden; ▪ de vermoedelijke betekenis van onbekende woorden afleiden uit de context; ▪ relevante informatie noteren.	ET8
Lezen	
In teksten met de volgende kenmerken	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderwerp<ul style="list-style-type: none"> ▪ vrij concreet ▪ eigen leefwereld en dagelijks leven ▪ ook onderwerpen van meer algemene aard, onder meer met betrekking tot de actualiteit ▪ Taalgebruikssituatie<ul style="list-style-type: none"> ▪ voor de cursisten relevante taalgebruikssituaties ▪ met en zonder visuele ondersteuning ▪ socioculturele verschillen tussen de Engelstalige wereld en de eigen wereld ▪ met aandacht voor digitale media ▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte<ul style="list-style-type: none"> ▪ ook samengestelde zinnen met een beperkte mate van complexiteit ▪ eenvoudig gestructureerde narratieve, argumentatieve en artistiek-literaire teksten ▪ niet al te complex gestructureerde informatieve en prescriptieve teksten ▪ af en toe iets langere teksten ▪ ook met redundante informatie ▪ Woordenschat en taalvariëteit<ul style="list-style-type: none"> ▪ frequente woorden ▪ overwegend eenduidig in de context ▪ ook met minimale afwijking van de standaardtaal ▪ informeel en formeel	
kunnen de cursisten volgende taken beschrijvend uitvoeren	
➤ het onderwerp bepalen in argumentatieve en artistiek-literaire teksten;	ET9
➤ de hoofdgedachte achterhalen in argumentatieve en artistiek-literaire teksten;	ET10
➤ de gedachtegang volgen van argumentatieve en artistiek-literaire teksten;	ET11
➤ relevante informatie selecteren uit argumentatieve en artistiek-literaire teksten;	ET12
➤ de tekststructuur en -samenhang herkennen van argumentatieve en artistiek-literaire teksten;	ET13
➤ cultuuruitingen herkennen die specifiek zijn voor een streek waar de doeltaal gesproken wordt	ET14
kunnen de cursisten volgende taken structurend uitvoeren	
➤ de informatie van informatieve en narratieve teksten op overzichtelijke wijze ordenen.	ET15

kunnen de cursisten volgende taken beoordelend uitvoeren	
➤ een oordeel vormen over informatieve, prescriptieve, narratieve, argumentatieve en artistiek-literaire teksten.	ET16
Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none"> ▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen; ▪ onduidelijke passages herlezen; ▪ het leesdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen; ▪ gebruik maken van ondersteunende gegevens (talige en niet-talige) binnen en buiten de tekst; ▪ digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen; ▪ hypothesen vormen over de inhoud en de bedoeling van de tekst; ▪ de vermoedelijke betekenis van transparante woorden afleiden; ▪ de vermoedelijke betekenis van onbekende woorden afleiden uit de context; ▪ relevante informatie aanduiden.	ET17
Spreken	
In teksten met de volgende kenmerken <ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderwerp<ul style="list-style-type: none"> ▪ vrij concreet ▪ eigen leefwereld en dagelijks leven ▪ af en toe ook onderwerpen van meer algemene aard ▪ Taalgebruikssituatie<ul style="list-style-type: none"> ▪ met en zonder achtergrondgeluiden ▪ met en zonder visuele ondersteuning ▪ met aandacht voor digitale media ▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte<ul style="list-style-type: none"> ▪ enkelvoudige en samengestelde zinnen ▪ duidelijke tekststructuur ▪ korte, eenvoudige elementen verbonden tot een samenhangend geheel ▪ vrij korte teksten ▪ Uitspraak, articulatie, intonatie<ul style="list-style-type: none"> ▪ heldere uitspraak ▪ zorgvuldige articulatie ▪ natuurlijke intonatie ▪ standaardtaal ▪ Tempo en vlotheid<ul style="list-style-type: none"> ▪ met eventuele herhalingen en onderbrekingen ▪ normaal tempo ▪ Woordenschat en taalvariëteit<ul style="list-style-type: none"> ▪ frequente woorden ▪ toereikend om, eventueel met behulp van omschrijvingen, over de eigen leefwereld te spreken ▪ standaardtaal ▪ informeel en formeel	
kunnen de cursisten volgende taken beschrijvend uitvoeren	
➤ informatie uit narratieve en artistiek-literaire teksten meedelen	ET18
➤ beluisterde en gelezen informatieve en narratieve teksten navertellen.	ET19
➤ kunnen de cursisten volgende taken structurerend uitvoeren	
➤ gelezen narratieve en artistiek-literaire teksten samenvatten.	ET20
kunnen de cursisten volgende taken beoordelend uitvoeren	
➤ informatieve en narratieve teksten becommentariëren	ET24

Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none"> ▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles kunnen uitdrukken; ▪ het spreekdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen; ▪ een spreekplan opstellen; ▪ gebruik maken van non-verbaal gedrag; ▪ gebruik maken van ondersteunend visueel en auditief materiaal; ▪ ondanks moeilijkheden via omschrijvingen de correcte boodschap overbrengen; ▪ digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen en rekening houden met de consequenties ervan; ▪ bij een gemeenschappelijke spreektaak talige afspraken maken, elkaars inbreng in de tekst benutten, evalueren, corrigeren.	ET25
Mondelinge interactie	
In teksten met de volgende kenmerken <ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderwerp<ul style="list-style-type: none"> ▪ concreet ▪ eigen leefwereld en dagelijks leven ▪ af en toe ook onderwerpen van meer algemene aard ▪ Taalgebruikssituatie<ul style="list-style-type: none"> ▪ de gesprekspartners richten zich meestal direct tot elkaar ▪ voor de cursisten relevante taalgebruikssituaties ▪ met en zonder visuele ondersteuning, met inbegrip van non-verbale signalen ▪ met aandacht voor digitale media ▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte<ul style="list-style-type: none"> ▪ enkelvoudige en samengestelde zinnen ▪ duidelijke tekststructuur ▪ korte, eenvoudige elementen verbonden tot een samenhangend geheel ▪ vrij korte en af en toe langere teksten ▪ Uitspraak, articulatie, intonatie<ul style="list-style-type: none"> ▪ heldere uitspraak ▪ zorgvuldige articulatie ▪ natuurlijke intonatie ▪ standaardtaal ▪ Tempo en vlotheid<ul style="list-style-type: none"> ▪ met eventuele herhalingen en onderbrekingen ▪ normaal tempo ▪ Woordenschat en taalvariëteit<ul style="list-style-type: none"> ▪ frequente woorden ▪ toereikend om, eventueel met behulp van omschrijvingen over de eigen leefwereld te sprekenstandaardtaal ▪ informeel en formeel	
kunnen de cursisten volgende taken uitvoeren	
➤ de taaltaken gerangschikt onder “luisteren” en “spreken”, in een gesprekssituatie uitvoeren	ET26
➤ een eenvoudig gesprek beginnen, aan de gang houden en afsluiten.	ET27

Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none"> ▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen of kunnen uitdrukken; ▪ het doel van de interactie bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen; ▪ gebruik maken van non-verbaal gedrag; ▪ ondanks moeilijkheden via omschrijvingen de correcte boodschap overbrengen; ▪ vragen om langzamer te spreken, iets te herhalen; ▪ zelf iets herhalen of iets aanwijzen om na te gaan of zij de andere gesprekspartner begrepen hebben; ▪ eenvoudige technieken toepassen om een kort gesprek te beginnen, gaande te houden en af te sluiten. ▪ rekening houden met de belangrijkste conventies bij mondelingen interactie	ET28
Schrijven	
In teksten met de volgende kenmerken <ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderwerp<ul style="list-style-type: none"> ▪ concreet ▪ eigen leefwereld en dagelijks leven ▪ Taalgebruikssituatie<ul style="list-style-type: none"> ▪ voor de cursisten relevante en vertrouwde taalgebruikssituaties ▪ met aandacht voor digitale media ▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte<ul style="list-style-type: none"> ▪ enkelvoudige zinnen en eenvoudige samengestelde zinnen ▪ eenvoudige en duidelijke tekststructuur ▪ vrij korte teksten ▪ Woordenschat en taalvariëteit<ul style="list-style-type: none"> ▪ toereikend om, eventueel met behulp van omschrijvingen, over de eigen leefwereld te schrijven; ▪ standaardtaal ▪ informeel en formeel	
kunnen de cursisten volgende taken beschrijvend uitvoeren	
➤ gelezen teksten op eenvoudige wijze parafaseren	ET29
➤ een situatie, een gebeurtenis, een ervaring beschrijven	ET31
➤ alledaagse omgangsvormen en beleefdheidsconventies voor sociale contacten gebruiken	ET32
➤ een spontane mening verwoorden over prescriptieve en narratieve teksten	ET33
kunnen de cursisten volgende taken structurend uitvoeren	
➤ gelezen informatieve en narratieve teksten samenvatten	ET34
kunnen de cursisten volgende taken beoordelend uitvoeren	
➤ een standpunt verwoorden in de vorm van een informatieve tekst	ET37
Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none"> ▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles kunnen uitdrukken; ▪ het schrijfdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen; ▪ een schrijfplan opstellen; ▪ gebruik maken van een model of van een in de klas behandelde tekst; ▪ digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen en rekening houden met de consequenties ervan; ▪ de passende lay-out gebruiken; ▪ de eigen tekst nakijken; ▪ bij een gemeenschappelijke schrijftaak talige afspraken maken, elkaars inbreng in de tekst benutten, evalueren en corrigeren; ▪ rekening houden met de belangrijkste conventies van geschreven taal.	ET38

Kennis en attitudes	
<p>Om bovenvermelde taaltaken uit te voeren kunnen de cursisten op hun niveau functionele beheersing van de volgende taalelementen inzetten:</p> <p>De grammaticale en complementaire lexicale kennis om ...</p> <p><u>Personen, dieren en zaken te benoemen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Te verwijzen naar personen, dieren en zaken</i><ul style="list-style-type: none"> • <i>Wat? / Wie?</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Zelfstandige naamwoorden: getal, telbaar en ontelbaar ◆ Lidwoorden: bepaald en onbepaald ◆ Voornaamwoorden: persoonlijk, bezittelijk en aanwijzend • <i>Hoeveel? De hoeveelste?</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Uitdrukken van hoeveelheden ▪ <i>Personen, dieren en zaken nader te bepalen en te omschrijven</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Bijvoeglijke naamwoorden ▪ <i>Gelijkenissen en verschillen</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Trappen van vergelijking ▪ <i>Relaties aan te duiden</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Betrekkelijke bijzinnen en betrekkelijke voornaamwoorden ◆ Genitiefvormen <p><u>Uitspraken te doen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Te bevestigen, te vragen en te ontkennen</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Bevestigende, ontkennende en vragende zinnen ◆ Overeenkomst tussen onderwerp en werkwoord ◆ Vragende woorden ◆ Gebruik van 'do' om iets te benadrukken ▪ <i>Te situeren in de ruimte</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Uitdrukken van ruimte, beweging, richting, afstand ... ▪ <i>Te situeren in de tijd</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Uitdrukken van tijd, duur, frequentie, herhaling ... ◆ Vorming en gebruik van de belangrijkste tijden van de werkwoorden voor de communicatie in de tegenwoordige, de verleden en de toekomstige tijd ▪ <i>Te argumenteren en logische verbanden te leggen</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Uitdrukken van reden, oorzaak en gevolg ◆ Uitdrukken van doel ◆ Uitdrukken van mogelijkheid en waarschijnlijkheid ◆ Uitdrukken van wil en gevoelens ▪ <i>Relatie en samenhang tussen tekstgedeelten aan te duiden</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Eenvoudige samengestelde zinnen met nevenschikking ▪ <i>Te rapporteren</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Indirecte rede	ET39
<p>De cursisten kunnen reflecteren over taal en taalgebruik binnen de vermelde taalgebruikssituaties en daarbij hun functionele kennis ter ondersteuning van hun taalbeheersing uitbreiden door naar aanleiding van zinvolle communicatieve situaties en taaltaken:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ reeds in de klas behandelde vormen en structuren te herkennen en ontleden; ▪ door te observeren hoe vormen en structuren functioneren, onder begeleiding regels te ontdekken en formuleren; ▪ gelijkenissen en verschillen tussen talen ontdekken en hun kennis van andere talen in te zetten.	ET40
<p>De cursisten kunnen verschillen en gelijkenissen onderscheiden in leefwijze tussen de eigen cultuur en de cultuur van een streek waar de doeltaal gesproken wordt.</p>	ET41
<p>De cursisten werken aan de volgende attitudes:</p>	

➤ tonen bereidheid en durf om te luisteren, te lezen, te spreken, gesprekken te voeren en te schrijven in het Engels;	ET42*
➤ streven naar taalverzorging;	ET43*
➤ tonen belangstelling voor de aanwezigheid van moderne vreemde talen in hun leefwereld, ook buiten de school, en voor de socioculturele wereld van de taalgebruikers;	ET44*
➤ staan open voor verschillen en gelijkenissen in leefwijze tussen de eigen cultuur en de cultuur van een streek waar de doeltaal gesproken wordt;	ET45*
➤ stellen zich open voor de esthetische component van teksten.	ET46*

2.7 Module ASO2-B Frans 1 (007)

2.7.1 Situering van de module in de opleiding

In de eerste module leert de cursist voornamelijk de doeltaal hanteren op het beschrijvende niveau: hij moet de informatie kunnen begrijpen en weergeven zoals hij die ontmoet, voorlopig nog zonder veel persoonlijke verwerking of herstructurering. De cursist verwerkt en produceert eenvoudige informatieve teksten, en begrijpt prescriptieve teksten op het eenvoudigste verwerkingsniveau. De cursist leert ook al een mondelinge presentatie geven en een verslag schrijven, in deze module nog ondersteund door een aangeboden format of sjabloon. Hij leert reeds een eenvoudige (ook digitale) correspondentie voeren. Verder maakt de cursist vanaf de eerste module reeds kennis met de culturele aspecten die met een taal samengaan.

Zie ook: [uitgangspunten](#) bij de eindtermen moderne vreemde talen Frans-Engels van de 2e graad ASO.

2.7.2 Instapvereisten

Geen

2.7.3 Studieduur

80 Lt

2.7.4 Basiscompetenties

Module ASO2-B Frans 1	M AV G007
Luisteren	
In teksten met de volgende kenmerken	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderwerp <ul style="list-style-type: none"> ▪ vrij concreet ▪ eigen leefwereld en dagelijks leven ▪ ook onderwerpen van meer algemene aard, onder meer met betrekking tot de actualiteit ▪ Taalgebruikssituatie <ul style="list-style-type: none"> ▪ voor de cursisten relevante taalgebruikssituaties ▪ met en zonder achtergrondgeluiden ▪ met en zonder visuele ondersteuning ▪ met aandacht voor digitale media ▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte <ul style="list-style-type: none"> ▪ ook samengestelde zinnen met een beperkte mate van complexiteit ▪ tekststructuur met een beperkte mate van complexiteit ▪ af en toe iets langere teksten ▪ Uitspraak, articulatie, intonatie <ul style="list-style-type: none"> ▪ heldere uitspraak ▪ zorgvuldige articulatie ▪ duidelijke, natuurlijke intonatie ▪ standaardtaal ▪ Tempo en vlotheid <ul style="list-style-type: none"> ▪ normaal tempo ▪ Woordenschat en taalvariëteit <ul style="list-style-type: none"> ▪ frequente woorden ▪ overwegend eenduidig in de context ▪ ook met minimale afwijking van de standaardtaal ▪ informeel en formeel 	
kunnen de cursisten volgende taken beschrijvend uitvoeren	
➤ het onderwerp bepalen in informatieve en prescriptieve teksten	ET1
➤ de hoofdgedachte achterhalen in informatieve en prescriptieve teksten	ET2
➤ de gedachtegang volgen van informatieve en prescriptieve teksten	ET3

➤ relevante informatie selecteren uit informatieve en prescriptieve teksten	ET4
➤ cultuuruitingen herkennen die specifiek zijn voor een streek waar de doeltaal gesproken wordt	ET5
Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none"> ▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen; ▪ het luisterdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen; ▪ zeggen dat ze iets niet begrijpen en vragen wat iets betekent; ▪ gebruik maken van ondersteunende gegevens (talige en niet-talige) binnen en buiten de tekst; ▪ vragen om langzamer te spreken, iets te herhalen; ▪ hypothesen vormen over de inhoud van de tekst; ▪ de vermoedelijke betekenis van transparante woorden afleiden; ▪ de vermoedelijke betekenis van onbekende woorden afleiden uit de context; ▪ relevante informatie noteren.	ET8
Lezen	
In teksten met de volgende kenmerken	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderwerp<ul style="list-style-type: none"> ▪ vrij concreet ▪ eigen leefwereld en dagelijks leven ▪ ook onderwerpen van meer algemene aard, onder meer met betrekking tot de actualiteit ▪ Taalgebruikssituatie<ul style="list-style-type: none"> ▪ voor de cursisten relevante taalgebruikssituaties ▪ met en zonder visuele ondersteuning ▪ socioculturele verschillen tussen de Franstalige wereld en de eigen wereld ▪ met aandacht voor digitale media ▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte<ul style="list-style-type: none"> ▪ ook samengestelde zinnen met een beperkte mate van complexiteit ▪ niet al te complex gestructureerde informatieve en prescriptieve teksten ▪ af en toe iets langere teksten ▪ ook met redundante informatie ▪ Woordenschat en taalvariëteit<ul style="list-style-type: none"> ▪ frequente woorden ▪ overwegend eenduidig in de context ▪ ook met minimale afwijking van de standaardtaal ▪ informeel en formeel	
kunnen de cursisten volgende taken beschrijvend uitvoeren	
➤ het onderwerp bepalen in informatieve en prescriptieve teksten	ET9
➤ de hoofdgedachte achterhalen in informatieve en prescriptieve teksten	ET10
➤ de gedachtegang volgen van informatieve en prescriptieve teksten	ET11
➤ relevante informatie selecteren uit informatieve en prescriptieve teksten	ET12
➤ de tekststructuur en -samenhang herkennen van informatieve en prescriptieve teksten;	ET13
cultuuruitingen herkennen die specifiek zijn voor een streek waar de doeltaal gesproken wordt	ET14

<p>Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen; ▪ onduidelijke passages herlezen; ▪ het leesdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen; ▪ gebruik maken van ondersteunende gegevens (talige en niet-talige) binnen en buiten de tekst; ▪ digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen; ▪ hypothesen vormen over de inhoud en de bedoeling van de tekst; ▪ de vermoedelijke betekenis van transparante woorden afleiden; ▪ de vermoedelijke betekenis van onbekende woorden afleiden uit de context; ▪ relevante informatie aanduiden.	ET17
---	------

Spreken	
In teksten met de volgende kenmerken	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderwerp<ul style="list-style-type: none"> ▪ concreet ▪ eigen leefwereld en dagelijks leven ▪ af en toe ook onderwerpen van meer algemene aard ▪ Taalgebruikssituatie<ul style="list-style-type: none"> ▪ met en zonder achtergrondgeluiden ▪ met en zonder visuele ondersteuning ▪ met aandacht voor digitale media ▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte<ul style="list-style-type: none"> ▪ enkelvoudige en samengestelde zinnen ▪ duidelijke tekststructuur ▪ korte, eenvoudige elementen verbonden tot een samenhangend geheel ▪ vrij korte teksten ▪ Uitspraak, articulatie, intonatie<ul style="list-style-type: none"> ▪ heldere uitspraak ▪ zorgvuldige articulatie ▪ natuurlijke intonatie ▪ standaardtaal ▪ Tempo en vlotheid<ul style="list-style-type: none"> ▪ met eventuele herhalingen en onderbrekingen ▪ normaal tempo ▪ Woordenschat en taalvariëteit<ul style="list-style-type: none"> ▪ frequente woorden ▪ toereikend om, eventueel met behulp van omschrijvingen, over de eigen leefwereld te spreken ▪ standaardtaal ▪ informeel en formeel	
kunnen de cursisten volgende taken beschrijvend uitvoeren	
➤ informatie uit informatieve teksten meedelen	ET18
kunnen de cursisten volgende taken structurerend uitvoeren	
➤ een presentatie geven aan de hand van een format.	ET22
Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none"> ▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles kunnen uitdrukken; ▪ het spreekdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen; ▪ een spreekplan opstellen; ▪ gebruik maken van non-verbaal gedrag; ▪ gebruik maken van ondersteunend visueel en auditief materiaal; ▪ ondanks moeilijkheden via omschrijvingen de correcte boodschap overbrengen; ▪ digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen en rekening houden met de consequenties ervan; ▪ bij een gemeenschappelijke spreektaak talige afspraken maken, elkaars inbreng in de tekst benutten, evalueren, corrigeren.	ET25

Mondelinge interactie	
In teksten met de volgende kenmerken <ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderwerp<ul style="list-style-type: none"> ▪ concreet ▪ af en toe eigen leefwereld en dagelijks leven ▪ onderwerpen van meer algemene aard ▪ Taalgebruikssituatie<ul style="list-style-type: none"> ▪ de gesprekspartners richten zich meestal direct tot elkaar ▪ voor de cursisten relevante taalgebruikssituaties ▪ met en zonder visuele ondersteuning, met inbegrip van non-verbale signalen ▪ met aandacht voor digitale media ▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte<ul style="list-style-type: none"> ▪ enkelvoudige en samengestelde zinnen duidelijke tekststructuur ▪ korte, eenvoudige elementen verbonden tot een samenhangend geheel ▪ vrij korte en af en toe langere teksten ▪ Uitspraak, articulatie, intonatie<ul style="list-style-type: none"> ▪ heldere uitspraak ▪ zorgvuldige articulatie ▪ natuurlijke intonatie ▪ standaardtaal ▪ Tempo en vlotheid<ul style="list-style-type: none"> ▪ met eventuele herhalingen en onderbrekingen ▪ normaal tempo ▪ Woordenschat en taalvariëteit<ul style="list-style-type: none"> ▪ frequente woorden ▪ toereikend om eventueel met behulp van omschrijvingen over de eigen leefwereld te spreken ▪ standaardtaal ▪ informeel en formeel	
kunnen de cursisten volgende taken uitvoeren	
➤ de taaltaken gerangschikt onder “luisteren” en “spreken”, in een gesprekssituatie uitvoeren	ET26
➤ een eenvoudig gesprek beginnen, aan de gang houden en afsluiten.	ET27
Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none"> ▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen of kunnen uitdrukken; ▪ het doel van de interactie bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen; ▪ gebruik maken van non-verbaal gedrag; ▪ ondanks moeilijkheden via omschrijvingen de correcte boodschap overbrengen; ▪ vragen om langzamer te spreken, iets te herhalen; ▪ zelf iets herhalen of iets aanwijzen om na te gaan of zij de andere gesprekspartner begrepen hebben; ▪ eenvoudige technieken toepassen om een kort gesprek te beginnen, gaande te houden en af te sluiten. ▪ rekening houden met de belangrijkste conventies bij mondelinge interactie	ET28

Schrijven	
In teksten met de volgende kenmerken <ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderwerp<ul style="list-style-type: none"> ▪ concreet ▪ eigen leefwereld en dagelijks leven ▪ Taalgebruikssituatie<ul style="list-style-type: none"> ▪ voor de cursisten relevante en vertrouwde taalgebruikssituaties ▪ met aandacht voor digitale media ▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte<ul style="list-style-type: none"> ▪ enkelvoudige zinnen en eenvoudige samengestelde zinnen ▪ eenvoudige en duidelijke tekststructuur ▪ vrij korte teksten ▪ Woordenschat en taalvariëteit<ul style="list-style-type: none"> ▪ toereikend om, eventueel met behulp van omschrijvingen, over de eigen leefwereld te schrijven; ▪ standaardtaal ▪ informeel en formeel	
kunnen de cursisten volgende taken beschrijvend uitvoeren	
➤ mededelingen schrijven;	ET30
➤ alledaagse omgangsvormen en beleefdheidsconventies voor sociale contacten gebruiken	ET32
kunnen de cursisten volgende taken structurerend uitvoeren	
➤ een verslag schrijven aan de hand van een format	ET35
➤ eenvoudige, ook digitale correspondentie voeren	ET36
Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none"> ▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles kunnen uitdrukken; ▪ het schrijfdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen; ▪ een schrijfplan opstellen; ▪ gebruik maken van een model of van een in de klas behandelde tekst; ▪ digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen en rekening houden met de consequenties ervan; ▪ de passende lay-out gebruiken; ▪ de eigen tekst nakijken; ▪ bij een gemeenschappelijke schrijftaak talige afspraken maken, elkaars inbreng in de tekst benutten, evalueren en corrigeren; ▪ rekening houden met de belangrijkste conventies van geschreven taal.	ET38

Kennis en attitudes	
Om bovenvermelde taaltaken uit te voeren kunnen de cursisten op hun niveau functionele beheersing van de volgende taalelementen inzetten:	ET39
De grammaticale en complementaire lexicale kennis om ...	
<u>Personen, dieren en zaken te benoemen</u>	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Te verwijzen naar personen, dieren en zaken</i><ul style="list-style-type: none"> • <i>Wat? / Wie?</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Zelfstandige naamwoorden: getal, telbaar en ontelbaar, genus ◆ Lidwoorden: getal, bepaald en onbepaald, genus, article zéro, article partitif ◆ Voornaamwoorden: persoonlijk, bezittelijk, aanwijzend, onderwerp, lijdend en meewerkend voorwerp, en/y • <i>Hoeveel? De hoeveelste?</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Uitdrukken van hoeveelheden ▪ <i>Personen, dieren en zaken nader te bepalen en te omschrijven</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Bijvoeglijke naamwoorden ◆ Overeenkomst zelfstandig naamwoord - bijvoeglijk naamwoord ▪ <i>Gelijkenissen en verschillen</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Trappen van vergelijking ▪ <i>Relaties aan te duiden</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Betrekkelijke bijzinnen	
<u>Uitspraken te doen</u>	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Te bevestigen, te vragen en te ontkennen</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Bevestigende, ontkennende en vragende zinnen ◆ Overeenkomst tussen onderwerp en werkwoord ◆ Vragende woorden ◆ Iets benadrukken ▪ <i>Te situeren in de ruimte</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Uitdrukken van ruimte, beweging, richting, afstand ... ▪ <i>Te situeren in de tijd</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Uitdrukken van tijd, duur, frequentie, herhaling ... ◆ Vorming, waarde en gebruik van de tijden van de 'indicatif' voor de communicatie in de tegenwoordige, de verleden en de toekomstige tijd ◆ Vorming, waarde en gebruik van de andere wijzen voor de communicatie ▪ <i>Te argumenteren en logische verbanden te leggen</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Uitdrukken van reden, oorzaak en gevolg ◆ Uitdrukken van doel ◆ Uitdrukken van (on)zekerheid en twijfel ◆ Uitdrukken van (on)mogelijkheid en waarschijnlijkheid ◆ Uitdrukken van tegenstelling en toegeving ◆ Uitdrukken van wil en gevoelens ◆ Uitdrukken van hypothese ▪ <i>Relatie en samenhang tussen tekstgedeelten aan te duiden</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Eenvoudige samengestelde zinnen met nevenschikking ▪ <i>Te rapporteren</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Indirecte rede	

De cursisten kunnen reflecteren over taal en taalgebruik binnen de vermelde taalgebruikssituaties en daarbij hun functionele kennis ter ondersteuning van hun taalbeheersing uitbreiden door naar aanleiding van zinvolle communicatieve situaties en taaltaken: <ul style="list-style-type: none"> ▪ reeds in de klas behandelde vormen en structuren te herkennen en ontleden; ▪ door te observeren hoe vormen en structuren functioneren, onder begeleiding regels te ontdekken en formuleren; ▪ gelijkenissen en verschillen tussen talen ontdekken en hun kennis van andere talen in te zetten.	ET40
De cursisten kunnen verschillen en gelijkenissen onderscheiden in leefwijze tussen de eigen cultuur en de cultuur van een streek waar de doeltaal gesproken wordt.	ET41
De cursisten werken aan de volgende attitudes :	
➤ tonen bereidheid en durf om te luisteren, te lezen, te spreken, gesprekken te voeren en te schrijven in het Frans;	ET42*
➤ streven naar taalverzorging;	ET43*
➤ tonen belangstelling voor de aanwezigheid van moderne vreemde talen in hun leefwereld, ook buiten de school, en voor de socioculturele wereld van de taalgebruikers;	ET44*
➤ staan open voor verschillen en gelijkenissen in leefwijze tussen de eigen cultuur en de cultuur van een streek waar de doeltaal gesproken wordt;	ET45*
➤ stellen zich open voor de esthetische componenten van teksten	ET46*

2.8 Module ASO2-B Frans 2 (008)

2.8.1 Situering van de module in de opleiding

In de tweede module wordt de cursist geconfronteerd met narratieve en artistiek-literaire teksten, die hij allereerst leert verwerken op het beschrijvende niveau: hij moet de informatie kunnen begrijpen en weergeven zoals hij die ontmoet, voorlopig nog zonder veel persoonlijke verwerking of herstructurering. De cursist verwerkt ook prescriptieve teksten, waaruit hij de begrepen informatie leert meedelen aan anderen. Daarnaast leert hij meer en meer structurerend omgaan met teksten: de cursist ordent informatie uit informatieve én uit narratieve teksten en leert geleidelijk aan teksten samenvatten. Hij ontwikkelt verder zijn vermogen tot corresponderen.

In module 2 komen zowel socioculturele aspecten als cultuur met een grote C aan bod. De cursist wordt geconfronteerd met gesproken en geschreven literaire teksten, die hij begrijpt op het eenvoudigste verwerkingsniveau. Daarnaast leert hij typerende cultuuruitingen herkennen. Ook in de attitudes wordt hij in deze module verder geprikkeld tot openheid voor andere culturen, en voor de esthetische dimensie van teksten. Tot slot leert de cursist in module 2 een eigen appreciatie toelichten, waarmee hij zich voor het eerst begeeft op het beoordelende verwerkingsniveau, dat in module 3 centraal zal staan.

Zie ook: [uitgangspunten](#) bij de eindtermen moderne vreemde talen Frans-Engels van de 2e graad ASO.

2.8.2 Instapvereisten

De competenties van de module “ASO2-B Frans 1”.

2.8.3 Studieduur

80 Lt

2.8.4 Basiscompetenties

Module ASO2-B Frans 2	M AV G008
Luisteren	
In teksten met de volgende kenmerken	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderwerp<ul style="list-style-type: none"> ▪ vrij concreet ▪ eigen leefwereld en dagelijks leven ▪ ook onderwerpen van meer algemene aard, onder meer met betrekking tot de actualiteit ▪ Taalgebruikssituatie<ul style="list-style-type: none"> ▪ voor de cursisten relevante taalgebruikssituaties ▪ met en zonder achtergrondgeluiden ▪ met en zonder visuele ondersteuning ▪ met aandacht voor digitale media ▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte<ul style="list-style-type: none"> ▪ ook samengestelde zinnen met een beperkte mate van complexiteit ▪ tekststructuur met een beperkte mate van complexiteit ▪ af en toe iets langere teksten ▪ Uitspraak, articulatie, intonatie<ul style="list-style-type: none"> ▪ heldere uitspraak ▪ zorgvuldige articulatie ▪ duidelijke, natuurlijke intonatie ▪ standaardtaal ▪ Tempo en vlotheid<ul style="list-style-type: none"> ▪ normaal tempo ▪ Woordenschat en taalvariëteit<ul style="list-style-type: none"> ▪ frequente woorden ▪ overwegend eenduidig in de context ▪ ook met minimale afwijking van de standaardtaal ▪ informeel en formeel	
kunnen de cursisten volgende taken beschrijvend uitvoeren	
➤ het onderwerp bepalen in narratieve en artistiek-literaire teksten	ET1
➤ de hoofdgedachte achterhalen in narratieve en artistiek-literaire teksten	ET2
➤ de gedachtegang volgen van narratieve en artistiek-literaire teksten	ET3
➤ relevante informatie selecteren uit narratieve en artistiek-literaire teksten	ET4
➤ cultuuruitingen herkennen die specifiek zijn voor een streek waar de doeltaal gesproken wordt	ET5
kunnen de cursisten volgende taken structurerend uitvoeren	
de informatie van informatieve en narratieve teksten op overzichtelijke manier ordenen.	ET6
Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none"> ▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen; ▪ het luisterdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen; ▪ zeggen dat ze iets niet begrijpen en vragen wat iets betekent; ▪ gebruik maken van ondersteunende gegevens (talige en niet-talige) binnen en buiten de tekst; ▪ vragen om langzamer te spreken, iets te herhalen; ▪ hypothesen vormen over de inhoud van de tekst; ▪ de vermoedelijke betekenis van transparante woorden afleiden; ▪ de vermoedelijke betekenis van onbekende woorden afleiden uit de context; ▪ relevante informatie noteren.	ET8

Lezen	
In teksten met de volgende kenmerken	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderwerp<ul style="list-style-type: none"> ▪ vrij concreet ▪ eigen leefwereld en dagelijks leven ▪ ook onderwerpen van meer algemene aard, onder meer met betrekking tot de actualiteit ▪ Taalgebruikssituatie<ul style="list-style-type: none"> ▪ voor de cursisten relevante taalgebruikssituaties ▪ met en zonder visuele ondersteuning ▪ socioculturele verschillen tussen de Franstalige wereld en de eigen wereld ▪ met aandacht voor digitale media ▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte<ul style="list-style-type: none"> ▪ ook samengestelde zinnen met een beperkte mate van complexiteit ▪ eenvoudig gestructureerde narratieve en artistiek-literaire teksten ▪ niet al te complex gestructureerde informatieve en prescriptieve teksten ▪ af en toe iets langere teksten ▪ ook met redundante informatie ▪ Woordenschat en taalvariëteit<ul style="list-style-type: none"> ▪ frequente woorden ▪ overwegend eenduidig in de context ▪ ook met minimale afwijking van de standaardtaal ▪ informeel en formeel	
kunnen de cursisten volgende taken beschrijvend uitvoeren	
het onderwerp bepalen in narratieve en artistiek-literaire teksten;	ET9
de hoofdgedachte achterhalen in narratieve en artistiek-literaire teksten;	ET10
de gedachtegang volgen van narratieve en artistiek-literaire teksten;	ET11
relevante informatie selecteren uit narratieve en artistiek-literaire teksten;	ET12
de tekststructuur en -samenhang herkennen narratieve en artistiek-literaire teksten;	ET13
cultuuruitingen herkennen die specifiek zijn voor een streek waar de doeltaal gesproken wordt	ET14
kunnen de cursisten volgende taken structurend uitvoeren	
de informatie van narratieve teksten op overzichtelijke wijze ordenen	ET15
Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe:	ET17
<ul style="list-style-type: none"> ▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen; ▪ onduidelijke passages herlezen; ▪ het leesdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen; ▪ gebruik maken van ondersteunende gegevens (talige en niet-talige) binnen en buiten de tekst; ▪ digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen; ▪ hypothesen vormen over de inhoud en de bedoeling van de tekst; ▪ de vermoedelijke betekenis van transparante woorden afleiden; ▪ de vermoedelijke betekenis van onbekende woorden afleiden uit de context; ▪ relevante informatie aanduiden.	

Sprek	
In teksten met de volgende kenmerken	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderwerp<ul style="list-style-type: none"> ▪ concreet ▪ eigen leefwereld en dagelijks leven ▪ af en toe ook onderwerpen van meer algemene aard ▪ Taalgebruikssituatie<ul style="list-style-type: none"> ▪ met en zonder achtergrondgeluiden ▪ met en zonder visuele ondersteuning ▪ met aandacht voor digitale media ▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte<ul style="list-style-type: none"> ▪ enkelvoudige en samengestelde zinnen ▪ duidelijke tekststructuur ▪ korte, eenvoudige elementen verbonden tot een samenhangend geheel ▪ vrij korte teksten ▪ Uitspraak, articulatie, intonatie<ul style="list-style-type: none"> ▪ heldere uitspraak ▪ zorgvuldige articulatie ▪ natuurlijke intonatie ▪ standaardtaal ▪ Tempo en vlotheid<ul style="list-style-type: none"> ▪ met eventuele herhalingen en onderbrekingen ▪ normaal tempo ▪ Woordenschat en taalvariëteit<ul style="list-style-type: none"> ▪ frequente woorden ▪ toereikend om, eventueel met behulp van omschrijvingen, over de eigen leefwereld te spreken ▪ standaardtaal ▪ informeel en formeel	
kunnen de cursisten volgende taken beschrijvend uitvoeren	
➤ informatie uit prescriptieve teksten meedelen;	ET18
kunnen de cursisten volgende taken structurend uitvoeren	
➤ gelezen informatieve teksten samenvatten.	ET20
➤ verslag uitbrengen over een ervaring, een situatie en een gebeurtenis.	ET21
kunnen de cursisten volgende taken beoordelend uitvoeren	
➤ een waardering kort toelichten	ET23
Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none"> ▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles kunnen uitdrukken; ▪ het spreekdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen; ▪ een spreekplan opstellen; ▪ gebruik maken van non-verbaal gedrag; ▪ gebruik maken van ondersteunend visueel en auditief materiaal; ▪ ondanks moeilijkheden via omschrijvingen de correcte boodschap overbrengen; ▪ digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen en rekening houden met de consequenties ervan; ▪ bij een gemeenschappelijke spreektaak talige afspraken maken, elkaars inbreng in de tekst benutten, evalueren, corrigeren.	ET25

Mondelinge interactie	
In teksten met de volgende kenmerken <ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderwerp<ul style="list-style-type: none"> ▪ concreet ▪ eigen leefwereld en dagelijks leven ▪ af en toe ook onderwerpen van meer algemene aard ▪ Taalgebruikssituatie<ul style="list-style-type: none"> ▪ de gesprekspartners richten zich meestal direct tot elkaar ▪ voor de cursisten relevante taalgebruikssituaties ▪ met en zonder visuele ondersteuning, met inbegrip van non-verbale signalen ▪ met aandacht voor digitale media ▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte<ul style="list-style-type: none"> ▪ enkelvoudige en samengestelde zinnenduidelijke tekststructuur ▪ korte, eenvoudige elementen verbonden tot een samenhangend geheelvrij korte teksten ▪ Uitspraak, articulatie, intonatie<ul style="list-style-type: none"> ▪ heldere uitspraak ▪ zorgvuldige articulatie ▪ natuurlijke intonatie ▪ standaardtaal ▪ Tempo en vlotheid<ul style="list-style-type: none"> ▪ met eventuele herhalingen en onderbrekingen ▪ normaal tempo ▪ Woordenschat en taalvariëteit<ul style="list-style-type: none"> ▪ frequente woorden ▪ toereikend om eventueel met behulp van omschrijvingen over de eigen leefwereld te sprekenstandaardtaal ▪ informeel en formeel	
kunnen de cursisten volgende taken uitvoeren	
de taaltaken gerangschikt onder “luisteren” en “spreken”, in een gesprekssituatie uitvoeren	ET26
een eenvoudig gesprek beginnen, aan de gang houden en afsluiten.	ET27
Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none"> ▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen of kunnen uitdrukken; ▪ het doel van de interactie bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen; ▪ gebruik maken van non-verbaal gedrag; ▪ ondanks moeilijkheden via omschrijvingen de correcte boodschap overbrengen; ▪ vragen om langzamer te spreken, iets te herhalen; ▪ zelf iets herhalen of iets aanwijzen om na te gaan of zij de andere gesprekspartner begrepen hebben; ▪ eenvoudige technieken toepassen om een kort gesprek te beginnen, gaande te houden en af te sluiten. ▪ rekening houden met de belangrijkste conventies bij mondelinge interactie	ET28

Schrijven	
In teksten met de volgende kenmerken	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderwerp<ul style="list-style-type: none"> ▪ concreet ▪ eigen leefwereld en dagelijks leven ▪ Taalgebruikssituatie<ul style="list-style-type: none"> ▪ voor de cursisten relevante en vertrouwde taalgebruikssituaties ▪ met aandacht voor digitale media ▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte<ul style="list-style-type: none"> ▪ enkelvoudige zinnen en eenvoudige samengestelde zinnen ▪ eenvoudige en duidelijke tekststructuur ▪ vrij korte teksten ▪ Woordenschat en taalvariëteit<ul style="list-style-type: none"> ▪ toereikend om, eventueel met behulp van omschrijvingen, over de eigen leefwereld te schrijven; ▪ standaardtaal ▪ informeel en formeel	
kunnen de cursisten volgende taken beschrijvend uitvoeren	
➤ een situatie, een gebeurtenis, een ervaring beschrijven	ET31
➤ alledaagse omgangsvormen en beleefdheidsconventies voor sociale contacten gebruiken	ET32
➤ een spontane mening verwoorden over informatieve teksten.	ET33
kunnen de cursisten volgende taken structurend uitvoeren	
➤ gelezen informatieve en narratieve teksten samenvatten	ET34
➤ eenvoudige, ook digitale correspondentie voeren	ET36
Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe:	ET38
<ul style="list-style-type: none"> ▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles kunnen uitdrukken; ▪ het schrijfdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen; ▪ een schrijfplan opstellen; ▪ gebruik maken van een model of van een in de klas behandelde tekst; ▪ digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen en rekening houden met de consequenties ervan; ▪ de passende lay-out gebruiken; ▪ de eigen tekst nakijken; ▪ bij een gemeenschappelijke schrijftaak talige afspraken maken, elkaars inbreng in de tekst benutten, evalueren en corrigeren; ▪ rekening houden met de belangrijkste conventies van geschreven taal.	

Kennis en attitudes	
<p>Om bovenvermelde taaltaken uit te voeren kunnen de cursisten op hun niveau functionele beheersing van de volgende taalelementen inzetten:</p> <p>De grammaticale en complementaire lexicale kennis om ...</p> <p><u>Personen, dieren en zaken te benoemen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Te verwijzen naar personen, dieren en zaken</i><ul style="list-style-type: none"> • <i>Wat? / Wie?</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Zelfstandige naamwoorden: getal, telbaar en ontelbaar, genus ◆ Lidwoorden: getal, bepaald en onbepaald, genus, article zéro, article partitif ◆ Voornaamwoorden: persoonlijk, bezittelijk, aanwijzend, onderwerp, lijdend en meewerkend voorwerp, en/y • <i>Hoeveel? De hoeveelste?</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Uitdrukken van hoeveelheden ▪ <i>Personen, dieren en zaken nader te bepalen en te omschrijven</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Bijvoeglijke naamwoorden ◆ Overeenkomst zelfstandig naamwoord - bijvoeglijk naamwoord ▪ <i>Gelijkenissen en verschillen</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Trappen van vergelijking ▪ <i>Relaties aan te duiden</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Betrekkelijke bijzinnen <p><u>Uitspraken te doen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Te bevestigen, te vragen en te ontkennen</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Bevestigende, ontkennende en vragende zinnen ◆ Overeenkomst tussen onderwerp en werkwoord ◆ Vragende woorden ◆ Iets benadrukken ▪ <i>Te situeren in de ruimte</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Uitdrukken van ruimte, beweging, richting, afstand ... ▪ <i>Te situeren in de tijd</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Uitdrukken van tijd, duur, frequentie, herhaling ... ◆ Vorming, waarde en gebruik van de tijden van de 'indicatif' voor de communicatie in de tegenwoordige, de verleden en de toekomstige tijd ◆ Vorming, waarde en gebruik van de andere wijzen voor de communicatie ▪ <i>Te argumenteren en logische verbanden te leggen</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Uitdrukken van reden, oorzaak en gevolg ◆ Uitdrukken van doel ◆ Uitdrukken van (on)zekerheid en twijfel ◆ Uitdrukken van (on)mogelijkheid en waarschijnlijkheid ◆ Uitdrukken van tegenstelling en toegeving ◆ Uitdrukken van wil en gevoelens ◆ Uitdrukken van hypothese ▪ <i>Relatie en samenhang tussen tekstgedeelten aan te duiden</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Eenvoudige samengestelde zinnen met nevenschikking ▪ <i>Te rapporteren</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Indirecte rede	ET39

De cursisten kunnen reflecteren over taal en taalgebruik binnen de vermelde taalgebruikssituaties en daarbij hun functionele kennis ter ondersteuning van hun taalbeheersing uitbreiden door naar aanleiding van zinvolle communicatieve situaties en taaltaken: <ul style="list-style-type: none"> ▪ reeds in de klas behandelde vormen en structuren te herkennen en ontleden; ▪ door te observeren hoe vormen en structuren functioneren, onder begeleiding regels te ontdekken en formuleren; ▪ gelijkenissen en verschillen tussen talen ontdekken en hun kennis van andere talen in te zetten.	ET40
De cursisten kunnen verschillen en gelijkenissen onderscheiden in leefwijze tussen de eigen cultuur en de cultuur van een streek waar de doeltaal gesproken wordt.	ET41
De cursisten werken aan de volgende attitudes :	
➤ tonen bereidheid en durf om te luisteren, te lezen, te spreken, gesprekken te voeren en te schrijven in het Frans;	ET42*
➤ streven naar taalverzorging;	ET43*
➤ tonen belangstelling voor de aanwezigheid van moderne vreemde talen in hun leefwereld, ook buiten de school, en voor de socioculturele wereld van de taalgebruikers;	ET44*
➤ staan open voor verschillen en gelijkenissen in leefwijze tussen de eigen cultuur en de cultuur van een streek waar de doeltaal gesproken wordt;	ET45*
➤ stellen zich open voor de esthetische component van teksten.	ET46*

2.9 Module ASO2-B Frans 3 (009)

2.9.1 Situering van de module in de opleiding

In de derde module blijft de cursist — op steeds hoger niveau — informatie meedelen in de doeltaal. Hij ordent informatie uit informatieve en narratieve teksten, en oefent zo verder het structurerend omgaan met tekstmateriaal in de doeltaal. Daarnaast vormt de cursist zich een oordeel over verschillende soorten teksten (van informatieve tot literaire teksten). Hij wordt in deze module geconfronteerd met argumentatieve en artistiek-literaire teksten, die hij eerst op het eenvoudigste niveau leert begrijpen, om ze nadien te leren structureren en becommentariëren. Ten slotte leert de cursist ook schriftelijk zijn standpunt verwoorden.

Zie ook: [uitgangspunten](#) bij de eindtermen moderne vreemde talen Frans-Engels van de 2e graad ASO.

2.9.2 Instapvereisten

De competenties van de module “ASO2-B Frans 2”.

2.9.3 Studieduur

80 Lt

2.9.4 Basiscompetenties

Module ASO2-B Frans 3	M AV G009
Luisteren	
In teksten met de volgende kenmerken	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderwerp <ul style="list-style-type: none"> ▪ vrij concreet ▪ eigen leefwereld en dagelijks leven ▪ ook onderwerpen van meer algemene aard, onder meer met betrekking tot de actualiteit ▪ Taalgebruikssituatie <ul style="list-style-type: none"> ▪ voor de cursisten relevante taalgebruikssituaties ▪ met en zonder achtergrondgeluiden ▪ met en zonder visuele ondersteuning ▪ met aandacht voor digitale media ▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte <ul style="list-style-type: none"> ▪ ook samengestelde zinnen met een beperkte mate van complexiteit ▪ tekststructuur met een beperkte mate van complexiteit ▪ af en toe iets langere teksten ▪ Uitspraak, articulatie, intonatie <ul style="list-style-type: none"> ▪ heldere uitspraak ▪ zorgvuldige articulatie ▪ duidelijke, natuurlijke intonatie ▪ standaardtaal ▪ Tempo en vlotheid <ul style="list-style-type: none"> ▪ normaal tempo ▪ Woordenschat en taalvariëteit <ul style="list-style-type: none"> ▪ frequente woorden ▪ overwegend eenduidig in de context ▪ ook met minimale afwijking van de standaardtaal ▪ informeel en formeel 	
kunnen de cursisten volgende taken beschrijvend uitvoeren	
➤ het onderwerp bepalen in argumentatieve en artistiek-literaire teksten	ET1
➤ de hoofdgedachte achterhalen in argumentatieve en artistiek-literaire teksten	ET2
➤ de gedachtegang volgen van argumentatieve en artistiek-literaire teksten	ET3
➤ relevante informatie selecteren uit argumentatieve en artistiek-literaire teksten	ET4

➤ cultuuruitingen herkennen die specifiek zijn voor een streek waar de doeltaal gesproken wordt	ET5
kunnen de cursisten volgende taken structurend uitvoeren	
de informatie van informatieve en narratieve teksten op overzichtelijke manier ordenen.	ET6
kunnen de cursisten volgende taken beoordelend uitvoeren	
een oordeel vormen over informatieve, prescriptieve, narratieve, argumentatieve en artistiek-literaire teksten	ET7
Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none"> ▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen; ▪ het luisterdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen; ▪ zeggen dat ze iets niet begrijpen en vragen wat iets betekent; ▪ gebruik maken van ondersteunende gegevens (talige en niet-talige) binnen en buiten de tekst; ▪ vragen om langzamer te spreken, iets te herhalen; ▪ hypothesen vormen over de inhoud van de tekst; ▪ de vermoedelijke betekenis van transparante woorden afleiden; ▪ de vermoedelijke betekenis van onbekende woorden afleiden uit de context; ▪ relevante informatie noteren.	ET8
Lezen	
In teksten met de volgende kenmerken	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderwerp<ul style="list-style-type: none"> ▪ vrij concreet ▪ eigen leefwereld en dagelijks leven ▪ ook onderwerpen van meer algemene aard, onder meer met betrekking tot de actualiteit ▪ Taalgebruikssituatie<ul style="list-style-type: none"> ▪ voor de cursisten relevante taalgebruikssituaties ▪ met en zonder visuele ondersteuning ▪ socioculturele verschillen tussen de Franstalige wereld en de eigen wereld ▪ met aandacht voor digitale media ▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte<ul style="list-style-type: none"> ▪ ook samengestelde zinnen met een beperkte mate van complexiteit ▪ eenvoudig gestructureerde narratieve, argumentatieve en artistiek-literaire teksten ▪ niet al te complex gestructureerde informatieve en prescriptieve teksten ▪ af en toe iets langere teksten ▪ ook met redundante informatie ▪ Woordenschat en taalvariëteit<ul style="list-style-type: none"> ▪ frequente woorden ▪ overwegend eenduidig in de context ▪ ook met minimale afwijking van de standaardtaal ▪ informeel en formeel	
kunnen de cursisten volgende taken beschrijvend uitvoeren	
➤ het onderwerp bepalen in argumentatieve en artistiek-literaire teksten;	ET9
➤ de hoofdgedachte achterhalen in argumentatieve en artistiek-literaire teksten;	ET10
➤ de gedachtegang volgen van argumentatieve en artistiek-literaire teksten;	ET11
➤ relevante informatie selecteren uit argumentatieve en artistiek-literaire teksten;	ET12
➤ de tekststructuur en -samenhang herkennen van argumentatieve en artistiek-literaire teksten;	ET13
➤ cultuuruitingen herkennen die specifiek zijn voor een streek waar de doeltaal gesproken wordt	ET14
kunnen de cursisten volgende taken structurend uitvoeren	
➤ de informatie van informatieve en narratieve teksten op overzichtelijke wijze ordenen.	ET15

kunnen de cursisten volgende taken beoordelend uitvoeren	
➤ een oordeel vormen over informatieve, prescriptieve, narratieve, argumentatieve en artistiek-literaire teksten.	ET16
Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none"> ▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen; ▪ onduidelijke passages herlezen; ▪ het leesdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen; ▪ gebruik maken van ondersteunende gegevens (talige en niet-talige) binnen en buiten de tekst; ▪ digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen; ▪ hypothesen vormen over de inhoud en de bedoeling van de tekst; ▪ de vermoedelijke betekenis van transparante woorden afleiden; ▪ de vermoedelijke betekenis van onbekende woorden afleiden uit de context; ▪ relevante informatie aanduiden.	ET17
Sprek	
In teksten met de volgende kenmerken	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderwerp<ul style="list-style-type: none"> ▪ concreet ▪ eigen leefwereld en dagelijks leven ▪ af en toe ook onderwerpen van meer algemene aard ▪ Taalgebruikssituatie<ul style="list-style-type: none"> ▪ met en zonder achtergrondgeluiden ▪ met en zonder visuele ondersteuning ▪ met aandacht voor digitale media ▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte<ul style="list-style-type: none"> ▪ enkelvoudige en samengestelde zinnen ▪ duidelijke tekststructuur ▪ korte, eenvoudige elementen verbonden tot een samenhangend geheel ▪ vrij korte teksten ▪ Uitspraak, articulatie, intonatie<ul style="list-style-type: none"> ▪ heldere uitspraak ▪ zorgvuldige articulatie ▪ natuurlijke intonatie ▪ standaardtaal ▪ Tempo en vlotheid<ul style="list-style-type: none"> ▪ met eventuele herhalingen en onderbrekingen ▪ normaal tempo ▪ Woordenschat en taalvariëteit<ul style="list-style-type: none"> ▪ frequente woorden ▪ toereikend om, eventueel met behulp van omschrijvingen, over de eigen leefwereld te spreken ▪ standaardtaal ▪ informeel en formeel	
kunnen de cursisten volgende taken beschrijvend uitvoeren	
➤ informatie uit narratieve en artistiek-literaire teksten meedelen	ET18
➤ beluisterde en gelezen informatieve en narratieve teksten navertellen.	ET19
➤ kunnen de cursisten volgende taken structurerend uitvoeren	
➤ gelezen narratieve en artistiek-literaire teksten samenvatten.	ET20
kunnen de cursisten volgende taken beoordelend uitvoeren	
➤ informatieve en narratieve teksten becommentariëren	ET24

Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none"> ▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles kunnen uitdrukken; ▪ het spreekdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen; ▪ een spreekplan opstellen; ▪ gebruik maken van non-verbaal gedrag; ▪ gebruik maken van ondersteunend visueel en auditief materiaal; ▪ ondanks moeilijkheden via omschrijvingen de correcte boodschap overbrengen; ▪ digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen en rekening houden met de consequenties ervan; ▪ bij een gemeenschappelijke spreektaak talige afspraken maken, elkaars inbreng in de tekst benutten, evalueren, corrigeren.	ET25
Mondelinge interactie	
In teksten met de volgende kenmerken <ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderwerp<ul style="list-style-type: none"> ▪ concreet ▪ eigen leefwereld en dagelijks leven ▪ af en toe ook onderwerpen van meer algemene aard ▪ Taalgebruikssituatie<ul style="list-style-type: none"> ▪ de gesprekspartners richten zich meestal direct tot elkaar ▪ voor de cursisten relevante taalgebruikssituaties ▪ met en zonder visuele ondersteuning, met inbegrip van non-verbale signalen ▪ met aandacht voor digitale media ▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte<ul style="list-style-type: none"> ▪ enkelvoudige en samengestelde zinnen ▪ duidelijke tekststructuur ▪ korte, eenvoudige elementen verbonden tot een samenhangend geheel ▪ vrij korte en af en toe langere teksten ▪ Uitspraak, articulatie, intonatie<ul style="list-style-type: none"> ▪ heldere uitspraak ▪ zorgvuldige articulatie ▪ natuurlijke intonatie ▪ standaardtaal ▪ Tempo en vlotheid<ul style="list-style-type: none"> ▪ met eventuele herhalingen en onderbrekingen ▪ normaal tempo ▪ Woordenschat en taalvariëteit<ul style="list-style-type: none"> ▪ frequente woorden ▪ toereikend om eventueel met behulp van omschrijvingen over de eigen leefwereld te spreken ▪ standaardtaal ▪ informeel en formeel	
kunnen de cursisten volgende taken uitvoeren	
de taaltaken gerangschikt onder “luisteren” en “spreken”, in een gesprekssituatie uitvoeren	ET26
een eenvoudig gesprek beginnen, aan de gang houden en afsluiten.	ET27

Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none"> ▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles begrijpen of kunnen uitdrukken; ▪ het doel van de interactie bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen; ▪ gebruik maken van non-verbaal gedrag; ▪ ondanks moeilijkheden via omschrijvingen de correcte boodschap overbrengen; ▪ vragen om langzamer te spreken, iets te herhalen; ▪ zelf iets herhalen of iets aanwijzen om na te gaan of zij de andere gesprekspartner begrepen hebben; ▪ eenvoudige technieken toepassen om een kort gesprek te beginnen, gaande te houden en af te sluiten. ▪ rekening houden met de belangrijkste conventies bij mondelingen interactie	ET28
Schrijven	
In teksten met de volgende kenmerken <ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderwerp<ul style="list-style-type: none"> ▪ concreet ▪ eigen leefwereld en dagelijks leven ▪ Taalgebruikssituatie<ul style="list-style-type: none"> ▪ voor de cursisten relevante en vertrouwde taalgebruikssituaties ▪ met aandacht voor digitale media ▪ Structuur/ Samenhang/ Lengte<ul style="list-style-type: none"> ▪ enkelvoudige zinnen en eenvoudige samengestelde zinnen ▪ eenvoudige en duidelijke tekststructuur ▪ vrij korte teksten ▪ Woordenschat en taalvariëteit<ul style="list-style-type: none"> ▪ toereikend om, eventueel met behulp van omschrijvingen, over de eigen leefwereld te schrijven; ▪ standaardtaal ▪ informeel en formeel	
kunnen de cursisten volgende taken beschrijvend uitvoeren	
➤ gelezen teksten op eenvoudige wijze parafraseren	ET29
➤ een situatie, een gebeurtenis, een ervaring beschrijven	ET31
➤ alledaagse omgangsvormen en beleefdheidsconventies voor sociale contacten gebruiken	ET32
➤ een spontane mening verwoorden over prescriptieve en narratieve teksten	ET33
kunnen de cursisten volgende taken structurend uitvoeren	
➤ gelezen informatieve en narratieve teksten samenvatten	ET34
kunnen de cursisten volgende taken beoordelend uitvoeren	
➤ een standpunt verwoorden in de vorm van een informatieve tekst	ET37
Indien nodig passen de cursisten volgende strategieën toe: <ul style="list-style-type: none"> ▪ zich blijven concentreren ondanks het feit dat ze niet alles kunnen uitdrukken; ▪ het schrijfdoel bepalen en hun taalgedrag er op afstemmen; ▪ een schrijfplan opstellen; ▪ gebruik maken van een model of van een in de klas behandelde tekst; ▪ digitale en niet-digitale hulpbronnen en gegevensbestanden raadplegen en rekening houden met de consequenties ervan; ▪ de passende lay-out gebruiken; ▪ de eigen tekst nakijken; ▪ bij een gemeenschappelijke schrijftaak talige afspraken maken, elkaars inbreng in de tekst benutten, evalueren en corrigeren; ▪ rekening houden met de belangrijkste conventies van geschreven taal.	ET38

Kennis en attitudes	
<p>Om bovenvermelde taaltaken uit te voeren kunnen de cursisten op hun niveau functionele beheersing van de volgende taalelementen inzetten:</p> <p>De grammaticale en complementaire lexicale kennis om ...</p> <p><u>Personen, dieren en zaken te benoemen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Te verwijzen naar personen, dieren en zaken</i><ul style="list-style-type: none"> • <i>Wat? / Wie?</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Zelfstandige naamwoorden: getal, telbaar en ontelbaar, genus ◆ Lidwoorden: getal, bepaald en onbepaald, genus, article zéro, article partitif ◆ Voornaamwoorden: persoonlijk, bezittelijk, aanwijzend, onderwerp, lijdend en meewerkend voorwerp, en/y • <i>Hoeveel? De hoeveelste?</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Uitdrukken van hoeveelheden ▪ <i>Personen, dieren en zaken nader te bepalen en te omschrijven</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Bijvoeglijke naamwoorden ◆ Overeenkomst zelfstandig naamwoord - bijvoeglijk naamwoord ▪ <i>Gelijkenissen en verschillen</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Trappen van vergelijking ▪ <i>Relaties aan te duiden</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Betrekkelijke bijzinnen <p><u>Uitspraken te doen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Te bevestigen, te vragen en te ontkennen</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Bevestigende, ontkennende en vragende zinnen ◆ Overeenkomst tussen onderwerp en werkwoord ◆ Vragende woorden ◆ Iets benadrukken ▪ <i>Te situeren in de ruimte</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Uitdrukken van ruimte, beweging, richting, afstand ... ▪ <i>Te situeren in de tijd</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Uitdrukken van tijd, duur, frequentie, herhaling ... ◆ Vorming, waarde en gebruik van de tijden van de 'indicatif' voor de communicatie in de tegenwoordige, de verleden en de toekomstige tijd ◆ Vorming, waarde en gebruik van de andere wijzen voor de communicatie ▪ <i>Te argumenteren en logische verbanden te leggen</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Uitdrukken van reden, oorzaak en gevolg ◆ Uitdrukken van doel ◆ Uitdrukken van (on)zekerheid en twijfel ◆ Uitdrukken van (on)mogelijkheid en waarschijnlijkheid ◆ Uitdrukken van tegenstelling en toegeving ◆ Uitdrukken van wil en gevoelens ◆ Uitdrukken van hypothese ▪ <i>Relatie en samenhang tussen tekstgedeelten aan te duiden</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Eenvoudige samengestelde zinnen met nevenschikking ▪ <i>Te rapporteren</i><ul style="list-style-type: none"> ◆ Indirecte rede	ET39

De cursisten kunnen reflecteren over taal en taalgebruik binnen de vermelde taalgebruikssituaties en daarbij hun functionele kennis ter ondersteuning van hun taalbeheersing uitbreiden door naar aanleiding van zinvolle communicatieve situaties en taaltaken: <ul style="list-style-type: none"> ▪ reeds in de klas behandelde vormen en structuren te herkennen en ontleden; ▪ door te observeren hoe vormen en structuren functioneren, onder begeleiding regels te ontdekken en formuleren; ▪ gelijkenissen en verschillen tussen talen ontdekken en hun kennis van andere talen in te zetten.	ET40
De cursisten kunnen verschillen en gelijkenissen onderscheiden in leefwijze tussen de eigen cultuur en de cultuur van een streek waar de doeltaal gesproken wordt.	ET41
De cursisten werken aan de volgende attitudes :	
➤ tonen bereidheid en durf om te luisteren, te lezen, te spreken, gesprekken te voeren en te schrijven in het Frans;	ET42*
➤ streven naar taalverzorging;	ET43*
➤ tonen belangstelling voor de aanwezigheid van moderne vreemde talen in hun leefwereld, ook buiten de school, en voor de socioculturele wereld van de taalgebruikers;	ET44*
➤ staan open voor verschillen en gelijkenissen in leefwijze tussen de eigen cultuur en de cultuur van een streek waar de doeltaal gesproken wordt;	ET45*
➤ stellen zich open voor de esthetische component van teksten.	ET46*

2.10 Module ASO2-B Geschiedenis 1 (010)

2.10.1 Situering van de module in de opleiding

Deze module van de basisvorming laat cursisten toe zich belangrijke geschiedkundige concepten, begrippen, kennis eigen te maken om te functioneren in dagelijkse situaties waarbij een geschiedkundige basisvorming vereist is.

De te behandelen historische werkelijkheid, zowel uit het historisch referentiekader als uit de bestudeerde samenlevingen, wordt vrij gekozen. De benaderingswijze van het gekozen referentiekader, de bestudeerde samenlevingen en de integratie van de bestudeerde samenlevingen en het gekozen referentiekader dienen evenwel te beantwoorden aan de criteria van bijlage 4.1.

De thema's die aan bod komen zijn

- het historisch referentiekader
- bestudeerde samenlevingen: prehistorie tot ± 1600
- het historisch referentiekader en de bestudeerde samenlevingen

2.10.2 Instapvereisten

Geen

2.10.3 Studieduur

40 Lt

2.10.4 Basiscompetenties

Module ASO2-B Geschiedenis 1	M AV G010
De cursist kan	
Historisch referentiekader	
<i>De relativiteit aantonen van het westerse periodiseringconcept door het te relateren aan andere samenlevingen</i> Concretisering: ➤ de westerse tijdrekening relativeren door ze met één of meer andere tijdrekening-en te vergelijken zoals de tijdrekening in de Islamwereld of bij de Maya indianen	E1
<i>Overeenkomsten en verschillen aangeven tussen de ontwikkelingsfasen van de westerse samenleving uit de periode prehistorie tot 1800 onderling en tussen westerse en andere samenlevingen, op basis van kenmerken uit de socialiteitdimensie</i> Concretisering: ➤ fundamentele overeenkomsten en verschillen aangeven tussen enkele ontwikkelingsfasen van westerse samenlevingen en tussen minstens één westerse samenleving en niet-westerse samenleving. Hij doet dit op basis van de samenhang tussen enkele maatschappelijke domeinen Mogelijke maatschappelijke domeinen ➤ het sociaal-economische domein ➤ het demografische domein ➤ het politieke domein ➤ het juridische domein ➤ het militaire domein ➤ het socio-cultureledomein ➤ het levensbeschouwelijke domein ➤ het ecologische domein	E2

<p>Niet-westerse samenlevingen kunnen zijn</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ de Islamitische wereld ➤ pre-Columbiaans Amerika ➤ het Byzantijnse Rijk ➤ India ➤ China ➤ het Mongoolse Rijk ➤	
<p><i>Het aantal historische begrippen en probleemstellingen verruimen en preciseren die vanuit hun evolutie in de tijd</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ terugkerende historische begrippen verklaren doorheen hun evolutie in de tijd van prehistorie tot 1600 ➤ zelf vragen formuleren over de leerinhouden <p>Voorbeelden van terugkerende historische begrippen zijn</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ centralisatie van bestuur ➤ lijfeigenschap ➤ parlementarisme ➤ ambachten ➤ derde stand ➤	E3
<p><i>Bestudeerde samenlevingen (tot ca 1600)</i></p>	
<p><i>Per ontwikkelingsfase van de westerse samenleving enkele fundamentele kenmerken uit verschillende maatschappelijke domeinen omschrijven en deze beoordelen als vernieuwend of behoudend</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ per bestudeerde westerse samenleving enkele fundamentele kenmerken omschrijven uit verschillende maatschappelijke domeinen en deze beoordelen als vernieuwend of behoudend <p>Ontwikkelingsfasen kunnen zijn</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ de feodale samenleving ➤ de stedelijke samenleving ➤ de centralisatiepolitiek ➤ het Humanisme en de Renaissance ➤ de Islamwereld bijvoorbeeld het religieuze, culturele en politieke domein van het Arabische wereldrijk rond 750 n. C. ➤ ontdekkingen en kolonisatie <p>Vernieuwend</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ de overgang van de scholastiek naar wetenschappelijk onderzoek ➤ ..... <p>Behoudend</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ het classicisme ➤	E4
<p><i>Fundamentele kenmerken van één niet-westerse samenleving in een bepaalde periode omschrijven</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ binnen enkele maatschappelijke domeinen fundamentele kenmerken omschrijven van één niet-westerse samenleving in een bepaalde	E5
<p><i>Per ontwikkelingsfase van de westerse samenleving een samenhangend beeld, met aandacht voor verbanden tussen en wisselwerkingen binnen maatschappelijke domeinen formuleren</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ per bestudeerde westerse samenleving de samenhang aangeven tussen	E6

<p>schappelijke domeinen</p> <p>Dat gebeurt voor één of meer domeinen naar keuze zoals</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ cultuur-religie bijvoorbeeld de Romaanse kunst ➤ sociaal-juridisch bijvoorbeeld de standenmaatschappij ➤ politiek-economisch bijvoorbeeld de 100-jarige Oorlog en Vlaanderen ➤	
<p><i>De maatschappelijke evoluties in de ontwikkelingsfasen van de westerse samenleving vanuit continuïteit-discontinuïteit, langzame verandering-breuk, evolutie-revolutie duiden</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ van bepaalde politieke, socio-economische en sociaal - culturele evoluties van de westerse samenleving bepalen of er sprake is van continuïteit of discontinuïteit, langzame verandering of revolutie <p>Mogelijke onderwerpen zijn</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ de voorrechten van adel en clerus (continuïteit) ➤ de positie van horigen voor en tijdens de opkomst van de steden (discontinuïteit) ➤ de agrarische evolutie (langzame verandering) ➤ de boekdrukkunst (revolutie)	E7
<p><i>Aangeven wanneer onze gewesten en hun culturele ontwikkeling een regio overschrijdende betekenis hadden</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ een voorbeeld geven van de regio-overschrijdende betekenis van onze gewesten en hun culturele ontwikkeling tijdens de periode van de centralisering zoals de Vlaamse primitieven en het gebruik van olieverf	E8
<p>Het historische referentiekader en de bestudeerde samenlevingen tot ca 1600</p>	
<p><i>Het verband aangeven tussen een aantal categorieën van tijd en historische ruimte voor elk van de ontwikkelingsfasen van de westerse samenleving</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ de bestudeerde westerse samenlevingen in hun evolutie in de tijd vergelijken in termen van bijvoorbeeld open/ gesloten, ruraal/ stedelijk, centraal gelegen/ perifeer, continentaal/ maritiem <p>Bestudeerde samenlevingen kunnen zijn</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ de feodale samenleving ➤ de stedelijke samenleving ➤ de centralisatiepolitiek ➤ het Humanisme en de Renaissance. ➤ ontdekkingen en kolonisatie <p>Mogelijke onderwerpen zijn</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ onze streken en de handel rond 1400 (centraal gelegen) ➤ Vlaanderen tijdens de 100-jarige Oorlog (perifeer) ➤ de feodale periode (continentaal) ➤ de kolonisatie (maritiem) ➤	E9
<p><i>Verklaringselementen formuleren voor éénzelfde fundamentele maatschappelijke probleemstelling voor elk van de ontwikkelingsfasen van het historisch referentiekader</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ elementen formuleren ter verklaring van minstens één fundamenteel maatschappelijk probleem <p>Maatschappelijke problemen kunnen zijn</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ de verhouding rijk/arm ➤ slavernij/ lijfeigenschap	E10

<ul style="list-style-type: none"> ➤ deelname van de vrouw aan het maatschappelijk leven ➤	
<p><i>Aantonen dat agrarische samenlevingen een aantal gemeenschappelijke structurele kenmerken vertonen</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ aantonen dat de agrarische samenlevingen in de feodale periode een aantal gemeenschappelijke kenmerken vertonen <p>Mogelijke onderwerpen zijn</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ grondbezit als vorm van rijkdom ➤ de kloof tussen bezitters en bewerkers van de grond ➤ verband tussen grondbezit, aanzien en macht <p>.....</p>	E11
<p><i>Voorbeelden geven van normconformerend en normafwijkend maatschappelijk gedrag, vanuit toenmalige maatschappelijke waarden</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ vanuit tijdsgebonden maatschappelijke waarden voorbeelden geven van normconformerend en normafwijkend maatschappelijk gedrag <p>Mogelijke thema's zijn</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Hygiëne ➤ pedo-seksualiteit ➤ homoseksualiteit ➤ naaktheid ➤ de deelname van vrouwen aan het maatschappelijke leven ➤	E12
<p><i>Uit de bestudeerde samenlevingen enkele elementen toelichten die in latere samenlevingen of vandaag invloed uitoefenen</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ van de bestudeerde samenlevingen enkele invloeden aangeven op latere samenlevingen of op onze tijd <p>Mogelijke onderwerpen zijn</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ de invloed van het Humanisme op de Renaissance en de Reformatie ➤ de Salische wetgeving ➤ de evolutie van domeinen naar dorpen ➤ de invloed van universiteiten op Renaissance ➤ de verfransing van de burgerij tijdens de Bourgondische periode ➤	E13
<p><i>De cursist brengt waardering op voor de creatieve kracht waarmee samenlevingen uit het verleden de uitdagingen waarvoor ze stonden hebben aangepakt</i></p>	*E27
<p><i>De cursist heeft belangstelling voor het historisch en actueel spanningsveld: individu-gemeenschap</i></p>	*E29

2.11 Module ASO2-B Geschiedenis 2 (011)

2.11.1 Situering van de module in de opleiding

Deze module van de basisvorming laat cursisten toe zich belangrijke geschiedkundige vaardigheden eigen te maken om te functioneren in dagelijkse situaties waarbij een geschiedkundige basisvorming vereist is.

De te behandelen historische werkelijkheid, zowel uit het historisch referentiekader als uit de bestudeerde samenlevingen, wordt vrij gekozen. De benaderingswijze van het gekozen referentiekader, de bestudeerde samenlevingen en de integratie van de bestudeerde samenlevingen en het gekozen referentiekader dienen evenwel te beantwoorden aan de criteria van bijlage 4.1.

De thema's die aan bod komen zijn

- verzameling van historisch materiaal
- bevraging van historisch materiaal
- historische redenering
- historische rapportering

2.11.2 Instapvereisten

Geen

2.11.3 Gewenste voorkennis

De competenties van de modules "ASO2-B Geschiedenis 1 of 3"

2.11.4 Studieduur

40 Lt

2.11.5 Basiscompetenties

Module ASO2-B Geschiedenis 2	M AV G011
De cursist kan	
Verzameling van historisch materiaal	
<p><i>Doelgericht informatie opzoeken over het verleden en het heden op basis van duidelijk afgebakende opdrachten met gevarieerd en gedifferentieerd leermateriaal</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ doelgericht informatie opzoeken over het verleden en het heden op basis van duidelijk afgebakende opdrachten met gevarieerd en gedifferentieerd leermateriaal <p>Gedifferentieerd leermateriaal kan zijn</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Leesteksten ➤ Gebouwen ➤ Schilderijen ➤ beeldhouwwerk ➤ tapijten ➤ documentaires ➤ musea ➤ 	E14
<p><i>Tekstuele, auditieve, visuele, audiovisuele en multimediale informatie ordenen op basis van de criteria historische bron of historiografisch materiaal, met vermelding van de referentie</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ het onderscheid maken tussen bronnen en historiografisch materiaal van tekstuele, auditieve, visuele en multimediale informatie de herkomst vermelden en bepalen of het gaat om bronnen of historiografisch materiaal 	E15

<p><i>Op basis van duidelijk afgebakende opdrachten een verantwoorde en doelgerichte selectie maken uit het informatieaanbod. Daartoe kan hij een werkplan opmaken en een overzicht opstellen van te raadplegen informatiekanalen</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ op basis van duidelijke afgebakende opdrachten een verantwoorde en doelgerichte selectie maken uit zelf verzameld of door de leerkracht aangeboden materiaal ➤ onder leiding van een leerkracht een plan opmaken hoe hij te werk zal gaan en via welke kanalen hij informatie zal verzamelen	E16
Bevraging van historisch materiaal	
<p><i>Aan de hand van vragen en op zijn niveau geformuleerde opdrachten, de nodige gegevens voor het beantwoorden van een historische probleemstelling halen uit informatie-materiaal zoals tekeningen, schema's, tabellen, diagrammen, kaarten, cartoons, dagboekfragmenten, brieven, reisverslagen, memoires</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ een historische probleemstelling analyseren uit vragen en opdrachten over gevarieerd historische materiaal zoals tekeningen, schema's, tabellen, brieven, dagboek-fragmenten, reisverslagen memoires...	E17
<p><i>In historische informatie hoofd- van bijzaken onderscheiden in een duidelijk op zijn niveau omschreven probleem</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ in historische informatie hoofd- van bijzaken onderscheiden in een duidelijk op zijn niveau omschreven probleem	E18
<p><i>Aan de hand van vragen en op zijn niveau omschreven opdrachten, informatie interpreteren en mogelijke betekenislagen achterhalen</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ aan de hand van vragen en op zijn niveau omschreven opdrachten uit historisch materiaal de achterliggende betekenis(sen) halen	E19
<p><i>Uit historische informatie een standpunt halen en daaromtrent een vraag formuleren</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ historische informatie een standpunt halen en daaromtrent een vraag formuleren <p>Bijvoorbeeld</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ teksten van de Spaanse conquistadores: de tolerantie of intolerantie t.o.v. de godsdienst van de inheemse bevolkingen	E20
<p><i>De cursist hecht waarde aan de bevraging van het heden en het verleden bij de motivering van meningen en standpunten in de confrontatie met historische en actuele spanningsvelden</i></p>	*E25
Historische redenering	
<p><i>Aan de hand van vragen en op zijn niveau geformuleerde opdrachten, historische documenten met elkaar vergelijken, uit die vergelijking de draagwijdte van die informatie bepalen en een besluit formuleren</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ aan de hand van vragen en op zijn niveau geformuleerde opdrachten zoals het opsporen van verschillen en gelijkenissen, het onderscheid maken tussen objectieve en subjectieve elementen in historisch materiaal, relevante conclusies trekken	E21

<p><i>Met coherente argumenten zijn eigen standpunt tegenover een historisch of actueel maatschappelijk probleem verdedigen</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ aan de hand van samenhangende argumenten een persoonlijke mening over een historisch of actueel maatschappelijk probleem formuleren <p>Mogelijke procedures</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ gelijkenissen en verschillen opsporen ➤ onderscheid maken tussen objectieve en subjectieve elementen ➤ 	E22
Historische rapportering	
<p><i>Informatie uit historisch bronnenmateriaal en historiografische documentatie structureren en synthetiseren</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ informatie uit historisch bronnenmateriaal en historiografische documentatie structureren en synthetiseren 	E23
<p><i>Het resultaat van een beperkt historisch onderzoek onder vorm van een eigen deelopdracht of van een groepswerk op een heldere manier weergeven in een mondelinge of schriftelijke uiteenzetting, of uitbeeldend of grafisch</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ het resultaat van een eigen beperkt historisch onderzoek naar voor brengen onder vorm van een eigen deelopdracht of van een groepswerk op een heldere manier weergeven in een mondelinge of schriftelijke uiteenzetting, of uitbeeldend of grafisch 	E24
<p><i>De cursist brengt waardering op voor het intellectueel-eerlijk omgaan met historische informatie en voor het bespreekbaar stellen van stereotiepen en vooroordelen</i></p>	*E26

2.12 Module ASO2-B Geschiedenis 3 (012)

2.12.1 Situering van de module in de opleiding

Deze module van de basisvorming laat cursisten toe zich belangrijke geschiedkundige concepten, begrippen, kennis eigen te maken om te functioneren in dagelijkse situaties waarbij een geschiedkundige basisvorming vereist is.

De te behandelen historische werkelijkheid, zowel uit het historisch referentiekader als uit de bestudeerde samenlevingen, wordt vrij gekozen. De benaderingswijze van het gekozen referentiekader, de bestudeerde samenlevingen en de integratie van de bestudeerde samenlevingen en het gekozen referentiekader dienen evenwel te beantwoorden aan de criteria van bijlage 4.1.

De thema's die aan bod komen zijn

- het historisch referentiekader
- bestudeerde samenlevingen: ± 1600 tot ± 1800
- het historisch referentiekader en de bestudeerde samenlevingen

2.12.2 Instapvereisten

Geen

2.12.3 Studieduur

40 Lt

2.12.4 Basiscompetenties

Module ASO2-B Geschiedenis 3	M AV G012
De cursist kan	
Historisch referentiekader	
<p><i>Het aantal historische begrippen en probleemstellingen verruimen en preciseren die vanuit hun evolutie in de tijd</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ terugkerende historische begrippen zoals parlementarisme, revolutie, burgerij, verlichting, absolutisme verklaren doorheen hun evolutie in de tijd ➤ zelf vragen formuleren over de leerinhouden betreffende ontwikkelingsfasen zoals de Reformatie en Contra-Reformatie, het vorstelijk absolutisme, het parlementarisme, de Verlichting, de Amerikaanse en Franse revolutie... 	E3
Bestudeerde samenlevingen (tot ca 1800)	
<p><i>Per ontwikkelingsfase van de westerse samenleving enkele fundamentele kenmerken uit verschillende maatschappelijke domeinen omschrijven en deze beoordelen als vernieuwend of behoudend</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ per ontwikkelingsfase enkele fundamentele kenmerken omschrijven uit verschillende maatschappelijke domeinen en deze beoordelen als vernieuwend of behoudend <p>Ontwikkelingsfasen kunnen zijn</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Reformatie en Contra-Reformatie ➤ het vorstelijk absolutisme ➤ opkomst van het parlementarisme ➤ de Verlichting ➤ de Amerikaanse revolutie ➤ de Franse revolutie ➤ ..... <p>Mogelijke onderwerpen</p>	E4

<ul style="list-style-type: none"> ➤ de veranderingen in de economie door de Industriële Revolutie (vernieuwend) ➤ de veranderingen in het politieke denken door de Verlichting (vernieuwend) ➤ de houding van de Katholieke Kerk tijdens de Contra- Reformatie (behoudend)	
<p><i>Per ontwikkelingsfase van de westerse samenleving een samenhangend beeld, met aandacht voor verbanden tussen en wisselwerkingen binnen maatschappelijke domeinen formuleren</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ per bestudeerde westerse samenleving de samenhang aangeven tussen maatschappelijke domeinen <p>Mogelijke onderwerpen zijn</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ de Barok (cultureel-politiek, cultureel-religieus) ➤ de burgerij (sociaal-economisch, sociaal-politiek) ➤ de Verlichting (levensbeschouwelijk-politiek) ➤	E6
<p><i>De maatschappelijke evoluties in de ontwikkelingsfasen van de westerse samenleving vanuit continuïteit/ discontinuïteit, langzame verandering/ breuk, evolutie/ revolutie duiden</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ van bepaalde politieke, socio-economische en sociaal-culturele evoluties bepalen of er sprake is van continuïteit, discontinuïteit, een langzame verandering of revolutie <p>Mogelijke onderwerpen zijn</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ de positie van de Katholieke Kerk tijdens de Contra-Reformatie (continuïteit) ➤ de Reformatie versus de religieuze eenheid van ervoor (discontinuïteit) ➤ het parlementarisme in Engeland (traag) ➤ de Franse revolutie (revolutie) ➤	E7
<p><i>Aangeven wanneer onze gewesten en hun culturele ontwikkeling een regio-overschrijdende betekenis hadden</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ een voorbeeld geven van een regio-overschrijdende betekenis van onze gewesten en hun culturele ontwikkeling in ontwikkelingsfasen zoals de Barok <p>Voorbeeld</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ de uitstraling van Rubens en Van Dijck	E8
Het historische referentiekader en de bestudeerde samenlevingen tot ca 1800.	
<p><i>Het verband aangeven tussen een aantal categorieën van tijd en historische ruimte voor elk van de ontwikkelingsfasen van de westerse samenleving</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ de bestudeerde westerse samenlevingen in hun evolutie vergelijken in termen van bijvoorbeeld open/ gesloten, ruraal/ stedelijk, centraal gelegen/ perifeer, continentaal/ maritiem in ontwikkelingsfasen zoals Reformatie en Contra-Reformatie, het vorstelijk absolutisme, de opkomst van het parlementarisme, de Verlichting, de Amerikaanse en de Franse revolutie <p>Mogelijke onderwerpen zijn</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ de Barok (open) ➤ de Romaanse kunst in sommige landen (gesloten) ➤ de oorlog tegen Napoleon en de invloed van de Franse revolutie op andere revoluties (Europees) ➤ het Colbertisme (nationaal) ➤	E9
<p><i>Verklaringselementen formuleren voor éénzelfde fundamentele maatschappelijke probleemstelling voor elk van de ontwikkelingsfasen van het historisch referentiekader</i></p> <p>Concretisering:</p>	E10

<ul style="list-style-type: none"> ➤ elementen formuleren ter verklaring van minstens één fundamenteel maatschap- pelijk probleem in zijn evolutie <p>Mogelijke maatschappelijke problemen zijn</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ de deelname van de vrouw aan het maatschappelijk leven ➤ de verhouding rijk/ arm ➤ slavernij/ lijfeigenschap	
<p><i>Voorbeelden geven van normconformerend en normafwijkend maatschappelijk gedrag, vanuit toenmalige maatschappelijke waarden</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ vanuit tijdsgebonden maatschappelijke waarden tot heden voorbeelden geven van normconformerend en normafwijkend maatschappelijk gedrag <p>Mogelijke onderwerpen zijn</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ hygiëne ➤ pedo-seksualiteit ➤ homosexualiteit ➤ het celibaat ➤ naaktheid ➤ de deelname van de vrouw aan het maatschappelijk leven ➤	E12
<p><i>Uit de bestudeerde samenlevingen enkele elementen toelichten die in latere samenlevingen of vandaag invloed uitoefenen</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ van de bestudeerde samenlevingen enkele invloeden aangeven op latere samenlevingen of op de onze tijd <p>Mogelijke onderwerpen zijn</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ de invloed van de Code Napoleon ➤ de verspreiding van de Protestantse godsdiensten ➤ het ontstaan van het liberalisme en socialisme uit de Verlichtingsideeën ➤	E13
<p><i>De cursist is bereid waarden en normen uit heden, verleden en andere culturen vanuit historische en actuele context te benaderen</i></p>	*E28

2.13 Module ASO2-B Geschiedenis 4 (013)

2.13.1 Situering van de module in de opleiding

Deze module van de basisvorming laat cursisten toe zich belangrijke geschiedkundige vaardigheden eigen te maken om te functioneren in dagelijkse situaties waarbij een geschiedkundige basisvorming vereist is.

De te behandelen historische werkelijkheid, zowel uit het historisch referentiekader als uit de bestudeerde samenlevingen, wordt vrij gekozen. De benaderingswijze van het gekozen referentiekader, de bestudeerde samenlevingen en de integratie van de bestudeerde samenlevingen en het gekozen referentiekader dienen evenwel te beantwoorden aan de criteria van bijlage 4.1.

De thema's die aan bod komen zijn

- verzameling van historisch materiaal
- bevraging van historisch materiaal
- historische redenering
- historische rapportering

2.13.2 Instapvereisten

Geen

2.13.3 Gewenste voorkennis

De competenties van de modules "ASO2-B Geschiedenis 1 of 3"

2.13.4 Studieduur

40 Lt

2.13.5 Basiscompetenties

Module ASO2-B Geschiedenis 4	M AV G013
De cursist kan	
Verzameling van historisch materiaal	
<p><i>Doelgericht informatie opzoeken over het verleden en het heden op basis van duidelijk afgebakende opdrachten met gevarieerd en gedifferentieerd leermateriaal</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ doelgericht informatie opzoeken over het verleden en het heden op basis van duidelijk afgebakende opdrachten met gevarieerd en gedifferentieerd leermateriaal <p>Gedifferentieerd leermateriaal kan zijn</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Leesteksten ➤ Gebouwen ➤ schilderijen ➤ beeldhouwwerk ➤ tapijten ➤ documentaires ➤ musea ➤ 	E14
<p><i>Tekstuele, auditieve, visuele, audiovisuele en multimediale informatie ordenen op basis van de criteria historische bron of historiografisch materiaal, met vermelding van de referentie</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ het onderscheid maken tussen bronnen en historiografisch materiaal van tekstuele, auditieve, visuele en multimediale informatie de herkomst vermelden en bepalen of het gaat om bronnen of historiografisch materiaal 	E15

<p><i>Op basis van duidelijk afgebakende opdrachten een verantwoorde en doelgerichte selectie maken uit het informatieaanbod. Daartoe kan hij een werkplan opmaken en een overzicht opstellen van te raadplegen informatiekanalen</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ op basis van duidelijke afgebakende opdrachten een verantwoorde en doelgerichte selectie maken uit zelf verzameld of door de leerkracht aangeboden materiaal ➤ onder leiding van een leerkracht een plan opmaken hoe hij te werk zal gaan en via welke kanalen hij informatie zal verzamelen	E16
Bevraging van historisch materiaal	
<p><i>Aan de hand van vragen en op zijn niveau geformuleerde opdrachten, de nodige gegevens voor het beantwoorden van een historische probleemstelling halen uit informatiemateriaal zoals tekeningen, schema's, tabellen, diagrammen, kaarten, cartoons, dagboekfragmenten, brieven, reisverslagen, memoires</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ een historische probleemstelling analyseren uit vragen en opdrachten over gevarieerd historische materiaal zoals tekeningen, schema's, tabellen, brieven, dagboek-fragmenten, reisverslagen, memoires ...	E17
<p><i>In historische informatie hoofd- van bijzaken onderscheiden in een duidelijk op zijn niveau omschreven probleem</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ in historische informatie hoofd- van bijzaken onderscheiden in een duidelijk op hun niveau omschreven probleem	E18
<p><i>Aan de hand van vragen en op zijn niveau omschreven opdrachten, informatie interpreteren en mogelijke betekenislagen achterhalen</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ aan de hand van vragen en op zijn niveau omschreven opdrachten uit historisch materiaal de achterliggende betekenis(sen) halen	E19
<p><i>Uit historische informatie een standpunt halen en daaromtrent een vraag formuleren</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ uit historische informatie een standpunt halen en daaromtrent een vraag formuleren	E20
Historische redenering	
<p><i>Aan de hand van vragen en op zijn niveau geformuleerde opdrachten, historische documenten met elkaar vergelijken, uit die vergelijking de draagwijdte van die informatie bepalen en een besluit formuleren</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ aan de hand van vragen en op zijn niveau geformuleerde opdrachten zoals het opsporen van verschillen en gelijkenissen, het onderscheid maken tussen objectieve en subjectieve elementen in historisch materiaal, relevante conclusies trekken	E21
<p><i>Met coherente argumenten zijn eigen standpunt tegenover een historisch of actueel maatschappelijk probleem verdedigen</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ aan de hand van samenhangende argumenten een persoonlijke mening over een historisch of actueel maatschappelijk probleem formuleren	E22
Historische rapportering	
<p><i>Informatie uit historisch bronnenmateriaal en historiografische documentatie structureren en synthetiseren</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ informatie uit historisch bronnenmateriaal en historiografische documentatie en synthetiseren	E23

<i>Het resultaat van een beperkt historisch onderzoek onder vorm van een eigen deelopdracht of van een groepswerk op een heldere manier weergeven in een mondelinge of schriftelijke uiteenzetting, of uitbeeldend of grafisch</i> Concretisering: ➤ het resultaat van een eigen beperkt historisch onderzoek naar voor brengen onder vorm van een eigen deelopdracht of van een groepswerk op een heldere manier weergeven in een mondelinge of schriftelijke uiteenzetting, of uitbeeldend of grafisch	E24
<i>De cursist brengt waardering op voor de manier waarop individuen en emancipatiebewegingen strijd voer(d)en tegen machtsstructuren en gevestigde orden voor de realisatie van de rechten van de mens</i>	*E30

2.14 Module ASO2-B Biologie 1 (014)

2.14.1 Situering van de module in de opleiding

Deze module van de basisvorming laat cursisten toe zich belangrijke natuurwetenschappelijke concepten, begrippen, kennis en vaardigheden eigen te maken om te functioneren in dagelijkse situaties waarbij een natuurwetenschappelijke basisvorming vereist is.

De thema's die aan bod komen zijn

- morfologie-fysiologie
- gedrag
- onderzoekend leren, leren onderzoeken
- wetenschap & maatschappij

Zie ook: [uitgangspunten](#) bij de eindtermen natuurwetenschappen 2e graad ASO.

2.14.2 Instapvereisten

Geen

2.14.3 Studieduur

40 Lt

2.14.4 Basiscompetenties

Module ASO2-B Biologie 1	M AV G014
De cursist kan	
Gemeenschappelijke eindtermen voor wetenschappen	
Wetenschappelijke vaardigheden	
<i>Productetiketten interpreteren en veilig en verantwoord omgaan met stoffen.</i>	E3
<i>Zie bijlage 4.2.1</i>	
Wetenschap en samenleving	
<i>Bij het verduidelijken van en het zoeken naar oplossingen voor duurzaamheidsvraagstukken wetenschappelijke principes hanteren die betrekking hebben op grondstoffenverbruik, energieverbruik, biodiversiteit en het leefmilieu</i>	E4
<i>Zie bijlage 4.2.1</i>	
Vakgebonden eindtermen biologie	
<i>macroscopische en microscopische observaties en metingen uitvoeren in het kader van experimenteel biologisch onderzoek</i>	B1
<i>biologische informatie in schema's en andere ordeningsmiddelen weergeven</i>	B2
Morfologie - Fysiologie	
<i>bij de mens bouw, werking en onderlinge samenhang van het skelet, spierstelsel, hormonaal stelsel, zintuigen en zenuwstelsel beschrijven</i>	B3
<i>voorbeelden van zintuiglijke, motorische, neurale of hormonale stoornissen toelichten en illustreren hoe ze eventueel kunnen worden vermeden</i>	B4
Gedrag	
<i>met voorbeelden verschillen tussen aangeboren en aangeleerd gedrag illustreren</i>	B5

2.15 Module ASO2-B Biologie 2 (015)

2.15.1 Situering van de module in de opleiding

Deze module van de basisvorming laat cursisten toe zich belangrijke natuurwetenschappelijke concepten, begrippen, kennis en vaardigheden eigen te maken om te functioneren in dagelijkse situaties waarbij een natuurwetenschappelijke basisvorming vereist is.

De thema's die aan bod komen zijn

- ecologie
- onderzoekend leren, leren onderzoeken
- wetenschap & maatschappij

Zie ook: [uitgangspunten](#) bij de eindtermen natuurwetenschappen 2e graad ASO.

2.15.2 Instapvereisten

Geen

2.15.3 Studieduur

40 Lt

2.15.4 Basiscompetenties

Module ASO2-B Biologie 2	M AV G015
De cursist kan	
Gemeenschappelijke eindtermen voor wetenschappen	
Wetenschappelijke vaardigheden	
<i>Productetiketten interpreteren en veilig en verantwoord omgaan met stoffen.</i>	E3
<i>Zie bijlage 4.2.1</i>	
Wetenschap en samenleving	
<i>Bij het verduidelijken van en het zoeken naar oplossingen voor duurzaamheidsvraagstukken wetenschappelijke principes hanteren die betrekking hebben op grondstoffenverbruik, energieverbruik, biodiversiteit en het leefmilieu</i>	E4
<i>De natuurwetenschappen als onderdeel van de culturele ontwikkeling duiden en de wisselwerking met de maatschappij op ecologisch, ethisch en technisch vlak illustreren.</i>	E5
<i>Zie bijlage 4.2.1</i>	
Vakgebonden eindtermen biologie	
<i>macroscopische en microscopische observaties en metingen uitvoeren in het kader van experimenteel biologisch onderzoek</i>	B1
Ecologie: interacties tussen organismen en hun omgeving	
<i>Op het terrein organismen in hun habitat waarnemen en beschrijven</i>	B6
<i>Bij waargenomen organismen overeenkomsten en verschillen beschrijven en deze organismen in een eenvoudige classificatie plaatsen</i>	B7
<i>voorbeelden geven van interacties tussen organismen en hun omgeving en van interacties tussen organismen van dezelfde soort en van organismen van verschillende soorten</i>	B8
Ecologie: ecosystemen	
<i>Aan de hand van voorbeelden het begrip ecosysteem omschrijven en verduidelijken</i>	B9
<i>Illustreren dat micro-organismen uiteenlopende functies vervullen in de natuur</i>	B10
<i>Aan de hand van voorbeelden het belang van biodiversiteit in ecosystemen aantonen</i>	B12
Ecologie: energiedoorstroming en materiekringloop	
<i>Een eenvoudige materiekringloop en de energiedoorstroming in een ecosysteem</i>	B11
Ecologie: mens en milieu	

2.16 Module ASO2-B Chemie 1 (016)

2.16.1 Situering van de module in de opleiding

Deze module van de basisvorming laat cursisten toe zich belangrijke natuurwetenschappelijke concepten, begrippen, kennis en vaardigheden eigen te maken om te functioneren in dagelijkse situaties waarbij een natuurwetenschappelijke basisvorming vereist is.

De thema's die aan bod komen zijn

- eigenschappen en classificatie van stoffen
- corpusculaire structuren
- kwalitatieve en kwantitatieve analyse
- dynamiek van chemische processen
- onderzoekend leren, leren onderzoeken
- wetenschap & maatschappij

Zie ook: [uitgangspunten](#) bij de eindtermen natuurwetenschappen 2e graad ASO

2.16.2 Instapvereisten

Geen

2.16.3 Studieduur

40 Lt

2.16.4 Basiscompetenties

Module ASO2-B Chemie 1	M AV G016
De cursist kan	
Gemeenschappelijke eindtermen voor wetenschappen	
Wetenschappelijke vaardigheden	
<i>Gaan vaardig om met nauwkeurigheid van meetwaarden en gebruiken wetenschappelijke terminologie, symbolen en SI-eenheden correct</i>	E2
<i>Zie bijlage 4.2.1</i>	
Wetenschap en samenleving	
<i>Zie bijlage 4.2.1</i>	
Vakgebonden eindtermen chemie	
Eigenschappen en classificatie van stoffen	
<i>Mengsels en zuivere stoffen onderscheiden aan de hand van gegeven of waargenomen fysische eigenschappen</i>	C1
<i>aan de hand van de chemische formule een representatieve stof benoemen en classificeren als:</i>	C4
<ul style="list-style-type: none"> - <i>anorganische of organische stof;</i> - <i>enkelvoudige of samengestelde stof;</i> <ul style="list-style-type: none"> * <i>in het geval van enkelvoudige stof als:</i> <ul style="list-style-type: none"> ◦ <i>metaal;</i> ◦ <i>niet-metaal;</i> ◦ <i>edelgas;</i> * <i>in het geval van anorganische samengestelde stof als:</i> <ul style="list-style-type: none"> ◦ <i>oxide;</i> ◦ <i>hydroxide;</i> ◦ <i>zuur;</i> ◦ <i>zout;</i> 	
Corpusculaire structuren	

<i>De samenstelling van een atoom afleiden uit nucleonental en atoomnummer en, voor atomen met $Z \leq 18$, hun elektronenconfiguratie en hun plaats in het periodiek systeem van de elementen geven</i>	C9
<i>Voor alle atomen uit de hoofdgroepen het aantal elektronen op de buitenste hoofdschil afleiden uit hun plaats in het periodiek systeem</i>	C10
<i>Aan de hand van de chemische formule een representatieve stof of stofdeeltje classificeren als respectievelijk</i> <ul style="list-style-type: none"> - opgebouwd uit atomen, moleculen, mono- en/of polyatomische ionen - atoom, molecule of ion	C5
Dynamiek van chemische processen	
<i>aan de hand van waarnemingen een chemische reactie classificeren als:</i> <ul style="list-style-type: none"> - endo-, exo-energetisch	C6
Kwalitatieve en kwantitatieve analyse	
<i>Een geschikte methode suggereren om een zuivere stof uit een mengsel te isoleren</i>	C3
<i>Mengsels herkennen als homogeen, heterogeen, een oplossing, emulsie of suspensie op basis van aggregatietoestand of informatie over de deeltjesgrootte van de componenten</i>	C2

2.17 Module ASO2-B Chemie 2 (017)

2.17.1 Situering van de module in de opleiding

Deze module van de basisvorming laat cursisten toe zich belangrijke natuurwetenschappelijke concepten, begrippen, kennis en vaardigheden eigen te maken om te functioneren in dagelijkse situaties waarbij een natuurwetenschappelijke basisvorming vereist is.

De thema's die aan bod komen zijn

- corpusculaire structuren
- interactie tussen deeltjes
- kwantitatieve en kwalitatieve analyse
- onderzoekend leren, leren onderzoeken
- wetenschap & maatschappij

Zie ook: [uitgangspunten](#) bij de eindtermen natuurwetenschappen 2e graad ASO.

2.17.2 Instapvereisten

De competenties van de module "ASO2-B Chemie 1"

2.17.3 Studieduur

40 Lt

2.17.4 Basiscompetenties

Module ASO2-B Chemie 2	M AV G017
De cursist kan	
Gemeenschappelijke eindtermen voor wetenschappen	
Wetenschappelijke vaardigheden	
Onder begeleiding de volgende aspecten van de natuurwetenschappelijke methode gebruiken bij het onderzoek van een natuurwetenschappelijk probleem: <ul style="list-style-type: none"> - een onderzoeksvraag hanteren; - een hypothese of verwachting formuleren; - met een aangereikte methode een experiment, een meting of een terreinwaarneming uitvoeren en daarbij specifiek materiaal correct hanteren; - onderzoeksresultaten weergeven in woorden, in een tabel of een grafiek; - uit data, een tabel of een grafiek relaties en waarden afleiden om een besluit te formuleren 	E1
Gaan vaardig om met nauwkeurigheid van meetwaarden en gebruiken wetenschappelijke terminologie, symbolen en SI-eenheden correct	E2
Zie bijlage 4.2.1	
Wetenschap en samenleving	
Zie bijlage 4.2.1	
Vakgebonden eindtermen chemie	
Corpusculaire structuren	
Met een voorbeeld uitleggen hoe een ionbinding, een atoombinding en een metaalbinding tot stand komen en) het verband leggen tussen bindingstype en elektrisch geleidingsvermogen van een zuivere stof	C11
Atoom-, molecuul- en roostermodellen interpreteren	C8
Voor een watermolecule het verband uitleggen tussen enerzijds de polariteit en anderzijds de ruimtelijke structuur en het verschil in elektronegatieve waarde van de samenstellende atomen	C12
Interacties tussen deeltjes	
Het oplossen van stoffen in water beschrijven in termen van corpusculaire interacties	C14
De begrippen stofhoeveelheid en molaire concentratie kwalitatief en kwantitatief hanteren	C15

<i>Eenvoudige reacties corpusculair voorstellen, symbolisch weergeven en interpreteren</i>	C13
<i>Aan de hand van waarnemingen een chemische reactie classificeren als: - neerslag-, gasontwikkelings- of neutralisatiereactie;</i>	C6
<i>Aan de hand van een gegeven reactievergelijking een chemische reactie classificeren als ionen-, protonen- of elektronenuitwisselingsreactie</i>	C7
<i>In verbrandingsreacties, in synthesesreacties met enkelvoudige stoffen en in ontledingsreacties van binaire stoffen oxidatie en reductie aanduiden aan de hand van elektronenuitwisseling</i>	C16

2.18 Module ASO2-B Fysica 1 (018)

2.18.1 Situering van de module in de opleiding

Deze module van de basisvorming laat cursisten toe zich belangrijke natuurwetenschappelijke concepten, begrippen, kennis en vaardigheden eigen te maken om te functioneren in dagelijkse situaties waarbij een natuurwetenschappelijke basisvorming vereist is.

De thema's die aan bod komen zijn

- kracht en beweging
- arbeid, energie en vermogen
- wetenschappelijke vaardigheden
- wetenschap en samenleving

Zie ook: [uitgangspunten](#) bij de eindtermen natuurwetenschappen 2e graad ASO.

2.18.2 Instapvereisten

Geen

2.18.3 Studieduur

40 Lt

2.18.4 Basiscompetenties

Module ASO2-B Fysica 1	M AV G018
De cursist kan	
Gemeenschappelijke eindtermen voor wetenschappen	
Wetenschappelijke vaardigheden	
<i>Gaan vaardig om met nauwkeurigheid van meetwaarden en gebruiken wetenschappelijke terminologie, symbolen en SI-eenheden correct</i>	E2
<i>Zie bijlage 4.2.1</i>	
Wetenschap en samenleving	
<i>Zie bijlage 4.2.1</i>	
Vakgebonden eindtermen fysica	
Kracht en beweging	
<i>Het vectorieel karakter van een kracht toelichten</i>	F1
<i>Krachten volgens dezelfde richting samenstellen</i>	F2
<i>De begrippen zwaartekracht en veerkracht kwalitatief en kwantitatief hanteren</i>	F3
<i>Voor een eenparige rechtlijnige beweging de snelheid berekenen en deze beweging grafisch voorstellen</i>	F4
<i>De invloed van de resulterende kracht in verband brengen met de eenparig rechtlijnige beweging</i>	F5
Arbeid, energie en vermogen	
<i>De begrippen arbeid, energie en vermogen kwalitatief en kwantitatief hanteren</i>	F6
<i>De arbeid berekenen bij een constante kracht die evenwijdig is met de verplaatsing</i>	F7
<i>De gravitatie potentiële energie bij het aardoppervlak, elastische potentiële energie en de kinetische energie van een voorwerp berekenen</i>	F8
<i>Bij energieomzettingen het begrip rendement kwalitatief en kwantitatief hanteren</i>	F9
<i>De wet van behoud van energie formuleren en illustreren met voorbeelden</i>	F10

2.19 Module ASO2-B Fysica 2 (019)

2.19.1 Situering van de module in de opleiding

Deze module van de basisvorming laat cursisten toe zich belangrijke natuurwetenschappelijke concepten, begrippen, kennis en vaardigheden eigen te maken om te functioneren in dagelijkse situaties waarbij een natuurwetenschappelijke basisvorming vereist is.

De thema's die aan bod komen zijn:

- warmte
- kinetisch model van de materie
- optica
- wetenschappelijke vaardigheden
- wetenschap en samenleving

Zie ook: [uitgangspunten](#) bij de eindtermen natuurwetenschappen 2e graad ASO.

2.19.2 Instapvereisten

De competenties van de module "ASO2-B Fysica 1"

2.19.3 Studieduur

40 Lt

2.19.4 Basiscompetenties

Module ASO2-B Fysica 2	M AV G019
De cursist kan	
Gemeenschappelijke eindtermen voor wetenschappen	
Wetenschappelijke vaardigheden	
<i>Gaan vaardig om met nauwkeurigheid van meetwaarden en gebruiken wetenschappelijke terminologie, symbolen en SI-eenheden correct</i>	E2
<i>Zie bijlage 4.2.1</i>	
Wetenschap en samenleving	
<i>Zie bijlage 4.2.1</i>	
Vakgebonden eindtermen fysica	
Warmte	
<i>Met het deeltjesmodel van de materie het begrip inwendige energie uitleggen</i>	F11
<i>De warmte-uitwisseling tijdens faseovergangen kwalitatief hanteren</i>	F12
<i>Het begrip specifieke warmtecapaciteit kwalitatief en kwantitatief hanteren</i>	F13
Kinetisch model van de materie	
<i>De massadichtheid van een stof kwalitatief en kwantitatief hanteren</i>	F14
<i>Het begrip druk en hydrostatische druk kwalitatief en kwantitatief hanteren</i>	F15
<i>Het deeltjesmodel van een gas hanteren om de begrippen druk en absoluut nulpunt te verduidelijken</i>	F16
<i>Het verband tussen de toestandsgrootheden druk, volume en temperatuur van een bepaalde hoeveelheid gas kwalitatief en kwantitatief hanteren</i>	F17
Optica	
<i>De stralengang van het licht vaststellen en toelichten:</i> - in een homogene middenstof; - bij terugkaatsing aan een vlakke spiegel; - bij breking van de ene middenstof naar de andere middenstof; - bij dunne bolle lenzen	F18
<i>De beeldvorming bij de vlakke spiegel en de dunne bolle lens bespreken en illustreren aan de hand van optische toestellen en bij de werking van het oog</i>	F19

2.20 Module ASO2-B Nederlands 1 (020)

2.20.1 Situering van de module in de opleiding

In deze module maakt de cursist zich belangrijke vaardigheden, concepten, begrippen en kennis eigen i.v.m. het Nederlands. Cursisten leren taal actief gebruiken in functie van maatschappelijk functioneren in een multiculturele samenleving en van hun persoonlijke ontwikkeling. Daarbij ligt een belangrijke klemtoon op een eventuele verdere studieloopbaan en beroepsleven.

Elke module (1-4) bevat de taalvaardigheden (spreken, luisteren, lezen en schrijven), literatuur en taalbeschouwing.

Zie ook: [uitgangspunten](#) bij de eindtermen Nederlands van de 2^e graad ASO.

Taalvaardigheid neemt een centrale plaats in. Het einddoel van taalvaardigheidsonderwijs is de cursist in de situaties waarin hij terecht kan komen, vlot en effectief te leren communiceren, zowel receptief (luisterend/lezen) als productief (spreken/gesprekken voeren/schrijven).

De moeilijkheidsgraad van de eindtermen Nederlands (Basisvorming 2de graad ASO-TKO) wordt niet bepaald door één criterium, maar door het samenspel van een aantal parameters:

- *tekstsoorten/ tekstkenmerken*
- *verwerkingsniveau*: kopiërend, beschrijvend, structurerend, beoordelend
- *publiek*: teksten van eenzelfde soort zijn voor de cursist in de regel moeilijker naarmate het publiek waarvoor zij bedoeld zijn, verder van hem af staat; de mate van bekendheid (en van gemeenschappelijkheid van referentiekaders die ermee samenhangt) bepaalt de afstand; dat geeft met een stijgende moeilijkheidsgraad de volgende ordening:
  - teksten voor de cursist zelf
  - teksten voor bekenden, van wie het referentiekader van ervaring en kennis
  - grotendeels overeenstemt
  - teksten voor onbekenden, die nog heel wat gemeenschappelijke 'kenmerken' hebben
  - teksten voor een willekeurig onbekend publiek

Taalbeschouwing heeft in de eerste plaats een ondersteunende functie bij de ontwikkeling van vaardigheden via inzicht in allerlei taalverschijnselen en reflectie op eigen en andermans taalgebruik. Daarnaast dient taalbeschouwing ook een intellectueel-cognitief doel om de wereld, de taal, het taalgebruik en het taalsysteem van de mens als individu en als lid van allerlei groepen te benaderen. Taalverschijnselen kunnen worden bestudeerd op verschillende verwerkingsniveaus: herkennen, benoemen, bespreken, beschrijven.

Literatuur krijgt in de eindtermen van de tweede en de derde graad een belangrijke plaats, omwille van de aparte tekstsoort en haar vormende en culturele waarde. Het streefdoel is via een tekstervarende en tekstbestuderende benadering literaire competentie te bereiken.

In deze module komen aan bod

- *voor taalvaardigheid*:
  - eenvoudige niet-fictionele teksten
  - structurerend niveau
- *voor literatuur*: eindtermen worden toegepast op eenvoudige fictionele en zakelijke teksten
- *voor taalbeschouwing*: taalverschijnselen herkennen, onderzoeken en benoemen

2.20.1 Instapvereisten

Geen

2.20.2 Studieduur

80 Lt

2.20.3 Basiscompetenties

Module aso2-B Nederlands 1	M AV G020
Luisteren	
Op structurerend niveau	
<i>De cursisten kunnen luisteren naar uiteenzettingen, probleemstellingen door een bekende volwassene m.b.t. een leerstofonderdeel bestemd voor bekende leeftijdgenoten</i>	E1
De eindtermen 5, 6, 7 hebben betrekking op de teksten uit eindterm 1	
<i>De cursisten kunnen bij de planning en uitvoering van en bij de reflectie op de luistertaken</i>	E5
<ul style="list-style-type: none"> ➤ hun luisterdoel(en) bepalen ➤ het (de) tekstdoel(en) vaststellen ➤ hun voorkennis inzetten ➤ bijkomende informatie vragen ➤ onderwerp en hoofdgedachte(n) identificeren ➤ gericht informatie selecteren en ordenen ➤ inhoudelijke en functionele relaties tussen tekstonderdelen vaststellen ➤ de functie van bijgeleverde visuele informatie vaststellen ➤ het taalgebruik van de spreker inschatten ➤ aandacht tonen voor het non-verbale gedrag van de gesprekspartner/spreker 	
<i>De cursisten kunnen een luisterstrategie kiezen naargelang van luisterdoel(en) en tekstsoorten en ze toepassen (oriënterend, zoekend, globaal en intensief)</i>	E6
<i>De cursisten zijn binnen de gepaste communicatiesituaties bereid om</i>	*E7
<ul style="list-style-type: none"> ➤ te luisteren ➤ een onbevooroordeelde luisterhouding aan te nemen ➤ een ander te laten uitspreken ➤ te reflecteren op hun eigen luisterhouding ➤ het beluisterde te toetsen aan eigen kennis en inzichten 	

Lezen	
Op structurerend niveau	
<i>De cursisten kunnen tekstsoorten lezen bestemd voor onbekende leeftijdgenoten zoals tijdschriftartikelen, recensies, gebruiksaanwijzingen, instructie- en studieteksten</i>	E15
<i>De eindtermen 19-22 hebben betrekking op de teksten van eindterm 15</i>	
<i>De cursisten kunnen bij de planning en uitvoering van en bij de reflectie op de leestaken</i>	E19
<ul style="list-style-type: none"> ➤ hun leesdoel(en) bepalen ➤ het (de) tekstdoel(en) vaststellen ➤ hun voorkennis inzetten ➤ functie van beeld en opmaak in een tekst herkennen ➤ onderwerp en hoofdgedachte(n) aanduiden ➤ de structuur van een tekst in grote lijnen aanduiden ➤ inhoudelijke en functionele relaties tussen tekstonderdelen vaststellen 	
<i>De cursisten kunnen een leesstrategie kiezen naargelang van leesdoel en tekstsoorten ze toepassen (oriënterend, zoekend, globaal en intensief)</i>	E20
<i>De cursisten kunnen verschillende strategieën aanwenden om aan onbekende woorden betekenis toe te kennen. Het gaat om het gebruiken van</i>	E21
<ul style="list-style-type: none"> ➤ de context ➤ de voorkennis van taal en wereld ➤ de principes van woordvorming (afleiding, samenstelling, kennis van vreemde talen) ➤ het woordenboek 	
<i>De cursisten zijn bereid om</i>	*E22
<ul style="list-style-type: none"> ➤ te lezen ➤ lezend informatie te verzamelen over een bepaald onderwerp 	

<ul style="list-style-type: none"> ➤ de verkregen informatie aan eigen kennis en inzicht te toetsen en te vergelijken ➤ met informatie uit andere bronnen ➤ hun persoonlijk oordeel over bepaalde teksten te formuleren 	
--	--

Spreken	
Op structurerend niveau	
<i>De cursisten kunnen aan onbekende leeftijdgenoten instructies geven voor een spel en het hanteren van apparatuur</i>	E8
<i>De cursisten kunnen aan een bekende volwassene vragen stellen en antwoorden formuleren m.b.t. leerstofonderdelen in schoolvakken</i>	E9
<i>De eindtermen 13 en 14 hebben betrekking op de teksten van eindterm 8 en 9</i>	
<i>De cursisten kunnen bij de planning en uitvoering van en bij de reflectie op de spreektaken</i>	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ hun spreek-en gespreksdoel(en) bepalen ➤ hun publiek beschrijven ➤ hun voorkennis inzetten ➤ naargelang van hun spreek-, gespreksdoel(en) en publiek <ul style="list-style-type: none"> ○ gericht informatie selecteren en in een duidelijke vorm verwoorden ○ bijkomende info vragen ○ hun taalgebruik aanpassen ○ inhoudelijke en functionele relaties tussen tekstonderdelen vaststellen en verwoorden ○ visuele informatie gebruiken ○ non-verbaal gedrag observeren en verwoorden. ➤ gespreksconventies hanteren om gesprekken te beginnen, te onderbreken, gaande te houden en af te sluiten ➤ argumenten herkennen en aanbrengen ➤ adequaat reageren op de inbreng van gesprekspartner(s) 	E13
<i>De cursisten zijn binnen de gepaste communicatiesituaties bereid om</i>	*E14
<ul style="list-style-type: none"> ➤ te spreken ➤ algemeen Nederlands te spreken ➤ een kritische houding aan te nemen tegenover hun eigen spreek- en gespreksgedrag 	

Schrijven	
Op structurerend niveau	
<i>De cursisten kunnen tekstsoorten schrijven bestemd voor onbekende leeftijdgenoten zoals instructies, affiches, uitnodigingen</i>	E23
<i>De eindtermen 27-29 hebben betrekking op de teksten van eindterm 23</i>	
<i>De cursisten kunnen bij de planning en uitvoering van en bij de reflectie op de schrijftaken</i>	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ hun schrijfdoel(en) bepalen ➤ het publiek beschrijven ➤ hun voorkennis inzetten ➤ gericht informatie zoeken, ordenen en verwerken ➤ een logische tekstopbouw creëren met aandacht voor inhoudelijke en functionele relaties ➤ eigen tekst reviseren ➤ inhouds- en vormconventies van de taal verzorgen ➤ gebruik maken van informatie- en communicatietechnologie 	E27
<i>De cursisten kunnen een schrijfstrategie kiezen naargelang van schrijfdoel en tekstsoorten en ze toepassen</i>	E28

<i>De cursisten zijn binnen de gepaste situaties bereid om</i> <ul style="list-style-type: none"> ➤ te schrijven ➤ schriftelijk informatie te verstrekken ➤ te reflecteren op hun eigen schrijfproces en op inhoud en vorm van hun schrijfproduct ➤ taal, indeling, spelling, handschrift en lay-out te verzorgen	*E29
--	------

Literatuur	
<i>De cursisten kunnen vanuit een tekstervarende en tekstbestuderende manier van lezen: verschillen aanwijzen in de benadering van de werkelijkheid in</i> <ul style="list-style-type: none"> ➤ fictionele en zakelijke teksten ➤ verhaal, gedicht, toneeltekst	E30
<i>De eindtermen 32-35 hebben betrekking op de teksten van eindterm 30</i>	
<i>De cursisten kunnen informatie over literatuur verzamelen en gebruiken. Zij maken hierbij kennis met het aanbod van informatiekanalen zoals: bibliotheek, krant, tijdschrift, radio- en tv-programma's, multimedia</i>	E32
<i>De cursisten kunnen bij deze activiteiten gebruik maken van de gepaste leesstrategieën (cf. eindterm 20)</i>	E33
<i>De cursisten kunnen bij deze activiteiten gebruik maken van het bijbehorende begrippenapparaat</i>	E34
<i>De cursisten zijn bereid om</i> <ul style="list-style-type: none"> ➤ literaire teksten te lezen ➤ over hun eigen literaire leeservaring te spreken en te schrijven	E35*

Taalbeschouwing	
Attitudes	
<i>De cursisten zijn bereid om op hun niveau</i> <ul style="list-style-type: none"> ➤ bewust te reflecteren op taalgebruik en taalsysteem ➤ van de verworven inzichten gebruik te maken bij verbale en non-verbale communicatie	*E36
<i>Bij het reflecteren op verbale en non-verbale communicatie tonen de cursisten interesse in en respect voor de persoon van de ander, en voor de eigen en andermans cultuur</i>	*E37
Taalgebruik	
<i>Met het oog op doeltreffende communicatie en taalbeschouwelijke basiskennis kunnen de cursisten op hun niveau in een ruim gamma van meer en minder nabije taalgebruikssituaties bewust reflecteren op een aantal aspecten van het taalgebruik. Ze kunnen de hiernavolgende verschijnselen herkennen, onderzoeken en benoemen</i> <u>38.3 in het pragmatische domein</u> <ul style="list-style-type: none"> ➤ taalhandelingen: meedelen, beloven, om informatie vragen, groeten, bedanken, verontschuldigen, afspreken	E38
Taalsysteem	
<i>Met het oog op doeltreffende communicatie en taalbeschouwelijke basiskennis kunnen de cursisten op hun niveau bewust reflecteren op een aantal aspecten van het taalsysteem. Ze kunnen de hiernavolgende verschijnselen herkennen, onderzoeken en benoemen</i> <u>39.1 in het fonologische domein</u> <ul style="list-style-type: none"> ➤ de klanken van het Nederlands <u>39.2 in het orthografische domein</u> <ul style="list-style-type: none"> ➤ vormcorrectheid, spellingconventies en hulpmiddelen bij de spelling van woorden en bij interpunctie ➤	E39
Strategieën	
<i>De cursisten kunnen op hun niveau bewust reflecteren op luister-, spreek-, interactie-, lees- en schrijfstrategieën</i>	E40

2.21 Module ASO2-B Nederlands 2 (021)

2.21.1 Situering van de module in de opleiding

In deze module maakt de cursist zich belangrijke vaardigheden, concepten, begrippen en kennis eigen i.v.m. het Nederlands. Cursisten leren taal actief gebruiken in functie van maatschappelijk functioneren in een multiculturele samenleving en van hun persoonlijke ontwikkeling. Daarbij ligt een belangrijke klemtoon op een eventuele verdere studieloopbaan en beroepsleven.

Elke module (1-4) bevat de taalvaardigheden (spreken, luisteren, lezen en schrijven), literatuur en taalbeschouwing.

Zie ook: [uitgangspunten](#) bij de eindtermen Nederlands van de 2^e graad ASO.

Taalvaardigheid neemt een centrale plaats in. Het einddoel van taalvaardigheidsonderwijs is de cursist in de situaties waarin hij terecht kan komen, vlot en effectief te leren communiceren, zowel receptief (luisterend/lezen) als productief (spreken/gesprekken voeren/schrijven).

De moeilijkheidsgraad van de eindtermen Nederlands (Basisvorming 2de graad ASO-TKO) wordt niet bepaald door één criterium, maar door het samenspel van een aantal parameters:

- *tekstsoorten/ tekstenmerken*
- *verwerkingsniveau: kopiërend, beschrijvend, structurerend, beoordelend*
- *publiek*: teksten van eenzelfde soort zijn voor de cursist in de regel moeilijker naarmate het publiek waarvoor zij bedoeld zijn, verder van hem af staat; de mate van bekendheid (en van gemeenschappelijkheid van referentiekaders die ermee samenhangt) bepaalt de afstand; dat geeft met een stijgende moeilijkheidsgraad de volgende ordening:
  - teksten voor de cursist zelf
  - teksten voor bekenden, van wie het referentiekader van ervaring en kennis grotendeels overeenstemt
  - teksten voor onbekenden, die nog heel wat gemeenschappelijke 'kenmerken' hebben
  - teksten voor een willekeurig onbekend publiek

Taalbeschouwing heeft in de eerste plaats een ondersteunende functie bij de ontwikkeling van vaardigheden via inzicht in allerlei taalverschijnselen en reflectie op eigen en andermans taalgebruik. Daarnaast dient taalbeschouwing ook een intellectueel-cognitief doel om de wereld, de taal, het taalgebruik en het taalsysteem van de mens als individu en als lid van allerlei groepen te benaderen. Taalverschijnselen kunnen worden bestudeerd op verschillende verwerkingsniveaus: herkennen, benoemen, bespreken, beschrijven.

Literatuur krijgt in de eindtermen van de tweede en de derde graad een belangrijke plaats, omwille van de aparte tekstsoort en haar vormende en culturele waarde. Het streefdoel is via een tekstervarende en tekstbestuderende benadering literaire competentie te bereiken.

In deze module komen aan bod

- *voor taalvaardigheid*:
  - iets moeilijker te interpreteren/te produceren informatieve teksten, zoals verslagen, samenvattingen, schema's, presentaties
  - structurerend niveau
- *voor literatuur*: eindtermen worden toegepast op column, kortverhaal, roman, poëzie
- *voor taalbeschouwing*: taalverschijnselen herkennen, onderzoeken en benoemen

2.21.2 Instapvereisten

De competenties van de module "ASO2-B Nederlands 1"

2.21.3 Studieduur

80 Lt

2.21.4 Basiscompetenties

Module ASO2-B Nederlands 2	M AV G021
Luisteren	
Op structurerend niveau	
<i>De cursisten kunnen luisteren naar tekstsoorten bestemd voor bekende Volwassenen zoals verslagen van feiten en evenementen, presentaties van informatie die m.b.t. een bepaalde opdracht werd verzameld, presentaties van persoonlijke ervaringen en interesses</i>	E2
De eindtermen 5, 6, 7 hebben betrekking op de teksten uit eindterm 2	
<i>De cursisten kunnen bij de planning en uitvoering van en bij de reflectie op de luistertaken</i>	E5
<ul style="list-style-type: none"> ➤ hun luisterdoel(en) bepalen ➤ het (de) tekstdoel(en) vaststellen ➤ hun voorkennis inzetten ➤ bijkomende informatie vragen ➤ onderwerp en hoofdgedachte(n) identificeren ➤ gericht informatie selecteren en ordenen ➤ inhoudelijke en functionele relaties tussen tekstonderdelen vaststellen ➤ de functie van bijgeleverde visuele informatie vaststellen ➤ het taalgebruik van de spreker inschatten ➤ aandacht tonen voor het non-verbale gedrag van de gesprekspartner/ 	
<i>De cursisten kunnen een luisterstrategie kiezen naargelang van luisterdoel(en) en tekstsoorten en ze toepassen (oriënterend, zoekend, globaal en intensief)</i>	E6
<i>De cursisten zijn binnen de gepaste communicatiesituaties bereid om</i>	*E7
<ul style="list-style-type: none"> ➤ te luisteren ➤ een onbevooroordeelde luisterhouding aan te nemen ➤ een ander te laten uitspreken ➤ te reflecteren op hun eigen luisterhouding ➤ het beluisterde te toetsen aan eigen kennis en inzichten 	
Lezen	
Op structurerend niveau	
<i>De cursisten kunnen tekstsoorten lezen bestemd voor een onbekend publiek zoals schema's en tabellen, onderschriften bij informerende en diverterende programma's, verslagen, hyperteksten</i>	E16
De eindtermen 19-22 hebben betrekking op de teksten uit eindterm 16	
<i>De cursisten kunnen bij de planning en uitvoering van en bij de reflectie op de leestaken</i>	E19
<ul style="list-style-type: none"> ➤ hun leesdoel(en) bepalen ➤ het (de) tekstdoel(en) vaststellen ➤ hun voorkennis inzetten ➤ functie van beeld en opmaak in een tekst herkennen ➤ onderwerp en hoofdgedachte(n) aanduiden ➤ de structuur van een tekst in grote lijnen aanduiden ➤ inhoudelijke en functionele relaties tussen tekstonderdelen vaststellen 	
<i>De cursisten kunnen een leesstrategie kiezen naargelang van leesdoel en tekstsoorten ze toepassen (oriënterend, zoekend, globaal en intensief)</i>	E20
<i>De cursisten kunnen verschillende strategieën aanwenden om aan onbekende woorden betekenis toe te kennen. Het gaat om het gebruiken van</i>	E21
<ul style="list-style-type: none"> ➤ de context ➤ de voorkennis van taal en wereld ➤ de principes van woordvorming (afleiding, samenstelling, kennis van vreemde talen) 	

➤ het woordenboek	
<i>De cursisten zijn bereid om</i>	*E22
➤ te lezen	
➤ lezend informatie te verzamelen over een bepaald onderwerp	
➤ de verkregen informatie aan eigen kennis en inzicht te toetsen en te vergelijken	
➤ met informatie uit andere bronnen	
➤ hun persoonlijk oordeel over bepaalde teksten te formuleren	

Spreken	
Op structurend niveau	
<i>De cursisten kunnen ten aanzien van een bekende volwassene</i>	E9
➤ de informatie presenteren die ze in het kader van een bepaalde opdracht hebben verzameld	
➤ gevoelens uitdrukken, persoonlijke ervaringen en interesses presenteren	
<i>De cursisten kunnen voor een onbekend publiek routes, situaties, personen beschrijven</i>	E10
<i>De eindtermen 13 en 14 hebben betrekking op de teksten van eindtermen 9 en 10</i>	
Op structurend niveau	
<i>De cursisten kunnen bij de planning en uitvoering van en bij de reflectie op de spreektaken</i>	E13
➤ hun spreek- en gespreksdoel(en) bepalen	
➤ hun publiek beschrijven	
➤ hun voorkennis inzetten	
➤ naargelang van hun spreek-, gespreksdoel(en) en publiek	
○ gericht informatie selecteren en in een duidelijke vorm verwoorden	
○ bijkomende info vragen	
○ hun taalgebruik aanpassen	
○ inhoudelijke en functionele relaties tussen tekstonderdelen vaststellen en verwoorden	
○ visuele informatie gebruiken	
○ non-verbaal gedrag observeren en verwoorden.	
➤ gespreksconventies hanteren om gesprekken te beginnen, te onderbreken, gaande te houden en af te sluiten	
➤ argumenten herkennen en aanbrengen	
➤ adequaat reageren op de inbreng van gesprekspartner(s)	
<i>De cursisten zijn binnen de gepaste communicatiesituaties bereid om</i>	*E14
➤ te spreken	
➤ algemeen Nederlands te spreken	
➤ een kritische houding aan te nemen tegenover hun eigen spreek- en gespreksgedrag	

Schrijven	
Op structurend niveau	
<i>De cursisten kunnen tekstsoorten schrijven bestemd voor een bekende volwassene zoals agenda en planning, verslagen, notities tijdens een les, samenvattingen en schema's van studieteksten</i>	E24
<i>De eindtermen 27-29 hebben betrekking op de teksten van eindterm 24</i>	
Op structurend niveau	
<i>De cursisten kunnen bij de planning en uitvoering van en bij de reflectie op de schrijftaken</i>	E27
➤ hun schrijfdoel(en) bepalen	
➤ het publiek beschrijven	
➤ hun voorkennis inzetten	
➤ gericht informatie zoeken, ordenen en verwerken	
➤ een logische tekstopbouw creëren met aandacht voor inhoudelijke en functionele relaties	
➤ eigen tekst reviseren	
➤ inhouds- en vormconventies van de taal verzorgen	
➤ gebruik maken van informatie- en communicatietechnologie	

<i>De cursisten kunnen een schrijfstrategie kiezen naargelang van schrijfdoel en tekstsoorten en ze toepassen</i>	E28
<i>De cursisten zijn binnen de gepaste situaties bereid om</i> <ul style="list-style-type: none"> ➤ te schrijven ➤ schriftelijk informatie te verstrekken ➤ te reflecteren op hun eigen schrijfproces en op inhoud en vorm van hun schrijfproduct ➤ taal, indeling, spelling, handschrift en lay-out te verzorgen	*E29

Literatuur	
<i>De cursisten kunnen vanuit een tekstervarende en tekstbestuderende manier van lezen: verschillen aanwijzen in de benadering van de werkelijkheid in</i> <ul style="list-style-type: none"> ➤ column, kortverhaal, roman, poëzie	E30
<i>De eindtermen 32-35 hebben betrekking op de teksten van eindterm 30</i>	
<i>De cursisten kunnen informatie over literatuur verzamelen en gebruiken. Zij maken hierbij kennis met het aanbod van informatiekanaalen zoals: bibliotheek, krant, tijdschrift, radio- en tv-programma's, multimedia</i>	E32
<i>De cursisten kunnen bij deze activiteiten gebruik maken van de gepaste leesstrategieën (cf. eindterm 20)</i>	E33
<i>De cursisten kunnen bij deze activiteiten gebruik maken van het bijbehorende begrippenapparaat</i>	E34
<i>De cursisten zijn bereid om</i> <ul style="list-style-type: none"> ➤ literaire teksten te lezen ➤ over hun eigen literaire leeservaring te spreken en te schrijven	E35*

Taalbeschouwing	
Attitudes	
<i>De cursisten zijn bereid om op hun niveau</i> <ul style="list-style-type: none"> ➤ bewust te reflecteren op taalgebruik en taalsysteem ➤ van de verworven inzichten gebruik te maken bij verbale en non-verbale communicatie	*E36
<i>Bij het reflecteren op verbale en non-verbale communicatie tonen de cursisten interesse in en respect voor de persoon van de ander, en voor de eigen en andermans cultuur</i>	*E37
Taalgebruik	
<i>Met het oog op doeltreffende communicatie en taalbeschouwelijke basiskennis kunnen de cursisten op hun niveau in een ruim gamma van meer en minder nabije taalgebruikssituaties bewust reflecteren op een aantal aspecten van het taalgebruik. Ze kunnen de hiernavolgende verschijnselen herkennen, onderzoeken en benoemen</i> <u>38.3 in het pragmatische domein</u> <ul style="list-style-type: none"> ➤ de factoren van een communicatiesituatie: zender, ontvanger, boodschap, bedoeling, effect, situatie, kanaal, ruis ➤ taalhandelingen: meedelen, beloven, om informatie vragen, groeten, bedanken, verontschuldigen, afspreken	E38

Taalsysteem	
<p><i>Met het oog op doeltreffende communicatie en taalbeschouwelijke basiskennis kunnen de cursisten op hun niveau bewust reflecteren op een aantal aspecten van het taalsysteem.</i></p> <p><i>Ze kunnen de hiernavolgende verschijnselen herkennen, onderzoeken en benoemen</i></p> <p><u>39.2 in het orthografische domein</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ vormcorrectheid, spellingconventies en hulpmiddelen bij de spelling van woorden en bij interpunctie <p><u>39.3 in het morfologische domein</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ de woordsoorten, met inbegrip van verbuiging en vervoeging <p><u>39.4 in het syntactische domein</u></p> <p><i>woordgroepen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ woordgroepen: zelfstandignaamwoordgroep en werkwoordgroep ➤ onderscheid tussen woordgroep en zinsdeel <p><i>zinsdelen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ de belangrijkste zinsdelen waaronder<ul style="list-style-type: none"> ○ gezegde: naamwoordelijk en werkwoordelijk ○ onderwerp ○ noodzakelijke aanvullingen: lijdend voorwerp en meewerkend voorwerp ○ bijwoordelijke bepalingen <p><i>zin</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ zinstypen waaronder mededelende zin, vragende zin en gebiedende zin <p><u>39.5. in het semantische domein</u></p> <p><i>woordsemantiek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ woordbetekenis: betekenis, gevoelswaarde ➤ betekenisrelaties: homoniemen, synoniemen, antoniemen ➤ letterlijke en figuurlijke betekenis, beeldspraak ➤ <i>zinssemantiek</i> ➤ modaliteit	E39
Strategieën	
<p><i>De cursisten kunnen op hun niveau bewust reflecteren op luister-, spreek-, interactie-, lees- en schrijfstrategieën</i></p>	E40

2.22 Module ASO2-B Nederlands 3 (022)

2.22.1 Situering van de module in de opleiding

In deze module maakt de cursist zich belangrijke vaardigheden, concepten, begrippen en kennis eigen i.v.m. het Nederlands. Cursisten leren taal actief gebruiken in functie van maatschappelijk functioneren in een multiculturele samenleving en van hun persoonlijke ontwikkeling. Daarbij ligt een belangrijke klemtoon op een eventuele verdere studieloopbaan en beroepsleven.

Elke module (1-4) bevat de taalvaardigheden (spreken, luisteren, lezen en schrijven), literatuur en taalbeschouwing.

Zie ook: [uitgangspunten](#) bij de eindtermen Nederlands van de 2^e graad ASO.

Taalvaardigheid neemt een centrale plaats in. Het einddoel van taalvaardigheidsonderwijs is de cursist in de situaties waarin hij terecht kan komen, vlot en effectief te leren communiceren, zowel receptief (luisterend/lezen) als productief (spreken/gesprekken voeren/schrijven).

De moeilijkheidsgraad van de eindtermen Nederlands (Basisvorming 2de graad ASO-TKO) wordt niet bepaald door één criterium, maar door het samenspel van een aantal parameters:

- *tekstsoorten/ tekstkenmerken*
- *verwerkingsniveau: kopiërend, beschrijvend, structurerend, beoordelend*
- *publiek*: teksten van eenzelfde soort zijn voor de cursist in de regel moeilijker naarmate het publiek waarvoor zij bedoeld zijn, verder van hem af staat; de mate van bekendheid (en van gemeenschappelijkheid van referentiekaders die ermee samenhangt) bepaalt de afstand; dat geeft met een stijgende moeilijkheidsgraad de volgende ordening:
  - teksten voor de cursist zelf
  - teksten voor bekenden, van wie het referentiekader van ervaring en kennis grotendeels overeenstemt
  - teksten voor onbekenden, die nog heel wat gemeenschappelijke 'kenmerken' hebben
  - teksten voor een willekeurig onbekend publiek

Taalbeschouwing heeft in de eerste plaats een ondersteunende functie bij de ontwikkeling van vaardigheden via inzicht in allerlei taalverschijnselen en reflectie op eigen en andermans taalgebruik. Daarnaast dient taalbeschouwing ook een intellectueel-cognitief doel om de wereld, de taal, het taalgebruik en het taalsysteem van de mens als individu en als lid van allerlei groepen te benaderen. Taalverschijnselen kunnen worden bestudeerd op verschillende verwerkingsniveaus: herkennen, benoemen, bespreken, beschrijven.

Literatuur krijgt in de eindtermen van de tweede en de derde graad een belangrijke plaats, omwille van de aparte tekstsoort en haar vormende en culturele waarde. Het streefdoel is via een tekstervarende en tekstbestuderende benadering literaire competentie te bereiken.

In deze module komen aan bod

- *voor taalvaardigheid*:
  - informatieve teksten zoals verslagen en informatiebrengende tv-programma's, prescriptieve zoals instructies en persuasieve teksten zoals sollicitatiebrieven, reclameteksten en een aantal fictionele teksten
  - voor een onbekend publiek
  - structurerend of beoordelend niveau
- *voor literatuur*: eindtermen worden toegepast op strip, theater, tv-drama, soap
- *voor taalbeschouwing*: taalverschijnselen herkennen, onderzoeken en benoemen

2.22.2 Instapvereisten

De competenties van de module "ASO2-B Nederlands 2"

2.22.3 Studieduur

80 Lt

2.22.4 Basiscompetenties

Module ASO2-B Nederlands 3	M AV G022
Luisteren	
Op structurerend niveau	
<i>De cursisten kunnen luisteren naar tekstsoorten bestemd voor een onbekend publiek zoals instructies, informatieve programma's, interviews, praatprogramma's, journaals, aangeboden via diverse media en multimediale informatiedragers</i>	E3
De eindtermen 5, 6, 7 hebben betrekking op de teksten uit eindterm 3	
<i>De cursisten kunnen bij de planning en uitvoering van en bij de reflectie op de luistertaken</i>	E5
<ul style="list-style-type: none"> ➤ hun luisterdoel(en) bepalen ➤ het (de) tekstdoel(en) vaststellen ➤ hun voorkennis inzetten ➤ bijkomende informatie vragen ➤ onderwerp en hoofdgedachte(n) identificeren ➤ gericht informatie selecteren en ordenen ➤ inhoudelijke en functionele relaties tussen tekstonderdelen vaststellen ➤ de functie van bijgeleverde visuele informatie vaststellen ➤ het taalgebruik van de spreker inschatten ➤ aandacht tonen voor het non-verbale gedrag van de gesprekspartner/spreker 	
<i>De cursisten kunnen een luisterstrategie kiezen naargelang van luisterdoel(en) en tekstsoorten en ze toepassen (oriënterend, zoekend, globaal en intensief)</i>	E6
<i>De cursisten zijn binnen de gepaste communicatiesituaties bereid om</i>	*E7
<ul style="list-style-type: none"> ➤ te luisteren ➤ een onbevooroordeelde luisterhouding aan te nemen ➤ een ander te laten uitspreken ➤ te reflecteren op hun eigen luisterhouding ➤ het beluisterde te toetsen aan eigen kennis en inzichten 	

Lezen	
Op structurerend niveau	
<i>De cursisten kunnen tekstsoorten lezen bestemd voor onbekende leeftijdgenoten zoals notities, informatieve teksten, inclusief informatiebronnen, zakelijke brieven, reclameteksten en advertenties, fictionele teksten (cf. literatuur)</i>	E17
De eindtermen 19-22 hebben betrekking op de teksten uit eindterm 17	
<i>De cursisten kunnen bij de planning en uitvoering van en bij de reflectie op de leestaken</i>	E19
<ul style="list-style-type: none"> ➤ hun leesdoel(en) bepalen ➤ het (de) tekstdoel(en) vaststellen ➤ hun voorkennis inzetten ➤ functie van beeld en opmaak in een tekst herkennen ➤ onderwerp en hoofdgedachte(n) aanduiden ➤ de structuur van een tekst in grote lijnen aanduiden ➤ inhoudelijke en functionele relaties tussen tekstonderdelen vaststellen 	
<i>De cursisten kunnen een leesstrategie kiezen naargelang van leesdoel en tekstsoorten ze toepassen (oriënterend, zoekend, globaal en intensief)</i>	E20
<i>De cursisten kunnen verschillende strategieën aanwenden om aan onbekende woorden betekenis toe te kennen. Het gaat om het gebruiken van</i>	E21
<ul style="list-style-type: none"> ➤ de context ➤ de voorkennis van taal en wereld ➤ de principes van woordvorming (afleiding, samenstelling, kennis van vreemde talen) ➤ het woordenboek 	
<i>De cursisten zijn bereid om</i>	*E22

<ul style="list-style-type: none"> ➤ te lezen ➤ lezend informatie te verzamelen over een bepaald onderwerp ➤ de verkregen informatie aan eigen kennis en inzicht te toetsen en te vergelijken met informatie uit andere bronnen ➤ hun persoonlijk oordeel over bepaalde teksten te formuleren	
--	--

Spreken	
Op structurerend niveau	
<i>De cursisten kunnen voor een onbekend publiek gebeurtenissen verslaan</i>	E10
Op beoordelend niveau	
<i>De cursisten kunnen voor bekende leeftijdgenoten hun standpunten/meningen of hun oplossingswijzen voor problemen in een gedachtewisseling uiteenzetten en motiveren</i>	E11
<i>De eindtermen 13 en 14 hebben betrekking op de teksten van eindtermen 10 en 11</i>	
<i>De cursisten kunnen bij de planning en uitvoering van en bij de reflectie op de spreektaken</i>	E13
<ul style="list-style-type: none"> ➤ hun spreek-en gespreksdoel(en) bepalen ➤ hun publiek beschrijven ➤ hun voorkennis inzetten ➤ naargelang van hun spreek-, gespreksdoel(en) en publiek<ul style="list-style-type: none"> ○ gericht informatie selecteren en in een duidelijke vorm verwoorden ○ bijkomende info vragen ○ hun taalgebruik aanpassen ○ inhoudelijke en functionele relaties tussen tekstonderdelen vaststellen en verwoorden ○ visuele informatie gebruiken ○ non-verbaal gedrag observeren en verwoorden. ➤ gespreksconventies hanteren om gesprekken te beginnen, te onderbreken, gaande te houden en af te sluiten ➤ argumenten herkennen en aanbrengen ➤ adequaat reageren op de inbreng van gesprekspartner(s)	
<i>De cursisten zijn binnen de gepaste communicatiesituaties bereid om</i>	*E14
<ul style="list-style-type: none"> ➤ te spreken ➤ algemeen Nederlands te spreken ➤ een kritische houding aan te nemen tegenover hun eigen spreek- en gespreksgedrag	

Schrijven	
Op structurerend niveau	
<i>De cursisten kunnen tekstsoorten schrijven bestemd voor een onbekend publiek zoals sollicitatiebrieven voor vakantiejobs, vragen om inlichtingen, relevante formulieren, zakelijke brieven</i>	E25
<i>De eindtermen 27-29 hebben betrekking op de teksten van eindterm 25</i>	
<i>De cursisten kunnen bij de planning en uitvoering van en bij de reflectie op de schrijftaken</i>	E27
<ul style="list-style-type: none"> ➤ hun schrijfdoel(en) bepalen ➤ het publiek beschrijven ➤ hun voorkennis inzetten ➤ gericht informatie zoeken, ordenen en verwerken ➤ een logische tekstopbouw creëren met aandacht voor inhoudelijke en functionele relaties ➤ eigen tekst reviseren ➤ inhouds- en vormconventies van de taal verzorgen ➤ gebruik maken van informatie- en communicatietechnologie	
<i>De cursisten kunnen een schrijfstrategie kiezen naargelang van schrijfdoel en tekstsoorten en ze toepassen</i>	E28

<i>De cursisten zijn binnen de gepaste situaties bereid om</i> <ul style="list-style-type: none"> ➤ te schrijven ➤ schriftelijk informatie te verstrekken ➤ te reflecteren op hun eigen schrijfproces en op inhoud en vorm van hun schrijfproduct ➤ taal, indeling, spelling, handschrift en lay-out te verzorgen	*E29
--	------

Literatuur	
<i>De cursisten kunnen vanuit een tekstervarende en tekstbestuderende manier van lezen: verschillen aanwijzen in de benadering van de werkelijkheid in</i> <ul style="list-style-type: none"> ➤ de kenmerken herkennen van: strip, theater, tv-drama, soap ➤ verhaalelementen herkennen en benoemen: personages, spanning, thema, tijd, ruimte, ik- en hijverteller	E30
<i>De eindtermen 32-35 hebben betrekking op de teksten van eindterm 30</i>	
<i>De cursisten kunnen informatie over literatuur verzamelen en gebruiken. Zij maken hierbij kennis met het aanbod van informatiekanalen zoals: bibliotheek, krant, tijdschrift, radio- en tv-programma's, multimedia</i>	E32
<i>De cursisten kunnen bij deze activiteiten gebruik maken van de gepaste leesstrategieën (cf. eindterm 20)</i>	E33
<i>De cursisten kunnen bij deze activiteiten gebruik maken van het bijbehorende begrippenapparaat</i>	E34
<i>De cursisten zijn bereid om</i> <ul style="list-style-type: none"> ➤ literaire teksten te lezen ➤ over hun eigen literaire leeservaring te spreken en te schrijven	E35*

Taalbeschouwing	
Attitudes	
<i>De cursisten zijn bereid om op hun niveau</i> <ul style="list-style-type: none"> ➤ bewust te reflecteren op taalgebruik en taalsysteem ➤ van de verworven inzichten gebruik te maken bij verbale en non-verbale communicatie	*E36
<i>Bij het reflecteren op verbale en non-verbale communicatie tonen de cursisten interesse in en respect voor de persoon van de ander, en voor de eigen en andermans cultuur</i>	*E37
Taalgebruik	
<i>Met het oog op doeltreffende communicatie en taalbeschouwelijke basiskennis kunnen de cursisten op hun niveau in een ruim gamma van meer en minder nabije taalgebruikssituaties bewust reflecteren op een aantal aspecten van het taalgebruik. Ze kunnen de hiernavolgende verschijnselen herkennen, onderzoeken en benoemen</i>	E38
38.1 in het tekstuele domein <ul style="list-style-type: none"> ➤ verbanden tussen tekstdelen: alinea-zin, inleiding-midden-slot ➤ structuuraanduiders ➤ betekenisrelaties: middel-doel, oorzaak-gevolg, als-dan, voordelen-nadelen, voor-tegen ➤ status van een uitspraak: feit-mening	
38.3 in het pragmatische domein <ul style="list-style-type: none"> ➤ normen, conventies, houdingen, vooroordelen en rolgedrag via taal ➤ taalhandelingen: beweren, verzoeken, dreigen, waarschuwen, overtuigen, argumenteren ➤ non-verbale communicatie ➤ de gevolgen van hun verbale en non-verbale communicatie voor anderen en henzelf	

Taalsysteem	
<i>Met het oog op doeltreffende communicatie en taalbeschouwelijke basiskennis kunnen de cursisten op hun niveau bewust reflecteren op een aantal aspecten van het taalsysteem. Ze kunnen de hiernavolgende verschijnselen herkennen, onderzoeken en benoemen</i>	E39
<u>39.2 in het orthografische domein</u> ➤ vormcorrectheid, spellingconventies en hulpmiddelen bij de spelling van woorden en bij interpunctie	
<u>39.4 in het syntactische domein</u> <i>zin</i> ➤ enkelvoudige en samengestelde zinnen ➤ nevenschikte en ondergeschikte zinnen ➤ hoofdzinnen en bijzinnen	
Strategieën	
<i>De cursisten kunnen op hun niveau bewust reflecteren op luister-, spreek-, interactie-, lees- en schrijfstrategieën</i>	E40

2.23 Module ASO2-B Nederlands 4 (023)

2.23.1 Situering van de module in de opleiding

In deze module maakt de cursist zich belangrijke vaardigheden, concepten, begrippen en kennis eigen i.v.m. het Nederlands. Cursisten leren taal actief gebruiken in functie van maatschappelijk functioneren in een multiculturele samenleving en van hun persoonlijke ontwikkeling. Daarbij ligt een belangrijke klemtoon op een eventuele verdere studieloopbaan en beroepsleven.

Elke module (1-4) bevat de taalvaardigheden (spreken, luisteren, lezen en schrijven), literatuur en taalbeschouwing.

Zie ook: [uitgangspunten](#) bij de eindtermen Nederlands van de 2^e graad ASO.

Taalvaardigheid neemt een centrale plaats in. Het einddoel van taalvaardigheidsonderwijs is de cursist in de situaties waarin hij terecht kan komen, vlot en effectief te leren communiceren, zowel receptief (luisterend/lezen) als productief (spreken/gesprekken voeren/schrijven).

De moeilijkheidsgraad van de eindtermen Nederlands (Basisvorming 2de graad ASO-TKO) wordt niet bepaald door één criterium, maar door het samenspel van een aantal parameters:

- *tekstsoorten/ tekstenmerken*
- *verwerkingsniveau: kopiërend, beschrijvend, structurerend, beoordelend*
- *publiek*: teksten van eenzelfde soort zijn voor de cursist in de regel moeilijker naarmate het publiek waarvoor zij bedoeld zijn, verder van hem af staat; de mate van bekendheid (en van gemeenschappelijkheid van referentiekaders die ermee samenhangt) bepaalt de afstand; dat geeft met een stijgende moeilijkheidsgraad de volgende ordening:
  - teksten voor de cursist zelf
  - teksten voor bekenden, van wie het referentiekader van ervaring en kennis grotendeels overeenstemt
  - teksten voor onbekenden, die nog heel wat gemeenschappelijke 'kenmerken' hebben
  - teksten voor een willekeurig onbekend publiek

Taalbeschouwing heeft in de eerste plaats een ondersteunende functie bij de ontwikkeling van vaardigheden via inzicht in allerlei taalverschijnselen en reflectie op eigen en andermans taalgebruik. Daarnaast dient taalbeschouwing ook een intellectueel-cognitief doel om de wereld, de taal, het taalgebruik en het taalsysteem van de mens als individu en als lid van allerlei groepen te benaderen. Taalverschijnselen kunnen worden bestudeerd op verschillende verwerkingsniveaus: herkennen, benoemen, bespreken, beschrijven.

Literatuur krijgt in de eindtermen van de tweede en de derde graad een belangrijke plaats, omwille van de aparte tekstsoort en haar vormende en culturele waarde. Het streefdoel is via een tekstervarende en tekstbestuderende benadering literaire competentie te bereiken.

In deze module komen aan bod

- *voor taalvaardigheid*
  - verschillende soorten complexe informatieve en vooral persuasieve teksten, zoals informatiebronnen, discussies, klachten, recensies
  - voor een onbekend publiek
  - op beoordelend niveau
- *voor literatuur: literaire stromingen en reflectie op eigen leeservaringen*
- *voor taalbeschouwing: taalverschijnselen herkennen, onderzoeken en benoemen*

2.23.2 Instapvereisten

De competenties van de module "ASO2-B Nederlands 3"

2.23.3 Studieduur

80 Lt

2.23.4 Basiscompetenties

Module ASO2-B Nederlands 4	M AV G023
Luisteren	
Op structurerend niveau	
<i>De cursisten kunnen luisteren naar tekstsoorten bestemd voor onbekende Leeftijdgenoten zoals activerende boodschappen standpunten, meningen in probleemoplossende discussies</i>	E4
De eindtermen 5, 6, 7 hebben betrekking op de teksten uit eindterm 4	
<i>De cursisten kunnen bij de planning en uitvoering van en bij de reflectie op de luistertaken</i>	E5
<ul style="list-style-type: none"> ➤ hun luisterdoel(en) bepalen ➤ het (de) tekstdoel(en) vaststellen ➤ hun voorkennis inzetten ➤ bijkomende informatie vragen ➤ onderwerp en hoofdgedachte(n) identificeren ➤ gericht informatie selecteren en ordenen ➤ inhoudelijke en functionele relaties tussen tekstonderdelen vaststellen ➤ de functie van bijgeleverde visuele informatie vaststellen ➤ het taalgebruik van de spreker inschatten ➤ aandacht tonen voor het non-verbale gedrag van de gesprekspartner/spreker 	
<i>De cursisten kunnen een luisterstrategie kiezen naargelang van luisterdoel(en) en tekstsoorten en ze toepassen (oriënterend, zoekend, globaal en intensief)</i>	E6
<i>De cursisten zijn binnen de gepaste communicatiesituaties bereid om</i>	*E7
<ul style="list-style-type: none"> ➤ te luisteren ➤ een onbevooroordeelde luisterhouding aan te nemen ➤ een ander te laten uitspreken ➤ te reflecteren op hun eigen luisterhouding ➤ het beluisterde te toetsen aan eigen kennis en inzichten 	

Lezen	
Op structurerend niveau	
<i>De cursisten kunnen tekstsoorten lezen bestemd voor een onbekend publiek: Informatieve teksten en informatiebronnen, zowel in gedrukte als elektronische vorm:</i>	E18
<ul style="list-style-type: none"> ➤ van praktische aard (zoals spoorboekje, vakantie-regeling) ➤ van encyclopedische aard (zoals woordenboek, catalogus) 	
De eindtermen 19-22 hebben betrekking op de teksten uit eindterm 18	
<i>De cursisten kunnen bij de planning en uitvoering van en bij de reflectie op de leestaken</i>	E19
<ul style="list-style-type: none"> ➤ hun leesdoel(en) bepalen ➤ het (de) tekstdoel(en) vaststellen ➤ hun voorkennis inzetten ➤ functie van beeld en opmaak in een tekst herkennen ➤ onderwerp en hoofdgedachte(n) aanduiden ➤ de structuur van een tekst in grote lijnen aanduiden ➤ inhoudelijke en functionele relaties tussen tekstonderdelen vaststellen 	
<i>De cursisten kunnen een leesstrategie kiezen naargelang van leesdoel en tekstsoorten ze toepassen (oriënterend, zoekend, globaal en intensief)</i>	E20
<i>De cursisten kunnen verschillende strategieën aanwenden om aan onbekende woorden betekenis toe te kennen. Het gaat om het gebruiken van</i>	E21
<ul style="list-style-type: none"> ➤ de context ➤ de voorkennis van taal en wereld ➤ de principes van woordvorming (afleiding, samenstelling, kennis van vreemde talen) ➤ het woordenboek 	
<i>De cursisten zijn bereid om</i>	*E22
<ul style="list-style-type: none"> ➤ te lezen ➤ lezend informatie te verzamelen over een bepaald onderwerp 	

<ul style="list-style-type: none"> ➤ de verkregen informatie aan eigen kennis en inzicht te toetsen en te vergelijken ➤ met informatie uit andere bronnen ➤ hun persoonlijk oordeel over bepaalde teksten te formuleren	
--	--

Spreken		
Op beoordelend niveau		
<i>De cursisten kunnen aan een onbekend publiek</i> <ul style="list-style-type: none"> ➤ inlichtingen vragen, aanvragen doen, klachten/bezwaren formuleren in het kader van het schools functioneren en van de vrije tijd (rechtstreeks of telefonisch) ➤ activerende boodschappen formuleren	E12	
<i>De eindtermen 13 en 14 hebben betrekking op de teksten van eindtermen 12</i>		
<i>De cursisten kunnen bij de planning en uitvoering van en bij de reflectie op de spreektaken</i> <ul style="list-style-type: none"> ➤ hun spreek-en gespreksdoel(en) bepalen ➤ hun publiek beschrijven ➤ hun voorkennis inzetten ➤ naargelang van hun spreek-, gespreksdoel(en) en publiek<ul style="list-style-type: none"> ○ gericht informatie selecteren en in een duidelijke vorm verwoorden ○ bijkomende info vragen ○ hun taalgebruik aanpassen ○ inhoudelijke en functionele relaties tussen tekstonderdelen vaststellen en verwoorden ○ visuele informatie gebruiken ○ non-verbaal gedrag observeren en verwoorden. ➤ gespreksconventies hanteren om gesprekken te beginnen, te onderbreken, gaande te houden en af te sluiten ➤ argumenten herkennen en aanbrengen ➤ adequaat reageren op de inbreng van gesprekspartner(s)		E13
<i>De cursisten zijn binnen de gepaste communicatiesituaties bereid om</i> <ul style="list-style-type: none"> ➤ te spreken ➤ algemeen Nederlands te spreken ➤ een kritische houding aan te nemen tegenover hun eigen spreek- en gespreksgedrag	*E14	

Schrijven		
Op beoordelend niveau		
<i>De cursisten kunnen tekstsoorten schrijven bestemd voor onbekende leeftijdgenoten</i> <ul style="list-style-type: none"> ➤ zoals lezersbrieven, recensies	E26	
<i>De eindtermen 27-29 hebben betrekking op de teksten van eindterm 26</i>		
<i>De cursisten kunnen bij de planning en uitvoering van en bij de reflectie op de schrijftaken</i> <ul style="list-style-type: none"> ➤ hun schrijfdoel(en) bepalen ➤ het publiek beschrijven ➤ hun voorkennis inzetten ➤ gericht informatie zoeken, ordenen en verwerken ➤ een logische tekstopbouw creëren met aandacht voor inhoudelijke en functionele relaties ➤ eigen tekst reviseren ➤ inhouds- en vormconventies van de taal verzorgen ➤ gebruik maken van informatie- en communicatietechnologie		E27
<i>De cursisten kunnen een schrijfstrategie kiezen naargelang van schrijfdoel en tekstsoorten en ze toepassen</i>	E28	

<i>De cursisten zijn binnen de gepaste situaties bereid om</i> <ul style="list-style-type: none"> ➤ te schrijven ➤ schriftelijk informatie te verstrekken ➤ te reflecteren op hun eigen schrijfproces en op inhoud en vorm van hun schrijfproduct ➤ taal, indeling, spelling, handschrift en lay-out te verzorgen	*E29
--	------

Literatuur	
<i>De cursisten kunnen vanuit een tekstervarende en tekstbestuderende manier van lezen: verschillen aanwijzen in de benadering van de werkelijkheid in</i> <ul style="list-style-type: none"> ➤ verschillen aanwijzen in de benadering van de werkelijkheid in twee stromingen ➤ de keuze van sommige verhaalelementen toelichten: personages, tijd, ruimte	E30
<i>De cursisten kunnen</i> <ul style="list-style-type: none"> ➤ hun tekstkeuze toelichten ➤ hun leeservaring verwoorden (inhoud van het werk weergeven eigen mening weergeven) ➤ hun tekstkeuze en leeservaring documenteren	E31
<i>De eindtermen 32-35 hebben betrekking op de teksten van eindterm 30 en 31</i>	
<i>De cursisten kunnen informatie over literatuur verzamelen en gebruiken. Zij maken hierbij kennis met het aanbod van informatiekanalen zoals: bibliotheek, krant, tijdschrift, radio- en tv-programma's, multimedia</i>	E32
<i>De cursisten kunnen bij deze activiteiten gebruik maken van de gepaste leesstrategieën (cf. eindterm 20)</i>	E33
<i>De cursisten kunnen bij deze activiteiten gebruik maken van het bijbehorende begrippenapparaat</i>	E34
<i>De cursisten zijn bereid om</i> <ul style="list-style-type: none"> ➤ literaire teksten te lezen ➤ over hun eigen literaire leeservaring te spreken en te schrijven	E35*

Taalbeschouwing	
Attitudes	
<i>De cursisten zijn bereid om op hun niveau</i> <ul style="list-style-type: none"> ➤ bewust te reflecteren op taalgebruik en taalsysteem ➤ van de verworven inzichten gebruik te maken bij verbale en non-verbale communicatie	*E36
<i>Bij het reflecteren op verbale en non-verbale communicatie tonen de cursisten interesse in en respect voor de persoon van de ander, en voor de eigen en andermans cultuur</i>	*E37
Taalgebruik	
<i>Met het oog op doeltreffende communicatie en taalbeschouwelijke basiskennis kunnen de cursisten op hun niveau in een ruim gamma van meer en minder nabije taalgebruikssituaties bewust reflecteren op een aantal aspecten van het taalgebruik. Ze kunnen de hiernavolgende verschijnselen herkennen, onderzoeken en benoemen</i> <u>38.2 in het sociolinguïstische domein</u> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Standaardnederlands en andere standaardtalen ➤ nationale, regionale, sociale en situationele taalvariëteiten ➤ in onze samenleving voorkomende talen <u>38.3 in het pragmatische domein</u> <ul style="list-style-type: none"> ➤ normen, conventies, houdingen, vooroordelen en rolgedrag via taal ➤ taalhandelingen: beweren, verzoeken, dreigen, waarschuwen, overtuigen, argumenteren ➤ non-verbale communicatie ➤ de gevolgen van hun verbale en non-verbale communicatie voor anderen en henzelf ➤ talige aspecten van cultuuruitingen in onze samenleving ➤ cultuurgebonden aspecten van verbale en non-verbale communicatie in onze samenleving	E38

Taalsysteem	
<p><i>Met het oog op doeltreffende communicatie en taalbeschouwelijke basiskennis kunnen de cursisten op hun niveau bewust reflecteren op een aantal aspecten van het taalsysteem.</i></p> <p><i>Ze kunnen de hiernavolgende verschijnselen herkennen, onderzoeken en benoemen</i></p> <p><u>39.2 in het orthografische domein</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ vormcorrectheid, spellingconventies en hulpmiddelen bij de spelling van woorden en bij interpunctie <p><u>39.3 in het morfologische domein</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ herkomst van woorden: inheemse woorden en leenwoorden <p><u>39.5. in het semantische domein</u></p> <p><i>woordsemantiek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ woordbetekenis: betekenis, gevoelswaarde ➤ betekenisrelaties: homoniemen, synoniemen, antoniemen ➤ letterlijke en figuurlijke betekenis, beeldspraak ➤ zinssemantiek ➤ modaliteit 	E39
Strategieën	
<p><i>De cursisten kunnen op hun niveau bewust reflecteren op luister-, spreek-, interactie-, lees- en schrijfstrategieën</i></p>	E40

2.24 Module ASO2-B Wiskunde 1 (024)

2.24.1 Situering van de module in de opleiding

Deze module laat cursisten toe zich belangrijke wiskundige basisconcepten, begrippen, kennis en vaardigheden eigen te maken i.v.m. getallenleer en algebra en meetkunde. Volgende thema's worden behandeld:

- Getallenleer en algebra (a)
- Meetkunde (a)

2.24.2 Instapvereisten

Geen

2.24.3 Gewenste voorkennis

Grondig beheersen van inhouden, kennis en vaardigheden in verband met bewerkingen met rationale getallen en in verband met elementaire algebraïsche en meetkundige basisbegrippen.

2.24.4 Studieduur

80 Lt

2.24.5 Basiscompetenties

Module ASO2-B Wiskunde 1	M AV G024
De cursisten	
Getallenleer en algebra (a)	
<i>Zien reële getallen als eindige of oneindig doorlopende decimale getallen en stellen reële getallen voor op een getallenas</i>	E15
<i>Gebbruiken rekenregels voor machten met gehele exponenten en voor vierkantswortels bij berekeningen</i>	E16
<i>Schrijven bij praktische formules één variabele in functie van de andere</i>	E17
<i>Kunnen vergelijkingen van de eerste graad in één onbekende oplossen</i>	E19
<i>Lossen problemen op die kunnen vertaald worden naar een vergelijking van de eerste graad in één onbekende</i>	E21
Meetkunde (a)	
<i>Gebbruiken de stelling van Pythagoras bij berekeningen, constructies en in bewijzen</i>	E36
<i>Definiëren de goniometrische getallen sinus, cosinus en tangens van een hoek als de verhoudingen van zijden van een rechthoekige driehoek</i>	E38
Algemene eindtermen: 1-14* (eventueel partim) Zie bijlage 4.3	

2.25 Module ASO2-B Wiskunde 2 (025)

2.25.1 Situering van de module in de opleiding

Deze module laat cursisten toe zich belangrijke wiskundige concepten, begrippen, kennis en vaardigheden eigen te maken i.v.m. getallenleer en algebra, reële functies en meetkunde. Volgende thema's worden behandeld:

- Getallenleer en algebra (b)
- Reële functies (a)
- Meetkunde (b)

2.25.2 Instapvereisten

De competenties van de module "ASO2-B Wiskunde 1"

2.25.3 Studieduur

80 Lt

2.25.4 Basiscompetenties

Module ASO2-B Wiskunde 2	M AV G025
De cursisten	
Getallenleer & algebra (b)	
<i>Kunnen ongelijkheden van de eerste graad in één onbekende oplossen</i>	E20
<i>Lossen problemen op die kunnen vertaald worden naar een vergelijking van de eerste graad in één onbekende of een ongelijkheid van de eerste graad in één onbekende</i>	E21
Reële functies (a)	
<i>Geven, in betekenisvolle situaties die kunnen beschreven worden met een eerstegraadsfunctie, de samenhang aan tussen verschillende voorstellingswijzen, m.n. verwoording, tabel, grafiek en voorschrift</i>	E22
<i>Leiden domein, bereik, nulwaarden, tekenverandering, stijgen, en dalen, extrema, symmetrie af uit de bekomen grafieken van eerstegraadsfuncties</i>	E25
<i>Bepalen het voorschrift van een eerstegraadsfunctie die gegeven is door een grafiek of tabel</i>	E26
<i>Leggen het verband tussen de oplossing(en) van vergelijkingen en ongelijkheden van de eerste graad in één onbekende en een bijpassende grafische voorstelling</i>	E27
<i>Kunnen stelsels van twee vergelijkingen van de eerste graad met twee onbekenden algebraïsch oplossen en de oplossing grafisch interpreteren</i>	E28
<i>Kunnen problemen oplossen die te vertalen zijn naar stelsels van twee vergelijkingen van de eerste graad met twee onbekenden</i>	E29
<i>Lossen problemen op die kunnen beschreven worden met eerstegraadsfuncties</i>	E31
<i>Interpreteren differentiequotiënt als richtingscoëfficiënt van een rechte</i>	E32
<i>Kunnen in toepassingen a en b interpreteren bij gebruik van de eerstegraadsfunctie $y=ax + b$</i>	E33
Meetkunde (b)	
<i>Verklaren gelijkvormigheid van figuren met behulp van schaal en congruentie</i>	E34
<i>Gebruiken de gelijkvormigheid van driehoeken en de stelling van thales om de lengte van lijnstukken te berekenen</i>	E35
<i>Kunnen problemen met zijden en hoeken van driehoeken uit de technische wereld oplossen door een efficiënte keuze te maken uit</i>	E39
<ul style="list-style-type: none"> ➤ de stelling van thales ➤ de stelling van pythagoras ➤ goniometrische getallen 	
Algemene eindtermen: 1-14* (eventueel partim) Zie bijlage 4.3	

2.26 Module ASO2-B Wiskunde 3 (026)

2.26.1 Situering van de module in de opleiding

Deze module laat cursisten toe zich belangrijke wiskundige concepten, begrippen, kennis en vaardigheden eigen te maken i.v.m. getallenleer en algebra en reële functies. Volgende thema's worden behandeld:

- Getallenleer en algebra (c)
- Reële functies (b)

2.26.2 Instapvereisten

De competenties van de module "ASO2-B Wiskunde 2"

2.26.3 Studieduur

80 Lt

2.26.4 Basiscompetenties

Module ASO2-B Wiskunde 3	M AV G026
De cursist kan	
Getallenleer en algebra (c)	
De cursisten kunnen tweedegraads-veeltermen ontbinden in factoren van de eerste graad	E18
De cursisten kunnen vergelijkingen van de tweede graad in één onbekende oplossen	E19
De cursisten kunnen ongelijkheden van de tweede graad in één onbekende oplossen	E20
De cursisten lossen problemen op die kunnen vertaald worden naar <ul style="list-style-type: none"> ➤ een vergelijking van de tweede graad in één onbekende ➤ een ongelijkheid van de tweede graad in één onbekende 	E21
Reële functies (b)	
De cursisten geven, in betekenisvolle situaties die kunnen beschreven worden met een functie, de samenhang aan tussen verschillende voorstellingswijzen, m.n. verwoording, tabel, grafiek en voorschrift	E22
De cursisten berekenen, uitgaande van het voorschrift van de standaardfuncties $f(x)=x$, $f(x)=x^2$, $f(x)=x^3$, $f(x)=1/x$, $f(x)=\sqrt{x}$, de coördinaten van een aantal punten van de grafiek en schetsen vervolgens de grafiek	E23
De cursisten bouwen vanuit de grafiek van de standaardfuncties $f(x)=x$ en $f(x)=x^2$ de grafiek van de functies $f(x)+k$, $f(x+k)$, $kf(x)$ op	E24
De cursisten leiden domein, bereik, nulwaarden, tekenverandering, stijgen, en dalen, extrema, symmetrie af uit de bekomen grafieken, vermeld in eindtermen 23 en 24	E25
De cursisten leggen het verband tussen de oplossing(en) van vergelijkingen en ongelijkheden van de tweede graad in één onbekende en een bijpassende grafische voorstelling	E27
De cursisten kunnen bij rechten en/of parabolen, gegeven door vergelijkingen, gemeenschappelijke punten bepalen hetzij algebraïsch, hetzij met behulp van ICT	E30
De cursisten lossen problemen op die kunnen beschreven worden met tweedegraads-functies	E31
De cursisten interpreteren differentiequotient als maat voor gemiddelde verandering over een interval	E32
Algemene eindtermen: 1-14* (eventueel partim). Zie bijlage 4.3	

2.27 Module ASO2-B Wiskunde 4 (027)

2.27.1 Situering van de module in de opleiding

Deze module laat cursisten toe zich belangrijke wiskundige basisconcepten, begrippen, kennis en vaardigheden eigen te maken i.v.m. meetkunde en statistiek. Volgende thema's worden behandeld:

- Meetkunde (c)
- Statistiek

2.27.2 Instapvereisten

De competenties van de module "ASO2-B Wiskunde 2"

2.27.3 Studieduur

80 Lt

2.27.4 Basiscompetenties

Module ASO2-B Wiskunde 4	M AV G027
De cursisten	
Meetkunde (c)	
<i>Gebruiken de begrippen straal, koorde, raaklijn, middelpuntshoek en omtrekshoek bij berekeningen, constructies en bewijzen</i>	E37
<i>Berekenen in het vlak de afstand tussen twee punten gegeven door hun coördinaten in een cartesisch assenstelsel</i>	E40
<i>Lossen eenvoudige problemen i.v.m. ruimtelijke situaties op door gebruik te maken van eigenschappen van vlakke figuren</i>	E41
<i>Kunnen met voorbeelden illustreren dat informatie verloren kan gaan bij het tweedimensionaal afbeelden van driedimensionale situaties</i>	E42
<i>Kunnen de inhoud van sommige ruimtelijke objecten benaderend berekenen door ze op te splitsen in of aan te vullen tot gekende lichamen</i>	E43
<i>Kunnen effecten van schaalverandering op inhoud en oppervlakte berekenen</i>	E44
<i>Gebruiken de begrippen evenwijdig, loodrecht, snijdend en kruisend om de onderlinge ligging aan te geven van rechten en vlakken in ruimtelijke situaties</i>	E45
Statistiek	
<i>Leggen aan de hand van voorbeelden het belang uit van de representativiteit van een steekproef voor het formuleren van statistische besluiten over de populatie</i>	E46
<i>Staan kritisch tegenover het gebruik van statistiek in de media</i>	*E47
<i>Verwoorden, berekenen en interpreteren frequentie en relatieve frequentie zowel bij individuele als bij gegroepeerde gegevens, in concrete situaties</i>	E48
<i>Gebruiken de begrippen gemiddelde, modus, mediaan, standaardafwijking om statistische gegevens over een concrete situatie te interpreteren</i>	E49
<i>Gebruiken en interpreteren diverse grafische voorstellingen van statistische gegevens zowel bij individuele als bij gegroepeerde gegevens, telkens aan de hand van concrete situaties</i>	E50
<i>Interpreteren relatieve frequentie in termen van kans</i>	E51
Algemene eindtermen: 1-14* (eventueel partim). Zie bijlage 4.3	

2.28 Module HUM2 Organisatie en Samenhang (032)

2.28.1 Situering van de module in de opleiding

In de module "HUM2 Organisatie en samenhang" worden de verschillende organisatievormen binnen samenleving en gezin en hun interactie bestudeerd. Ook wordt er aandacht besteed aan het spanningsveld groep-individu.

2.28.2 Instapvereisten

Geen

2.28.3 Studieduur

80 Lt

2.28.4 Basiscompetenties

Module HUM2 Organisatie en Samenhang	M AV 032
De cursist kan	
Organisatie	
<i>Organisatievormen zoals gezin, peergroep, sociale klasse en beroepsgroep omschrijven, hun functies bespreken en in evolutief en cultureel perspectief plaatsen</i> Concretisering: ➤ verduidelijken dat types van organisaties (zoals gezin, peergroep en beroepsgroep) verschillende varianten omvatten	E1
<i>Aantonen dat het behoren tot een organisatievorm, het individueel gedrag en de maatschappelijke integratie beïnvloedt</i> Concretisering: ➤ zichzelf of verwanten situeren ten aanzien van formele en informele organisaties voorbeelden geven van de wijze waarop het behoren tot organisaties individueel gedrag beïnvloedt	E2
<i>De organisatie van verschillende maatschappelijke velden beschrijven en de rol van instellingen en organisaties binnen deze velden verbinden met historisch en cultureel bepaalde opvattingen over mens en maatschappij</i> Concretisering: ➤ de doelen van instellingen op het plaatselijke niveau inventariseren en de werking kritisch evalueren	E3
<i>Verschillende maatschappelijke velden en de wisselwerking ertussen beschrijven, met aandacht voor veranderingsprocessen</i> Concretisering: ➤ verschillende maatschappelijke velden beschrijven en de wisselwerking ertussen verwoorden ➤ in voorbeelden veranderingsprocessen binnen diverse maatschappelijke velden herkennen	E4
Samenhang en wisselwerking	
<i>De spanning tussen individualisme en collectivisme in voorbeelden analyseren</i> Concretisering: ➤ de wederzijdse beïnvloeding van individu en samenleving in concrete situaties aanwijzen en verwoorden	E14
<i>Vormen van solidariteit en hun effecten vergelijken en vanuit verschillende standpunten toelichten</i> Concretisering: ➤ vormen van solidariteit vergelijken ➤ verhoudingen tussen individuele belangen, groepsbelangen en maatschappelijke belangen in voorbeelden herkennen	E16

2.29 Module HUM2 Identiteit en Normering (033)

2.29.1 Situering van de module in de opleiding

In de module "HUM2 Identiteit en Normering" maakt de cursist kennis met de verschillende fasen in de persoonlijke ontwikkeling van het individu en de factoren, die er invloed op hebben. Verder wordt er aandacht besteed aan het vorming van waarden en normen bij individu en in de samenleving.

2.29.2 Instapvereisten

Geen

2.29.3 Studieduur

80 Lt

2.29.4 Basiscompetenties

Module HUM2 Identiteit en Normering	M AV 033
De cursist kan	
Identiteit, continuïteit en verandering	
<i>Mechanismen uitleggen volgens dewelke persoonlijke en groepsidentiteiten tot stand komen en veranderen</i> Concretisering: ➤ aspecten van de cognitieve, de socio-emotionele en de psychomotorische ontwikkeling van het individu beschrijven	E9
<i>Aantonen dat de perceptie van persoonlijke en groepsidentiteit contextafhankelijk is en het persoonlijk en groepsgedrag beïnvloedt</i> Concretisering: ➤ beschrijven hoe onder de invloed van een wijzigende context de perceptie van persoonskenmerken kan veranderen ➤ factoren die de vorming van het zelfbeeld beïnvloeden in voorbeelden herkennen en benoemen	E10
<i>Opvattingen over de mens en over de gelijkheid van mensen in historisch en cultureel perspectief plaatsen en deze opvattingen met heersende wereldbeelden verbinden</i> Concretisering: ➤ de verwachtingspatronen die aan specifieke groepen worden toegeschreven op basis van kenmerken, zoals leeftijd, gender en etnische afkomst, in tijd of ruimte vergelijken	E11
<i>Processen waardoor culturele identiteiten en civilisaties ontstaan en evolueren in voorbeelden uitleggen</i> Concretisering: ➤ met voorbeelden uit verschillende culturen aantonen dat civilisatie een dynamisch proces is	E12
Waarden en normen	
<i>De individuele waardeontwikkeling beschrijven en de invloed van socialiserende instanties op waardeontwikkeling en individuele waardebeleving uitleggen</i> Concretisering: ➤ in grote lijnen de waardeontwikkeling van het individu in de verschillende levensfasen beschrijven ➤ de invloed van socialiserende instanties op het ontwikkelen van waarden illustreren ➤ op basis van morele criteria een eigen oordeel of beslissing evalueren	E21

<p><i>Uitleggen hoe waarden in sociale gemeenschappen worden gevormd, worden overgedragen, veranderen en tot uitdrukking worden gebracht</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ in voorbeelden onderscheid maken tussen waarden, normen, attitudes en persoonlijke voorkeuren ➤ beschrijven op welke wijze waarden en normen in verschillende gemeenschappen worden overgeleverd ➤ met voorbeelden de dynamiek van waarden en normen in historisch en cultureel perspectief plaatsen	E23
--	-----

2.30 Module HUM2 Communicatie en Expressie (034)

2.30.1 Situering van de module in de opleiding

In de module "HUM2 Communicatie en expressie" komen de communicatiekenmerken en processen aan bod zowel op individueel als groepniveau. Daarmee samenhangend worden ook het ontstaan en functies van emoties en hun expressievormen behandeld.

2.30.2 Instapvereisten

Geen

2.30.3 Studieduur

80 Lt

2.30.4 Basiscompetenties

Module HUM2 Communicatie en Expressie	M AV 034
De cursist kan	
Interactie en communicatie	
<i>De interactie en de communicatie tussen personen en tussen groepen beschrijven en in concrete situaties analyseren</i> Concretisering: <ul style="list-style-type: none"> ➤ de waarneming beschrijven als een proces van informatieverwerking en dit illustreren ➤ het communicatieproces beschrijven 	E5
<i>Factoren herkennen die de communicatie en interactie tussen personen en tussen groepen beïnvloeden en deze kennis aanwenden om de communicatie en interactie te verbeteren</i> Concretisering: <ul style="list-style-type: none"> ➤ de effecten van interactie op individueel gedrag vaststellen ➤ omgangsvaardigheden zoals actief luisteren, niet-bedreigend confronteren en omgaan met kritiek, toepassen ➤ de invloed van socioculturele factoren op communicatie illustreren 	E6
<i>Soorten massacommunicatie beschrijven, hun functie toelichten en vanuit verschillende standpunten beoordelen</i> Concretisering: <ul style="list-style-type: none"> ➤ aantonen dat hedendaagse communicatiemiddelen de aard van interactie en communicatie beïnvloeden ➤ aan de hand van enkele criteria het medialandschap in vlaanderen in kaart brengen ➤ illustreren dat reclame een eigen vorm van communicatie hanteert 	E7
<i>Regulerende maatregelen ten aanzien van massacommunicatiemiddelen analyseren op hun doelstellingen, en hun wenselijkheid vanuit verschillende standpunten beoordelen</i> Concretisering: <ul style="list-style-type: none"> ➤ ethische en juridische aspecten van reclame bespreken 	E8
Expressie	
<i>Opvattingen over het ontstaan en de functies van emoties vergelijken en de socioculturele invloed op uitingen ervan aantonen</i> Concretisering: <ul style="list-style-type: none"> ➤ de wisselwerking tussen emoties en gedrag toelichten ➤ sociale en culturele invloeden op uitingen van gevoelens illustreren 	E17
<i>Illustreren dat opvattingen over lichamelijke relatie tussen mensen beïnvloeden en deze opvattingen in historisch en cultureel perspectief plaatsen</i> Concretisering: <ul style="list-style-type: none"> ➤ beschrijven hoe lichaam en lichamelijke relatie een rol spelen in de relatieopbouw en in het sociaal functioneren van mensen 	E18

<p><i>De rol en de maatschappelijke betekenis van artistieke uitingen voor de samenleving illustreren en analyseren</i></p> <p>Concretisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ beschrijven hoe kunstwerken waarden kunnen uitdrukken ➤ verschillende waarderings van kunst vergelijken	E19
--	-----

2.31 Module HUM2 Onderzoekscompetentie Humane Wetenschappen (035)

2.31.1 Situering van de module in de opleiding

In de module "HUM2 Onderzoekscompetentie" leren de cursisten de wetenschappelijke spelregels binnen het kennisdomein humane wetenschappen onder begeleiding zelf toe te passen door het opzetten van een eigen wetenschappelijk onderzoek met als onderwerp een van de in vorige modules behandelde thema's.

2.31.2 Instapvereisten

De competenties van minstens twee van de volgende modules: "HUM2 Organisatie en Samenhang", "HUM2 Identiteit en Normering" en "HUM2 Communicatie en Expressie"

2.31.3 Studieduur

80 Lt

2.31.4 Basiscompetenties

Module HUM2 Onderzoekscompetentie Humane Wetenschappen	M AV 035
De cursist kan	
Onderzoekscompetentie	
<i>Zich oriënteren op een onderzoeksprobleem door gericht informatie te verzamelen, te ordenen en te bewerken</i> Concretisering: <ul style="list-style-type: none"> ➤ onder begeleiding over een gegeven onderzoeksprobleem systematisch informatie zoeken en selecteren via elektronische en andere dragers, en een lijst met bronnenmateriaal aanleggen 	E25
<i>Over een gedrags- of cultuurwetenschappelijk vraagstuk, een werkstuk plannen, uitvoeren en evalueren</i> Concretisering: <ul style="list-style-type: none"> ➤ onder begeleiding nagaan of een gegeven onderzoeksprobleem onderzoekbaar is binnen de gestelde context ➤ onder begeleiding voor een gegeven onderzoeksprobleem onderzoeksvragen formuleren ➤ onder begeleiding een gegeven probleem met een aangereikte methode onderzoeken ➤ onder begeleiding onderzoeksgegevens verwerken, d.w.z. analyseren, selecteren en ordenen 	E26
<i>De onderzoeksresultaten en conclusies rapporteren en ze confronteren met andere standpunten</i> Concretisering: <ul style="list-style-type: none"> ➤ onder begeleiding onderzoeksresultaten interpreteren en conclusies formuleren 	E27

3 Deel 3 Vakoverschrijdende eindtermen

Zie ook [uitgangspunten](#) bij de vakoverschrijdende eindtermen

Leren leren

Opvattingen over leren

De cursisten

- 1 werken planmatig
- 2 reflecteren over hun leeropvattingen, leermotieven en leerstrategieën.

Informatieverwerving

De cursisten

- 3 kunnen uit gegeven informatiebronnen en -kanalen kritisch kiezen en deze raadplegen met het oog op te bereiken doelen.

Informatieverwerking

De cursisten

- 4 kunnen zinvol inoefenen en herhalen.
- 5 kunnen gegeven informatie onder begeleiding kritisch analyseren en samenvatten.

Problemen oplossen

De cursisten

- 6 herkennen strategieën om problemen op te lossen en evalueren ze.

Regulering van het leerproces

De cursisten

- 7 kunnen een realistische werkplanning op korte termijn maken.
- 8 kunnen onder begeleiding hun leerproces sturen, beoordelen op doelgerichtheid en zonodig aanpassen.
- 9 trekken conclusies uit eigen leerervaringen en die van anderen.
- 10 beseffen dat er verschillende oorzaken zijn voor slagen en mislukken.
- 11 beseffen dat interesses en waarden het leerproces beïnvloeden.

Studie- en beroepsgerichte keuzebekwaamheid

De cursisten

- 12 verwerven een zinvol overzicht over studie- en beroepsmogelijkheden.
- 13 zijn bereid alle studierichtingen en beroepen naar waarde te schatten.
- 14 kunnen rekening houden met hun interesses en mogelijkheden bij hun studie- of beroepskeuze.
- 15 kunnen de consequenties inschatten van hun keuzen inzake studie of beroep.

Gemeenschappelijke stam en contexten

Gemeenschappelijke stam	Contexten
De cursisten	De cursisten
Communicatief vermogen 1 brengen belangrijke elementen van communicatief handelen in praktijk; Creativiteit 2 kunnen originele ideeën en oplossingen ontwikkelen en uitvoeren; 3 ondernemen zelf stappen om vernieuwingen te realiseren; Doorzettingsvermogen 4 blijven, ondanks moeilijkheden, een doel nastreven; Empathie 5 houden rekening met de situatie, opvattingen en emoties van anderen;	Context 1: Lichamelijke gezondheid en veiligheid 1 verzorgen en gedragen zich hygiënisch; 2 leren het eigen lichaam kennen en reageren adequaat op lichaamssignalen; 3 vinden evenwicht tussen werk, ontspanning, rust en beweging; 4 nemen een ergonomische en gevarieerde sta-, zit-, werk- en tilhouding aan; 5 maken gezonde keuzes in hun dagelijkse voeding; 6 hanteren richtlijnen voor het hygiënisch omgaan met voeding; 7 nemen dagelijks tijd voor lichaamsbeweging;

<p>Esthetische bekwaamheid</p> <p>6 kunnen schoonheid ervaren; 7 kunnen schoonheid creëren;</p> <p>Exploreren</p> <p>8 benutten leerkanalen in diverse situaties;</p> <p>Flexibiliteit</p> <p>9 zijn bereid zich aan te passen aan wisselende eisen en omstandigheden;</p> <p>Initiatief</p> <p>10 engageren zich spontaan;</p> <p>Kritisch denken</p> <p>11 kunnen gegevens, handelwijzen en redeneringen ter discussie stellen a.d.h. van relevante criteria; 12 zijn bekwaam om alternatieven af te wegen en een bewuste keuze te maken; 13 kunnen onderwerpen benaderen vanuit verschillende invalshoeken;</p> <p>Mediawijsheid</p> <p>14 gaan alert om met media; 15 participeren doordacht via de media aan de publieke ruimte;</p> <p>Open en constructieve houding</p> <p>16 houden rekening met ontwikkelingen bij zichzelf en bij anderen, in samenleving en wereld; 17 toetsen de eigen mening over maatschappelijke gebeurtenissen en trends aan verschillende standpunten;</p> <p>Respect</p> <p>18 gedragen zich respectvol;</p> <p>Samenwerken</p> <p>19 dragen actief bij tot het realiseren van gemeenschappelijke doelen;</p> <p>Verantwoordelijkheid</p> <p>20 nemen verantwoordelijkheid op voor het eigen handelen, in relaties met anderen en in de samenleving;</p> <p>Zelfbeeld</p> <p>21 verwerven inzicht in de eigen sterke en zwakke punten; 22 ontwikkelen een eigen identiteit als authentiek individu, behorend tot verschillende groepen;</p> <p>Zelfredzaamheid</p> <p>23 doen een beroep op maatschappelijke diensten en instellingen; 24 maken gebruik van de gepaste kanalen om hun vragen, problemen, ideeën of meningen kenbaar te maken;</p> <p>Zorgvuldigheid</p> <p>25 stellen kwaliteitseisen aan hun eigen werk en aan dat van anderen;</p> <p>Zorgzaamheid</p> <p>26 gaan om met verscheidenheid; 27 dragen zorg voor de toekomst van zichzelf en de ander.</p>	<p>8 schatten de risico's en gevolgen in bij het gebruik van genotsmiddelen en medicijnen en reageren assertief in aanbodsituaties;</p> <p>9 nemen voorzorgsmaatregelen tegen risicovol lichamelijk contact;</p> <p>10 participeren aan gezondheids- en veiligheidsbeleid op school;</p> <p>11 passen veiligheidsvoorschriften toe en nemen voorzorgen voor een veilige leef- en werkomgeving;</p> <p>12 roepen hulp in en dienen eerste hulp en cpr toe;</p> <p>13 passen het verkeersreglement toe;</p> <p>14 gebruiken eigen en openbaar vervoer op een veilige manier;</p> <p>15 beseffen dat maatschappelijke fenomenen een impact hebben op veiligheid en gezondheid.</p> <p>Context 2: Mentale gezondheid</p> <p>1 gaan adequaat om met taakbelasting en met stressvolle situaties;</p> <p>2 gaan gepast om met vreugde, verdriet, angst, boosheid, verlies en rouw;</p> <p>3 erkennen probleemsituaties en vragen, accepteren en bieden hulp;</p> <p>4 aanvaarden en verwerken hun seksuele ontwikkeling en veranderingen in de puberteit;</p> <p>5 kunnen zich uiten over en gaan respectvol om met vriendschap, verliefdheid, seksuele identiteit en geaardheid, seksuele gevoelens en gedrag;</p> <p>6 stellen zich weerbaar op;</p> <p>7 gebruiken beeld, muziek, beweging, drama of media om zichzelf uit te drukken;</p> <p>8 herkennen de impact van cultuur- en kunstbeleving op het eigen gevoelsleven en gedrag en dat van anderen.</p> <p>Context 3: Sociorelationele ontwikkeling</p> <p>1 kunnen een relatie opbouwen, onderhouden en beëindigen;</p> <p>2 erkennen het bestaan van gezagsverhoudingen en het belang van gelijkwaardigheid, afspraken en regels in relaties;</p> <p>3 accepteren verschillen en hechten belang aan respect en zorgzaamheid binnen een relatie;</p> <p>4 kunnen ongelijk toegeven en zich verontschuldigen;</p> <p>5 handelen discreet in situaties die dat vereisen;</p> <p>6 doorprikken vooroordelen, stereotypering, ongepaste beïnvloeding en machtsmisbruik;</p> <p>7 bespreken opvattingen over medische, psychische en sociale aspecten van samenlevingsvormen, veilig vrijen, gezinsplanning, zwangerschap en zwangerschapsafbreking;</p> <p>8 uiten onbevagen en constructief hun wensen en gevoelens binnen relaties en stellen en aanvaarden hierin grenzen;</p>
---	--

	<ol style="list-style-type: none"> 9 zoeken naar constructieve oplossingen voor conflicten; 10 beargumenteren, in dialoog met anderen, de dynamiek in hun voorkeur voor bepaalde cultuur- en kunstuitingen; 11 gebruiken cultuur- en kunstuitingen om begrip op te brengen voor de leefwereld van anderen.
	<p>Context 4: Omgeving en duurzame ontwikkeling</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 participeren aan milieubeleid en -zorg op school; 2 herkennen in duurzaamheidsvraagstukken de verwevenheid tussen economische, sociale en ecologische aspecten en herkennen de invloed van techniek en beleid; 3 zoeken naar mogelijkheden om zelf duurzaam gebruik te maken van ruimte, grondstoffen, goederen, energie en vervoermiddelen; 4 zoeken naar duurzame oplossingen om de lokale en globale leefomgeving te beïnvloeden en te verbeteren; 5 tonen interesse en uiten hun appreciatie voor de natuur, het landschap en het cultureel erfgoed; 6 voelen de waarde aan van natuurbeleving en het genieten van de natuur.
	<p>Context 5: Politiek-juridische samenleving</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 geven aan hoe zij kunnen deelnemen aan besluitvorming in en opbouw van de samenleving; 2 passen inspraak, participatie en besluitvorming toe in reële schoolse situaties; 3 tonen het belang en dynamisch karakter aan van mensen- en kinderrechten; 4 zetten zich actief en opbouwend in voor de eigen rechten en die van anderen; 5 tonen aan dat het samenleven in een democratische rechtsstaat gebaseerd is op rechten en plichten die gelden voor burgers, organisaties en overheid; 6 erkennen de rol van controle en evenwicht tussen de wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht in ons democratisch bestel; 7 illustreren de rol van de media en organisaties in het functioneren van ons democratisch bestel; 8 onderscheiden de hoofdzaken van de federale Belgische staatsstructuur; 9 toetsen het samenleven in ons democratisch bestel aan het samenleven onder andere regeringsvormen; 10 illustreren hoe een democratisch beleid het algemeen belang nastreeft en rekening houdt met ideeën, standpunten en belangen van verschillende betrokkenen; 11 kunnen van Europese samenwerking, van het beleid en de instellingen van de Europese Unie de betekenis voor de eigen leefwereld toelichten;

	<p>12 tonen het belang aan van internationale organisaties en instellingen;</p> <p>13 geven voorbeelden die duidelijk maken hoe de mondialisering voordelen, problemen en conflicten inhoudt.</p>
	<p>Context 6: Socio-economische samenleving</p> <p>1 leggen met voorbeelden uit hoe welvaart wordt gecreëerd en hoe een overheid inkomsten verwerft en aanwendt;</p> <p>2 toetsen de eigen opvatting aan de verschillende opvattingen over welzijn en verdeling van welvaart;</p> <p>3 zetten zich in voor de verbetering van het welzijn en de welvaart in de wereld;</p> <p>4 hebben bij het kopen van goederen en het gebruiken van diensten zowel oog voor prijs-kwaliteit en duurzame ontwikkeling als voor de rechten van de consument;</p> <p>5 geven voorbeelden van het veranderlijke karakter van arbeid en economische activiteiten;</p> <p>6 geven voorbeelden van factoren die de waardering van goederen en diensten beïnvloeden;</p> <p>7 kunnen het eigen budget en de persoonlijke administratie beheren;</p> <p>8 geven kenmerken, mogelijke oorzaken en gevolgen van armoede aan;</p> <p>9 lichten de rol toe van ondernemingen, werkgevers- en werknemersorganisaties in een nationale en internationale context.</p>
	<p>Context 7: Socioculturele samenleving</p> <p>1 beschrijven de dynamiek in leef- en omgangsgewoonten, opinies, waarden en normen in eigen en andere sociale en culturele groepen;</p> <p>2 gaan constructief om met verschillen tussen mensen en levensopvattingen;</p> <p>3 illustreren het belang van sociale samenhang en solidariteit;</p> <p>4 trekken lessen uit historische en actuele voorbeelden van onverdraagzaamheid, racisme en xenofobie;</p> <p>5 geven voorbeelden van de potentieel constructieve en destructieve rol van conflicten;</p> <p>6 gaan actief om met de cultuur en kunst die hen omringen;</p> <p>7 illustreren de wederzijdse beïnvloeding van kunst, cultuur en techniek, politiek, economie, wetenschappen en levensbeschouwing.</p>

Technische-technologische vorming

Zie ook [uitgangspunten](#) bij de vakoverschrijdende eindtermen technische-technologische vorming

Techniek begrijpen
De cursisten

- 1 kunnen effecten van techniek op mens en samenleving illustreren en in historisch perspectief plaatsen (zoals comfort, design, milieu, consumentisme ...).

'Technisch' begrijpen

De cursisten

- 2 kunnen kennis en vaardigheden uit verschillende vakgebieden herkennen in technische realisaties.
- 3 kunnen de eigenheid van het technisch proces (bijvoorbeeld doelbepaling, ontwerpen, uitvoeren, evalueren) herkennen en omschrijven.

Attitude

De cursisten

- 4 ontwikkelen een constructief kritische houding ten aanzien van techniek, technische beroepen en ondernemingen/organisaties.

4 Deel 4 Bijlagen

4.1 Geschiedenis

Criteria in verband met het historisch referentiekader

Algemeen

Het historisch referentiekader is een instrument voor de structurering van historische informatie dat geleidelijk wordt aangevuld. Het begrippenkader en de probleemstellingen aangebracht in het lager onderwijs en de eerste graad worden herhaald, gepreciseerd en verruimd. Het historisch referentiekader is tevens een ordeningsinstrument voor verworven buitenschoolse informatie.

Tijds kader

Het historisch referentiekader bevat de geschiedenis van prehistorie tot heden. Het wordt opgebouwd met de klemtoon op diachronie, d.w.z. doorwerking en verandering. De periodisering gebeurt aan de hand van grote fasen in de evolutie van mens en maatschappij. Er wordt aandacht besteed aan andere jaartellingen dan de christelijke.

Ruimtelijk kader

In het ruimtelijk kader is een mondiale dimensie aanwezig, die kan worden ingevuld op het niveau van 'systemen', imperia, grootschalige regio's en invloedssferen, zowel als een lokale dimensie. Er wordt aandacht besteed aan de relaties tussen en binnen al deze entiteiten.

Socialiteit

Voor alle ontwikkelingsfasen van het referentiekader worden maatschappelijke domeinen gekarakteriseerd via algemene historische begrippen. Probleemstellingen worden algemeen gekarakteriseerd ze worden onderzocht op hun vergelijkbaarheid zowel in een tijds- als in een ruimtelijk perspectief.

Benaderingswijze

In de tweede graad krijgen de algemene historische begrippen reeds een duidelijk gedifferentieerde invulling. Essentieel is dat voor elke ontwikkelingsfase fundamentele problemen in verband met mens en maatschappij voor de cursisten concreet en herkenbaar zijn.

'Fundamentele problemen' zijn problemen die in verschillende samenlevingen voorkomen en die een belangrijke weerslag hebben gehad op hun ontwikkeling. Zij kunnen worden gegroepeerd onder rubrieken als verhouding mens - levensonderhoud, verhouding individu - groep, verhouding mens - macht, verhouding mens - cultuur, verhouding mens - omgeving.

Criteria in verband met de bestudeerde samenlevingen

Algemeen

Men kiest uit het referentiekader zowel de ontwikkelingsfasen van de westerse als minstens één andere samenleving die historisch worden uitgediept en geconcretiseerd aan de hand van de onderscheiden maatschappelijke domeinen.

Tijds kader

Aandacht wordt besteed aan de invulling van de categorieën van de dimensie tijd in de gekozen samenlevingen. Er wordt vooral aandacht besteed aan de synchronie vanuit de wisselwerking tussen de onderscheiden maatschappelijke domeinen van een samenleving. Er is daarbij oog voor de gelaagdheid van de tijd en dus voor verschillen in tempo en duur van de evolutie van de maatschappelijke domeinen.

Ruimtelijk kader

Aandacht wordt besteed aan de invloed van de categorieën van de dimensie historische ruimte op de bestudeerde samenlevingen. Er is oog voor de wisselende rol van geografische determinanten.

Socialiteit

De verschillende maatschappelijke domeinen waarin de dimensie socialiteit wordt gesitueerd, komen in de bestudeerde samenlevingen voor. Er is aandacht voor de interferentie van de bestudeerde samenleving met andere samenlevingen.

Er is aandacht voor onderlinge samenhang, wisselwerking en evolutie. Categorieën van de dimensie socialiteit zoals structuren, mechanismen en processen, relaties, sociale netwerken, spanningsvelden tussen individuen en groepen en tussen groepen onderling, krijgen een historische inhoud.

Benaderingswijze

De studie getuigt van een probleemgerichte benadering die oog heeft voor belangrijke actuele vraagstellingen. De bestudeerde problematieken dienen voor de leerling herkenbaar en verstaanbaar te zijn.

Criteria in verband met de integratie tussen het historisch referentiekader en de bestudeerde samenlevingen

Algemeen

De bedoeling van de integratie tussen het historisch referentiekader en de bestudeerde samenlevingen is dat de cursisten een verband leggen tussen problemen uit een bepaalde samenleving en belangrijke probleemstellingen uit andere fasen van het referentiekader. Dit gebeurt met eerbiediging van de respectieve historische context en met inbegrip van de voor cursisten waarneembare actuele werkelijkheid. Vertrekkend vanuit het lager onderwijs en de eerste graad wordt een algemeen historisch begrippenkader gepreciseerd en verruimd.

Tijds kader

Omwille van de aansluiting bij de diachronische benadering van het historisch referentiekader wordt bij de bestudeerde samenlevingen ook aandacht besteed aan elementen van respectievelijk continuïteit en discontinuïteit, verandering en status quo, evolutie en revolutie.

Ruimtelijk kader

Het kader bestrijkt alle ruimten, van de lokale tot en met de mondiale, zodanig dat alle categorieën van de dimensie historische ruimte bij de integratie tussen referentiekader en samenlevingen minstens één keer aan bod zijn gekomen. Niet alle categorieën kunnen bij elke ontwikkelingsfase of samenleving worden behandeld.

Socialiteit

De socialiteitsdimensie wordt opgebouwd vanuit de verschillende maatschappelijke domeinen met de klemtoon op het zoeken naar analogieën en verschillen met vroegere en latere samenlevingen en vooral met de hedendaagse. Bijzondere aandacht wordt besteed aan de manier waarop samenlevingen betekenis gaven aan hun sociale werkelijkheid.

Er is aandacht voor onderlinge samenhang, wisselwerking en evolutie. Categorieën van de dimensie socialiteit zoals structuren, mechanismen en processen, relaties, sociale netwerken, spanningsvelden tussen individuen en groepen en tussen groepen onderling krijgen vorm.

Benaderingswijze

Naarmate begrippen en maatschappelijke problemen aan bod komen, worden zij gerelateerd aan de voorkennis uit het lager onderwijs en de eerste graad en aan het historisch referentiekader.

De invulling van begrippen, hun precisering en veralgemening verdienen bijzondere aandacht. Dit wordt gerealiseerd door de inhoud van begrippen in één samenleving te vergelijken met de inhoud ervan in andere samenlevingen. Streefdoel is geleidelijk te komen tot inzicht in algemene historische begrippen.

Eigen aan het streven naar integratie in de studie van de geschiedenis is het leggen van relaties tussen de historische dimensies tijd, ruimte en socialiteit en meer in het bijzonder tussen maatschappelijke problemen uit verschillende samenlevingen en de manieren waarop die vanuit verschillende waardeoriëntaties werden benaderd.

4.2 Wetenschappen

4.2.1 Gemeenschappelijke eindtermen voor wetenschappen

Gemeenschappelijke eindtermen gelden voor het geheel van de wetenschappen.

1. Wetenschappelijke vaardigheden

Cursisten:

1) kunnen onder begeleiding de volgende aspecten van de natuurwetenschappelijke methode gebruiken bij het onderzoek van een natuurwetenschappelijk probleem:

- een onderzoeksvraag hanteren;
- een hypothese of verwachting formuleren;
- met een aangereikte methode een experiment, een meting of een terreinwaarneming uitvoeren en daarbij specifiek materiaal correct hanteren;
- onderzoeksresultaten weergeven in woorden, in een tabel of een grafiek;
- uit data, een tabel of een grafiek relaties en waarden afleiden om een besluit te formuleren;

2) gaan vaardig om met nauwkeurigheid van meetwaarden en gebruiken wetenschappelijke terminologie, symbolen en SI-eenheden correct;

3) kunnen productetiketten interpreteren en veilig en verantwoord omgaan met stoffen.

2. Wetenschap en samenleving

Cursisten kunnen:

4) bij het verduidelijken van en het zoeken naar oplossingen voor duurzaamheidvraagstukken wetenschappelijke principes hanteren die betrekking hebben op grondstoffenverbruik, energieverbruik, biodiversiteit en het leefmilieu;

5) de natuurwetenschappen als onderdeel van de culturele ontwikkeling duiden en de wisselwerking met de maatschappij op ecologisch, ethisch en technisch vlak illustreren.

4.3 Wiskunde

Algemene eindtermen wiskunde, Basisvorming 2de graad, ASO

- De algemene eindtermen wiskunde (1-14*) hebben betrekking op het geheel van de basisvorming wiskunde ASO2. Elke module levert een bijdrage (eventueel partim) aan de realisatie van het geheel. Een asterisk (*) verwijst naar een attitude.

De cursisten

1. begrijpen en gebruiken wiskundetaal
2. passen probleemoplossende vaardigheden toe
3. verantwoorden de gemaakte keuzes voor representatie- en oplossingstechnieken
4. controleren de resultaten op hun betrouwbaarheid
5. gebruiken informatie- en communicatietechnologie om wiskundige informatie te verwerken, berekeningen uit te voeren of wiskundige problemen te onderzoeken
6. gebruiken kennis, inzicht en vaardigheden die ze verwerven in wiskunde bij het verkennen, vertolken en verklaren van problemen uit de realiteit
7. kunnen voorbeelden geven van reële problemen die m.b.v. wiskunde kunnen worden opgelost
8. kunnen voorbeelden geven van de rol van de wiskunde in de kunst

- 9*. ervaren het belang en de noodzaak van bewijsvoering, eigen aan de wiskunde
- 10*. ervaren dat gegevens uit een probleemstelling toegankelijker worden door ze doelmatig weer te geven in een geschikte wiskundige representatie of model
- 11*. ontwikkelen zelfregulatie: het oriënteren op de probleemstelling, het plannen, het uitvoeren en het bewaken van het oplossingsproces
- 12*. ontwikkelen zelfvertrouwen door succeservaring bij het oplossen van wiskundige problemen
- 13*. ontwikkelen bij het aanpakken van problemen zelfstandigheid en doorzettingsvermogen
- 14*. werken samen met anderen om de eigen mogelijkheden te vergroten